

lina Karasti

”YOUR KINK IS NOT MY KINK BUT THAT’S OK”:
Fan fictionia harrastavien arvo-orientaatiot Schwartzin teorian mukaan

Nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen

pro gradu –tutkielma

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Tampereen yliopisto

Iina Karasti

31.5.2019

TIIVISTELMÄ

Iina Karasti: "YOUR KINK IS NOT MY KINK BUT THAT'S OK": Fan fictionia harrastavien arvo-orientaatiot
Schwartzin teorian mukaan
Pro gradu
Tampereen yliopisto
Nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen maisteriohjelma
Toukokuu 2019

Tässä pro gradu tutkielmassa selvitettiin, millaisia arvoja fan fictionin harrastajilla on. Vuoden 2016 opinnäyte-työssään vastaajat kertoivat oma-aloitteisesti, miten fan fiction oli avartanut maailmankatsomusta ja tämä asia jäi kiehtomaan minua. Tutkielmassa tutkin, miten fan fiction on muokannut tai muodostanut harrastajien arvoja. Selvitin myös, miten fan fictionin harrastajien arvot eroavat Suomen valtaväestön arvoista.

Arvojen voidaan määritellä olevan uskomuksia ja käsityksiä, toivottuja lopputulemia tai käyttäytymistapoja, oppaita valikoida tai arvioida käytöstä ja tapahtumia ja niillä on yksilöllinen tärkeysjärjestys. Käytin tutkielmasani Schwartzin arvoteoriaa. Schwartzin kehittämän arvoteorian mukaan eri kulttuureissa painotetaan eri arvoja ja testasi tätä kahdessakymmenessä maassa. Tutkimuksen perusteella hän määritteli kaksi arvoulottuvuutta, joiden välillä yksilöiden arvot liikkuvat, ovat itsensä ylittäminen (self-transcendence) ja itsensä parantaminen (trans enhancement) sekä säilyttäminen (conservation) ja avoimuus muutokselle (openness to change). Näiden sisälle Schwartz kokosi kymmenen arvo-orientaatiota tai arvoprioriteettia: itseohjautuvuus, stimulaatio, hedonismi, saavuttaminen, valta, turvallisuus, yhdenmukaisuus, perinne, hyväntahtoisuus, universaalius.

Vuonna 2008 Schwart julkaisi uuden vielä laajemman tutkimuksen, joka oli toteutettu suuremmalla otoksella. Uudessa tutkimuksessa selvitettiin tarkemmin kansallisia eroja arvoprioriteeteissa. Schwartz määritteli 46 arvo-osiota, jotka kerääntyivät seitsemän arvo-orientaation alle. Arvo-orientaatioilla on vastakkaiset ja viereiset orientaationsa. Seitsemän arvo-orientaatiota ovat juurtuneisuus, jonka vastakkaiset orientaatiot ovat älyllinen ja tunneautonomia, tasa-arvo, jonka vastakkainen orientaatio on hierarkia, harmonia, jonka vastakkainen orientaatio on hallinta. Jos kulttuuri korostaa yhtä orientaatiota se ei voi samanaikaisesti korostaa yhtä paljon tämän vastakkaista arvo-orientaatiota.

Keräsin aineistoni nettikyselylomakkeella käyttäen SVS:ää. Sain 167 vastausta lomakkeeseeni. Tutkimukseni perusteella fan fictionin harrastajat korostavat tasa-arvoa eniten ja hierarkiaa vähiten. Suomalaiset myös korostivat eniten tasa-arvoa ja vähiten hierarkiaa. Fan fictionin harrastajat painottivat lähes kaikkia orientaatioita enemmän suuntaansa verrattuna suomalaisiin. Tasa-arvoa esimerkiksi korostettiin eniten, mutta fan fictionin harrastajat korostivat sitä painotetummin. Fan fictionin harrastajat kertoivat avoimissa kysymyksissä arvostavansa luovuutta, yhtenäisyyttä ja suvaitsevaisuutta. Osan mielestä fan fictionin harrastamisessa arvot eivät näy, mutta osalle arvot olivat osa esimerkiksi fan fictionin lukemista, eivätkä voineet lukea ficcejä, joissa oli oman arvomaailman vastaisia arvoja.

Avainsanat: arvo, fan fiction, luovuus, nuori, tasa-arvo, yhtenäisyys

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	TIETEELLINEN VIITEKEHYS	3
2.1	Fan fictionin historiasta	3
2.2	Fan fictionin määrittely.....	3
2.3	Fan fiction yhteisönä.....	5
2.4	Fan fictionin aikaisempi tutkimus	7
2.5	Arvojen määrittely	8
2.5.1	Nuorten arvot	11
2.5.2	SVS – Schwarz Value Survey.....	12
2.6	Arvojen syntyminen.....	17
2.7	Arvojen muuttuminen ja motivaatio.....	19
2.8	Populaarikulttuurista arvoja.....	20
2.9	Oma määritelmäni arvoista.....	21
3	AINEISTON HANKINTA JA ANALYYSI	22
3.1	Aineiston keruu.....	22
3.2	Aineisto.....	26
3.3	Aineiston analyysi	30
3.4	Eettiset kysymykset	33
3.5	Tutkimuksen tehtävä.....	34
4	TULOKSET	35
4.1	Fan fictionia harrastavien arvot	35
4.2	Pearsonin korrelaatio	39
4.3	Arvojen erot	41
4.4	Ikä, sukupuoli, koulutus/työ ja genret.....	42
4.5	Avoimet vastaukset.....	45
4.6	Muumit	45
4.7	Yhteisön merkitys.....	49
4.8	Hemulit	50
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	51
5.1	Tärkein on tasa-arvo	51
5.2	Pohdinta	56

LÄHTEET

TAULUKOT

Taulukko 3.1 Vuoden 2016 ja 2019 kyselyyn vastanneet sukupuolen mukaan (prosentteina).....	27
Taulukko 3.2 Vuoden 2016 ja 2019 kyselyyn vastanneet ikäryhmien mukaan (prosentteina).....	28
Taulukko 3.3 Vastanneiden ilmoittamat lukemisen ja kirjoittamisen genret vuonna 2019 (prosentteina, N=167).....	29
Taulukko 4.1 Tasa-arvon arvo-osiot	36
Taulukko 4.2 Älyllisen autonomian arvo-osiot.....	36
Taulukko 4.3 Tunneautonomian arvo-osiot	37
Taulukko 4.4 Harmonian arvo-osiot	37
Taulukko 4.5 Hallinnan arvo-osiot.....	37
Taulukko 4.6 Juurtuneisuuden arvo-osiot	38
Taulukko 4.7 Hierarkian arvo-osiot	38
Taulukko 4.8 Pearsonin korrelaatio	41
Taulukko 4.9 Suomalaisten ja fan fictionin harrastajien arvo-orientaatiot	41
Taulukko 4.10 Sukupuolet ja arvo-orientaatiot.....	43
Taulukko 4.11 Ikä ja arvo-orientaatiot.....	43
Taulukko 4.12 Koulutus/työ ja arvo-orientaatiot	44

KUVAT

Kuva 2.1 Schwartzin arvoulottuvuudet ja arvo-orientaatiot (1992).....	13
Kuva 2.2 Schwartzin kulttuuriset arvo-orientaatiot: teoreettinen rakenne (2008)	16

KAAVAT

Kaava 3.1 Aritmeettinen keskiarvo (em. 83.)	30
Kaava 3.2. Keskihajonta (em. 90.)	30
Kaava 3.3. T-testin kaava (em. 31-32.)	31
Kaava 3.4 Erotuksen keskivirhe (em. 31-32.).....	31
Kaava 3.5. Pearsonin tulomomenttikorrelaatiokerroin (em. 233).....	31

LIITTEET

LIITE 1	69
---------------	----

TERMIT

Action: Toiminta.

Adventure: Seikkailu.

Angst: Synkkää, surullista.

Alternative Universe/AU: Vaihtoehtoinen todellisuus, jossa kerrotaan kyllä kirjojen hahmoilla tarinaa, mutta jotain, mitä kirjoissa on tapahtunut, ei oteta ficissä huomioon oikealla tavalla.

Archive of Our Own (AO3): Ficci-arkisto, jossa voi julkaista omia tekstejään ja lukea ja kommentoida muiden tekstejä.

Canon: Canon on tarina, joka menee alkuperäisteoksen tiedettyjen faktojen mukaan.

Con(vention): Tapahtuma, johon harrastajat kerääntyvät jonkin tietyn elokuvan, sarjan tai tyylilajin vuoksi.

Fandom: Tietyn tv-sarjan, elokuvan, kirjan tms. fanien muodostama yhteisö, usein myös aiheesta fan fictionia kirjoittavat ihmiset.

Fanzine: Harrastelijalehti, jota tietyn aiheen harrastajat tekevät muiden samasta asiasta kiinnostuneiden iloksi.

FanFiction.net: Ensimmäinen vain fan fictionille pyhitetty ficci-arkisto.

Femslash: Rakkautta kahden naisen välillä.

Finfanfun: Suomen suurin fan fiction -foorumi, joka keskittyy eniten Harry Potter-ficceihin, mutta sisältää muidenkin fandomien tarinoita. Foorumilla voi julkaista omia ja lukea ja kommentoida muiden ficcejä. Foorumilla on myös laaja keskusteluosasto.

Ficcaaja: Henkilö, joka kirjoittaa fan fictionia.

Ficci: Fan fiction -tarina.

Fix-it: Tarina, jossa korjataan joku asia mieleisekseen alkuperäisteoksesta.

Fluffy: Söpöily-ficci

General: Yleensä kaikin puolin kaikille sopivia tarinoita.

Het: Rakkautta miehen ja naisen välillä.

Hurt comfort: Joku kärsii psyykkisesti tai fyysisesti, kunnes joku toinen pelastaa hänet ja saa olon paremmaksi.

Lemon: Tarkkaan kuvailtua seksiä.

Mpreg: Miesraskaus.

PWP: Tulee sanoista Plot? What Plot? eli Juoni? Mikä juoni? Tällainen tarina on yleensä mihinkään liittymätön pätkä.

RPF: Real Person Fiction, oikeista ihmisistä kirjoitettua fan fictionia.

Self-insert: Tarina, johon kirjoittaja on sijoittanut itsensä tarinaan hahmona.

Slash: Rakkautta kahden miehen välillä.

Smut: Tarkkaan kuvailtua seksiä.

Tumblr: Blogisivusto.

UST: Unresolved sexual tension, suom. purkautumaton seksuaalinen jännite

Vuotava Noidankattila: Harry Potter -fandomille pyhitetty keskustelufoorumi.

1 JOHDANTO

Fan fiction on jostain populaarikulttuurin tuotteesta, kuten elokuvasta, kirjasta tai sarjakuvasta kirjoitettua fiktiivistä tekstiä, joka yleensä julkaistaan netissä aiheelle tarkoitetuilla foorumeilla. Fan fictionia on tutkittu todella vähän Suomessa ja vain jonkin verran ulkomailla. Suomalainen tutkimus on keskittynyt kirjallisuustieteelliseen näkökulmaan, mutta esimerkiksi fan fictionin merkitystä sen kuluttajille ei ole paljon tutkittu tai sitä, miksi fan fictionia harrastetaan. (Viitanen 2008, 11.)

Omassa ammattikorkeakoulun opinnäytetyössäni (Karasti, 2016) otin selvää, mikä on fan fictionin merkitys nuoren elämässä ja millaisia asioita harrastaja saa fan fictionista. Aikaisemman tutkimustiedon puutteen takia en voinut pienessä opinnäytetyössäni käsitellä kaikkia valtavasta aineistosta löytyneitä teemoja. Yksi näistä käsittelemättömistä teemoista oli arvot. Tämä teema kiinnosti minua ja halusin keskittyä yksin sen tutkimiseen. Siksi vaikka aikaisemman opinnäytetyöni aineisto olisi voinut riittää uuteen tutkimukseen sellaisenaan, ei siellä ollut tarpeeksi aineistoa pelkästään arvoista. Vastaajat nostivat itse esiin kyselylomakkeen avoimissa vastauksissa sen, miten fan fictionin harrastaminen on avaratanut heidän ajatusmaailmaansa ja saanut ajattelemaan uudella tavalla. Vastaajat käyttivät sanoja ja termejä kuten ”maailmankatsomus” ja ”uudistanut ajatusmaailmaa”. Opinnäytetyöni kysymyksissä ei mainittu erikseen arvoja, vaan vastaajat nostivat aiheen itse spontaanisti. Aihe jäi kiinnostamaan minua fan fictionin pitkäaikaisena harrastajana, ja koin, että harrastajien itse nostama teema ansaitsee tutkimista. Arvot oli niin korostuneesti näkyvä alue vastauksissa, että aloin pohtia henkilökohtaisestikin, miten fan fiction olisi muokannut arvojeni. Opinnäytetyössäni nousi fan fictionia harrastavien kokemuksena vahvasti esiin se, että harrastuksen ulkopuoliset eivät ymmärrä fan fictionia, vähättelevät sitä jopa halveksuvat. Harrastajien mukaan muut eivät ymmärrä, miten tärkeä harrastus on ihmiselle. Opinnäytetyöni aineistosta kävi ilmi, miten yksinäiset nuoret löytävät yhteenkuuluvuutta ja esimerkiksi koulun tarjontaa parempaa seksuaalikasvatusta. Jos fan fiction voi opettaa nuorelle tärkeitä arvoja ja saada ajattelemaan uudella tavalla, halusin tutkia asiaa.

Arvoiksi voidaan määritellä ihmisen toiminnan vaikuttimia tai elämää ohjaavia periaatteita (Schwartz & Blitsky 1987, 551). Arvot määrittelevät yksilölle, millainen maailma hänen mielestään tulisi olla ja millainen on hyvä elämä. Yksilö yrittää tavoitella arvojensa mukaista

elämää. (Niiniluoto 1994, 178.) Arvot näkyvät ihmisen toiminnassa, mutta eivät suoranaisesti vaikuta käytökseen (Rokeach 1973, 5). Ihmisen ympäristö vaikuttaa paljon arvomaailmaan ja siihen, millaisia arvoja yksilö omaksuu tai miten ne näkyvät arkielämässä (Black 2011). Arvot eivät ole yksiselitteisesti hyviä tai huonoja vaan niiden hyvyys tai pahuus riippuu näkökulmasta, aikakaudesta ja muun muassa ympäristöstä ja ympäröivästä kulttuurista (Abend 2010, 567).

Fan fiction voidaan nähdä tällaisena ympäristötekijänä. Suomalaiset arvostavat paljon tasa-arvoa ja autonomiaa omiin päätöksiin. (Schwartz & Blisky 1987, 551; Schwartz 2008, 9.) Aikaisemman opinnäytetyöni vastausten pohjalta näkee, että fan fictionin harrastajat arvostavat avoimuutta ja luovuutta. Onko suomalaisen valtaväestön ja suomalaisten fan fictionin harrastajien arvojen välillä suuria eroja? Oletan, että fan fictionin harrastajien arvot eivät juuri eroa muun väestön arvoista, mutta hypoteesini on, että suomalaisten korostamat arvot, tasa-arvo ja autonomia korostuvat vielä enemmän fan fictionin harrastajien keskuudessa ja samoin suomalaisten vähiten korostamat arvot korostuvat vielä vähemmän fan fictionin harrastajien keskuudessa. Tämä hypoteesi perustuu siihen, että vastaajat tulevat olemaan suomalaisia ja uskon sen olevan tärkeämpi ympäristötekijä kuin harrastus.

Tässä tutkimuksessa on tarkoitus kartoittaa, millaisia arvoja harrastajat ovat fan fictionin harrastamisen kautta löytäneet. Tutkimus auttaa valottamaan, miten tärkeä harrastus ja elämäntapa fan fiction on nuorelle ja miten se voi innostaa nuoria ottamaan selvää asioista, jopa eri tavalla kuin niitä, jotka eivät harrasta fan fictionia. Tutkimuksen avulla myös tehdään fan fictionin moninaisia piirteitä tunnetuksi. Tutkimuskysymykseni on, millaisia ovat fan fictionin harrastajien arvot. Tutkimuksessani on myös kaksi alakysymystä. Ensimmäinen on, miten arvot näkyvät fan fictionin harrastamisessa. Toinen alakysymys on, miten fan fictionia harrastavien arvot eroavat valtaväestön arvoista.

Tulen seuraavissa luvuissa esittelemään mitä on fan fiction ja mitä ovat arvot. Ensin kerron fan fictionin historiasta ja miten sitä on tutkittu sekä millaisia harrastajat ovat. Tämän jälkeen kerron miten arvoja määritellään ja miten ne muodostuvat. Tämän jälkeen kerron miten fan fiction voisi vaikuttaa arvojen muodostumiseen ja muokkaantumiseen ympäristötekijänä. Aineiston analyysi -luvussa kerron, millaisia analyysimenetelmiä käytän, miten olen niihin päätenyt ja millainen aineistoni on. Tulos-luvussa kerron tutkimukseni tuloksista ja viimeisessä luvussa kerron johtopäätöksistäni.

2 TIETEELLINEN VIITEKEHYS

2.1 Fan fictionin historiasta

Fan fictionin historia alkaa virallisesti 1960-luvulta scifi-sarja Star Trekin myötä. Sarjan valtava menestys loi uudenlaisen fanitusmuodon, fan fictionin. Alkuun fanit kirjoittivat tarinoita, ficcejä, fanzineihin, fanilehtiin, joita sitten jaettiin erilaisissa tapahtumissa, coneissa. 1990-luvulla yleistyivät sähköpostilistaukset, joiden välityksellä ficcien jako oli nopeampaa ja laajempaa. Vuonna 1998 syntyi ensimmäinen täysin fan fictionille omistettu nettisivusto, FanFiction.net. Tämä fan fiction -arkisto antoi mahdollisuuden kirjoittaa, lukea ja myös kommentoida ficcejä samanaikaisesti, ja 2000-luvun alussa fan fiction levisi yhä suuremman yleisön tietoisuuteen. Suomeen syntyivät ensimmäiset foorumit, Vuotava noidankattila ja FinFanFun. (Viitanen 2008, 17-18.)

Vaikka yleisesti sanotaan, että fan fiction syntyi 60-luvulla, ficcejä voidaan löytää paljon kauempaa historiasta. 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa Jane Austenin ja Sir Arthur Conan Doylen kirjoista kirjoitettiin paljon fan fictionia. Voidaan jopa sanoa, että 1300-luvulla Danten kirjoittama kirja on self-insert -ficci, jossa Dante kirjoittaa itsensä omaan tarinaansa mukaan. Teoriassa kaikki kuningas Arthurista kertovat tarinat ovat fan fictionia, vaikka kukaan ei alkuperäisen tarinan oikeuksia omistakaan. (Pugh 2005, 25.)

2.2 Fan fictionin määrittely

Yksinkertaisimmillaan fan fiction voidaan määrittellä jonkun alkuperäistekstin pohjalta kirjoitetuksi tarinaksi. Näin olleen voidaan sanoa, että jopa monet alkuperäisteokset ovat fan fictionia. Vuonna 2010 alkanut televisiosarja Uusi Sherlock voidaan yllämainitun määrittelyn kautta laskea fan fictioniksi, sillä sen käsikirjoittajat luonnehtivat itse itseäänkin Sherlock Holmes -faneiksi, jotka vain kirjoittavat uudelleen rakastamaansa tarinaa (BBC 2011). Kirjailija George R. R. Martin on kertonut, että brittiläinen historia ja erityisesti Ruusujen sota innoittivat häntä kirjoittamaan kirjasarjan Tulen ja jään laulu. Martinin kirjoista voi löytää hahmoja, jotka on selkeästi kirjoitettu aidon historiallisen henkilön pohjalta ja kirjojen kilpailevat suvut Lannisterit ja Starkit Martin loi aitojen sukujen, Lancastereiden ja Yorkien, pohjalta. (Channel 4 News, 2014.) Samaan aikaan Martin on pyytänyt erikseen, ettei hänen

kirjoistaan kirjoitettaisi fan fictionia (Martin, 2010). Tulen ja jään laulu kuitenkin vaikuttaa RPF:ltä, real person fictionilta, fan fictionin genreltä, jossa ficci on kirjoitettu oikeista ihmisistä. Onko kirjasarja siis painettua historiallista fan fictionia? Tämän lisäksi televisiosarja Game of Thrones on alun perin adaptaatio Martinin kirjoista. Televisiosarjassa on kuitenkin päästy tarinassa jo ohi kirjojen, joten voidaanko Game of Thrones -tv-sarja laskea AU-fan fictioniksi – Alternative Universe, merkitsee fan fictionia, jossa seikkaillaan alkuperäisen teoksen maailmassa mutta juoni on hänen oma keksimänsä, ei kirjan mukainen -, kun se ei edes pysty seuraamaan kirjojen juonta enää?

On kenties vaikeaa määritellä, mikä ei ole fan fictionia, mutta melko helppoa on määritellä mikä varmasti on fan fictionia. Merkittävin muoto on eri foorumeilla, arkistoissa ja blogialustoilla julkaistut ficit, joita voi lukea ja kommentoida kuka tahansa, joka sivustolle kirjautuu. Nämä ficit käytännössä ovat yksi kirjallisuuden muoto, joka samalla omaa omintakeisia genrejä, sääntöjä ja jopa – tai pikemminkin erityisesti - kliseitä.

Fan fictionissa vahvassa osassa ovat romanttiset tarinat, jotka Driscoll jakaa kolmeen osaan: het, slash ja gen (2006, 83). Nimityksellä het hän tarkoittaa tarinoita, joissa pääpaino on kahta eri sukupuolta olevan suhteessa. Gen merkitsee tarinaa, jossa romanttinen suhde ei ole suuressa roolissa. Termiä gen (tai general) käytetään yleisesti harrastajien puolesta ja se merkitsee ficciä, joka sopii kaikelle yleisölle. Kyseiset kaksi genreä ovat pieni osa fan fictionia, joka koostuu suurin osin tarinoista, joissa hahmojen välisiä parisuhteita kuvataan, paritetaan (eng. shipping, tästä juontunut suomalaistunut sana shippaaminen). Suuri osa fan fictionia koostuu slashista, tarinoista, joissa romanttinen suhde on kahden miehen välistä. Slashia (eng. merkitsee kautta merkkiä, /) kirjoitetaan ja luetaan eniten myös oman tutkimukseni mukaan (Karasti 2016, 20-21).

Kolmen kattogenren alle lukeutuu paljon fan fictionin omia genrejä niiden lisäksi, joita käytetään valtavirtamediassa, esimerkiksi romantiikka, seikkailu ja mysteeri (suomenkielisessä fan fictionissa pitkään useista genreistä käytettiin englanninkielisiä nimityksiä – romance, adventure jne –, mikä viittaa kielen merkitykseen fan fictionissa, nykyään käytetään suomenkielisiä termejä paljon, mutta yhä näkee englanninkielistä termistöä). Koska parisuhteet ovat isossa osassa fan fictionia, tämän kautta on kehittynyt laaja kirjo genrejä kuvaamaan parisuhde-ficcejä, kuten fluffy (söpöilyä), hurt comfort (joku kärsii psyykkisesti tai fyysisesti, kunnes joku toinen pelastaa hänet ja saa olon paremmaksi) ja smut/lemon/PWP (tarkkaan kuvailtua seksiä, jolla on useita nimityksiä). PWP tulee sanoista plot what? plot – myös

plot without plot - eli juoni? mikä juoni? ja tarkoittaa yleisesti lyhyttä tarinaa, jossa ei ole erityistä juonta, usein silti merkitään kuvaamaan lyhyttä seksikohtausta. Genren nimi voi myös kirjoittajasta riippuen tulla sanoista porn without plot eli pornoa ilman juonta. Muita yleisesti käytettyjä genrejä ovat jo mainittu AU, angst (synkkää, surullista), UST (purkautumaton seksuaalinen jännite hahmojen välillä), fix-it (tarina, jossa korjataan joku asia mieleiseksi alkuperäisteoksesta) ja mpreg (miesraskaus). (Moonbeam 2017.)

Fan fiction on ennen kaikkea luovaa kirjoittamista. Fan fictionin avulla kirjoittamisesta innostunut henkilö pystyy kokeilemaan taitojaan tutussa ympäristössä ja pääsee nopeasti konkreettisesti kirjoittamaan, kun ei tarvitse käyttää aikaa maailman ja hahmojen luomiseen. Fan fictionissa on mahdollista kokeilla eri tekstilajeja, kertojia ja juonenkannattelua sekä saada välittömästi palautetta tekstistään, kun fan fiction sivustoilla kommentoidaan aktiivisesti ficcejä. Näin kirjoittajat myös kehittyvät. (Silén 2012, 96; Karasti 2016, 30.)

2.3 Fan fiction yhteisönä

Fan fiction yhteisönä erilainen verrattuna moniin muihin harrastajaryhmiin. Fan fictionissa on fandomeita, ja tämä termi tulee sanoista fan's kingdom, fanin valtakunta, ja tarkoittaa fanien luomaa ryhmittymää jonkin alkuperäisteoksen, kirjan, sarjakuvan tai elokuvan ympärille (Hokkanen 2014). Fandomiin kuulumisen ei automaattisesti tarkoita fan fictionin kirjoittamista tai lukemista vaan voi näyttäytyä monenlaisena fani aktiviteettina. Tällaisia aktiviteetteja voivat olla esimerkiksi elokuvan katsominen, fanitaiteen tekeminen (piirtäminen tai videoiden tekeminen), teorioiden kehittäminen, kuvien tai gif:ien jakaminen netissä, blogien lukeminen tai väittelemisen alkuperäisteoksesta. Yleistä on, että fanit kokevat kuuluvansa useaan fandomiin samaan aikaan. (Viitanen 2008, 7.) Fandomit eivät välttämättä toimi yhdessä, mutta Viitanen (2008, 8) mukaan tiettyjen fandom-tyyppien välillä on vastavuorollisuutta. Pugh (2005, 116) sen sijaan rinnastaa fandomit riippumattomiin erillään toimiviin liittovaltoihin (independent federated republic), joiden välillä ei luonnostaan ole yhteyttä.

Fan fiction toimii lähes täysin netissä ja harrastajat vuorovaikuttavat toistensa kanssa netin välityksellä. Verkkoyhteisö voidaan nähdä nykyaikaisena yhteisönä ja fan fiction kuuluu tähän määritelmään. Lehtosen (1990, 15) mukaan yhteisö merkitsee ihmisten välistä

vuorovaikutusta, yhtenäisyyttä ja ihmisten välistä suhdetta ja ihmisryhmän yhdistäviä seikkoja. Yhteisö on usein pitkäikäisempi kuin esimerkiksi ryhmä, joka voi olla hetkellinen (Saastamoinen 2007, 106). Netin välityksellä syntyneet ihmissuhteet eivät eroa suuresti kasvotusten syntyneistä ihmissuhteista. Toisaalta netti poistaa maantieteelliset rajat ja mahdollistaa näin yhteydenpidon samoista asioista kiinnostuneiden ihmisten kanssa ympäri maailman sekä helpottaa suhteiden ylläpitoa. (Wellman & Gulia 1999, 185-186.) Fan fictionin ympärille muodostunut yhteisö toimii juuri kyseisellä tavalla. Jos omassa lähipiirissä on vähän muita harrastajia, heitä on mahdollista löytää eri puolilta maailmaa ja näin luoda uusia ihmissuhteita.

Suomalainen fan fiction -yhteisö toimii yhä vahvasti foorumeilla. Kansainvälisesti ficcejä kirjoitetaan ja luetaan nykyään lähes pelkästään arkistoissa tai blogialustoilla kuten Tumblrissa. Ulkomailla foorumit eivät ole koskaan olleet yhtä tärkeässä roolissa fan fictionissa kuin Suomessa. Suomessa foorumit otettiin käyttöön 2000-luvun alussa ja vaikka monet ovat kadonneet tai toiminta hiljentynyt vuosituhaten alusta, on käyttö yhä aktiivista. Suomalaisien fan fiction-foorumikäyttäjyymistä ei ole tutkittu, mutta syitä sille, miksi foorumit ovat suosittuja käyttöalustoja, voidaan päätellä fan fictionin historiasta Suomessa.

Suomalaiset ficcaajat ovat tottuneet käyttämään foorumeita. On yleistä, että suomalaiset kirjoittavat ficcejä myös englanniksi (Silén 2012, 105) ja jopa kuluttavat englannin kielistä fan fictionia mieluummin kuin suomalaista. Tästä huolimatta Suomeen syntyneet fan fiction sivustot olivat alun perin foorumeita, eikä Suomessa ole lainkaan kotoperäisiä arkistoja. Foorumeilla on laajemmin kommunikointimahdollisuuksia, kun ficcien lisäksi foorumeilla pystyy perustamaan keskustelulle pyhitettyjä topicpeja eli aihealueita, joissa voi keskustella haluamastaan aiheesta aina jääkiekosta mielenterveysongelmiin. Foorumeilla keskustellaan omilla aihealueillaan niin ficcaamiseen liittyvästä asioista kuin siihen liittymättömästä. Tämä on luonut vahvaa yhteisöllisyyttä suomalaisilla foorumeilla, vahvempaa kuin pelkästään ficcien julkaisu ja niiden kommentointi. Foorumien kautta harrastajat kertovat löytävänsä vastakaikua, kun omassa elämässä on ongelmia esimerkiksi koulussa, perheessä tai mielenterveydessä. Neuvojen tai pelkästään sympaattisten kommenttien saaminen voi auttaa ihmistä, vaikka se tulisi pelkästään netin kautta. Näin ficcaajat kertovatkin foorumien toimivan. Kun muualta elämästä on vaikea saada tukea elämäntilanteisiin, fan fiction -yhteisöstä sitä löytää helposti. Suomalaisien fan fiction -foorumien luoma yhteisöllisyys näkyy harrastajien foorumeilla luoneissa syvissä ja pitkissä ystävyysuhteissa. (Karasti 2016, 22-23, 25.)

Vastavuoroinen kommentointi sivustoilla on myös yleistä. Ficcejä kirjoitetaan yleensä niin, että sivustolla julkaistaan luku kerrallaan. Joskus kirjoittaja on kirjoittanut ficin loppuun, mutta saattaa silti julkaista lukuja pitäen taukoja. Useimmin kuitenkin kirjoittaja kirjoittaa ficciä samalla, kun julkaisee lukuja, joten lukujen ilmestymisessä voi olla pitkiä taukoja, välillä jopa vuosia. McEvoy-Levy (2018, 314) huomasi, että jos kirjoittajalla oli kestänyt jatkaa aloittamaansa ficciä, hän kuitenkin kommentoi heille, jotka olivat antaneet palautetta ja pahoitteli, että hänellä on kestänyt jatkaa tarinaa. Pahoittelu tarinan keskeneräisyydestä otettiin sivustoilla vastaan ymmärtäväisesti. Tämä kertoo yhteisymmärryksen kulttuurista niin arkistoissa kuin foorumeilla. Suomalaisilla foorumeilla näkyy samanlaista käytäntöä.

2.4 Fan fictionin aikaisempi tutkimus

Vaikka fan fiction on ollut olemassa jo pitkään, se on vähän tutkittu ilmiö. Muualla maailmassa fan fictionia on tutkittu paljon enemmän kuin Suomessa. Fan fictionin tutkimuksen pioneeri, Henry Jenkins, julkaisi 1992 tutkimuksen *Textual Poachers*, joka on ensimmäinen kokonaisvaltainen katsaus ilmiöön. Tämän jälkeen muun muassa Camille Bacon-Smith (1992) ja Constance Penley (1992) ovat jatkaneet fan fictionin tutkimusta. Bacon-Smith ja Penley molemmat ottivat näkökulmakseen naisten merkityksen fan fictionin syntymiselle ja jatkuvuudelle. Yhteistä kaikissa yllämainituille tutkijoille on se, että he kaikki ovat itse faneja. Jenkins kutsuu itseään vuonna 2013 uudelleenpainetussa versiossa *Textual Poacherista* nimessä *acafan* (viii), jolla hän viittaa tapaan, jolla hän on samaan aikaan tutkija ja fani ja tutkii ikään kuin omaa fanitustaan. Myös useat suomalaiset fan fictionia tutkimuksissaan käsitelleet ovat lähteneet tutkimukseen mukaan alun perin oman harrastamisen kautta.

Kristina Busse ja Karen Helleksonin vuonna 2006 julkaistu teos *The Fan Fiction Studies Reader* kertoo fan fictionista niin kirjallisuutena, feminisminä ja fanien luovana tuotteen kuluttamisena. Yksi uusimpia tutkimuksia fan fictionista ilmestyi viime vuonna, kun pitkäaikainen fan fictionia tutkinut toimittaja Francesca Coppa (2017) julkaisi teoksen *The fan-fiction reader: folk tales for the digital age*. Teoksessa hän käsittelee fan fictionia kirjallisuuden muotona ja miten sitä hallitsevat naiset ja vähemmistöt.

Suomessa tutkimusta on tehty todella vähän. Viime vuosina on ilmestynyt muutamia pro graduja sekä opinnäytetöitä, ja muutamaa tapausta lukuunottamatta aihetta on käsitelty kielien tai kirjallisuuden näkökulmasta (esim. Viitanen 2008; Saurio 2014; Silén 2012). Silénin

englanninkielisessä tutkimuksessa käsiteltiin fan fictionin merkitystä nuoren elämässä kielen merkityksen lisäksi. Tämä onkin ainoa selkeästi nuorten näkökulmaa huomioiva tutkimus fan fictionista Suomessa oman opinnäytetyöni ohella. Irma Hirsjärven tutkimus *Faniuden siirtymiä: suomalaisen science fiction -fandomin verkostot* vuodelta 2009 keskittyy osin fan fictioniin, mutta on myös hyvä esimerkki, miten fan fiction on mukana suomalaisessa fani-tutkimuksessa. Se on sivujuonne. Samoin esimerkkejä tästä ovat Kaarina Nikusen tutkimukset *Fanikirja* (2009) ja *Faniuden aika* (2005), joissa fan fiction mainitaan ohimennen.

Nuorten näkökulma on otettu huomioon ulkomaisessa tutkimuksessa paikoitellen (Jenkins 1992; Busse & Hellekson 2006; Coppa 2017). Silén (2012, 64, 69) kertoo omassa tutkimuksessaan harrastajien havainnoista, miten fan fiction on hyvin sosiaalinen harrastus ja miten se kirjoittamisalustana on moninainen. Silénin tulokset heijastelevat samoja teemoja kuin mitä itse löysin oman opinnäytetyöni kautta. Lisäksi Silén kertoo, millaisia kokemuksia harrastajilla on eri kielistä fan fictionia lukiessa ja kirjoittaessa. Iso osa suomalaisista harrastajista kirjoittaa Silénin mukaan englanniksi, usein siitä syystä, että alkuperäisteos on kyseisellä kielellä.

Aikaisemman opinnäytetyöni (Karasti 2016) aineistosta jäi käyttämättä paljon materiaalia. Koska fan fictionin nostamia arvoja ei ole Suomessa tutkittu, se on erinomainen lähtökohta. Opinnäytetyöni esiintuomista teemoista näkee myös monia harrastajien kannattamia arvoja. Jo vastaajien sukupuolijakauma kertoo avarakatseisuudesta, sillä muunsukupuolisia oli kaksi kertaa enemmän kuin miehiä. Lisäksi vastaajien mukaan valtavirtamedia tyytyy kertomaan tarinoita valkoisista heteromiehistä, mutta fan fiction on paikka muuttaa se. Slash on kaikkein yleisin genre fan fictionissa. Tämä kertoo heteronormatiivisuutta kaihtavasta ilmiöstä. Representaatio ja vähemmistöt nousivat esille paljon vastauksissa, ja selkeästi muunsukupuoliset ja esimerkiksi seksuaalivähemmistöihin kuuluvat kokevat löytävänsä fan fictionista samaistumiskohtia enemmän kuin muualta mediasta.

2.5 Arvojen määrittely

Kulttuuriantropologi Kluckhohn sanoi vuonna 1951 (1951, 395), että ”arvo on käsitys, suora tai epäsuora, erottuva yksilön ominaispiirre tai ryhmän ihanne, joka vaikuttaa käyttäytymiseen”. Kluckhohn esitti yhtenä ensimmäisistä tutkijoista arvolle selkeän määritelmän, ja

lause pätee yhä ylimalkaisesti, mitä arvo merkitsee. Rokeachin (1973, 5) mukaan arvot antavat toiminnalle merkityksen ja ovat sekä pysyviä että muuttuvaisia.

Arvoiksi voidaan ymmärtää monenlaisia käyttäytymisen ilmiöitä ja usein arvot nähdään syynä jollekin käytökselle. Arvot määrittelevät ihmiselle, millainen maailman pitäisi olla ja mitkä ovat hyvän elämän tavoitteet. Arvot liitetään monesti yksilön tarpeisiin, haluihin, mieltymyksiin ja intresseihin. Arvot ohjaavat ihmisen toimintaa (Niiniluoto 1994, 178) ja niiden kautta ihminen tavoittelee ”hyviä” asioita ja välttää ”huonoja” asioita. Arvostukset yhdessä muodostavat elämänkatsomuksen, yksilön oman käsityksen paikastaan tai tehtävästään elämässä. Hitlin ja Pilivian (2004, 360) toteavat artikkelissaan, että arvojen määritelmästä ei ole kunnollista konsensusta eri tieteenalojen – sosiologian, psykologian ja filosofian – kesken. Rokeach (1973, 17-22) aloittaa määrittelemällä, mitä arvot eivät ole, mutta mihin ne usein yhdistetään.

Arvot eivät ole asenteita, ominaisuuksia, normeja tai tarpeita. Arvot ovat abstraktimpia kuin asenteet, jotka määrittävät, onko kohde, johon reagoidaan myönteinen vai kielteinen. Asenne määrittää, miten arvoa ilmaistaan ja vaikuttaa suuremmin yksilön käytökseen ja arvoja vähemmän persoonallisuuteen. Ominaisuudet sen sijaan ovat persoonan pysyviä osia, ja yksilö käyttäytyy niiden mukaan, minkä takia ne sekoitetaan arvojen pohjalta käyttäytymiseen. Yksilö voi olla aggressiivinen, mutta ei silti arvosta aggressiivisuutta, eli ominaisuudet voivat olla negatiivisia, mutta arvot ovat yksilölle itselleen usein vain positiivisia. Sosiaaliset normit taas ovat tilannekohtaisia, ne kertovat, miten pitäisi toimia tietyssä tilanteessa, kun arvojen tulisi olla mukana kaikissa tilanteissa. Tarpeet nähdään usein arvojen kaltaisina, mutta Rokeachin (1973, 20) mukaan arvot ovat pikemminkin tarpeiden kognitiivisia ilmentymiä. Esimerkiksi seksin tarve voidaan nähdä länsimaissa rakkauden arvostamisen ilmentymänä. (mt. 1973, 17-22.)

Rokeach (1973, 13) kertoo, että arvot 1) auttavat muodostamaan mielipiteen sosiaalisista aiheista, 2) erottavat meille mieluisen poliittisen tai uskonnollisen ideologian, 3) esittelevät yksilön muille ihmisille arvomaailman kautta, 4) auttavat yksilöä arvioimaan, tuomitsemaan, arvostamaan ja syyttämään muita ja omaa itseä, 5) toimivat vertailevana prosessina, 6) ovat vaikutusmekanismeja muille ja itselle, jotta voi valita mitä ideologioita, uskomuksia ja asenteita vastustaa ja protestoida tai miten niitä voi muuttaa ja miten niihin tulisi vaikuttaa, 7) auttavat perustelemaan uskomuksia, asenteita ja toimintoja, jotka muuten olisivat henkilö-

kohtaisesti ja sosiaalisesti mahdotonta hyväksyä (esimerkiksi epäystävällinen huomautus ystävälle, joka on rehellisyyttä, mutta epäystävällistä tai aggressiivisuus, jolla pitää huolen omasta ja kansallisesta turvallisuudesta).

Arvot sekoitetaan usein myös moraalin kanssa, mikä ei ole ihme, sillä termejä harvemmin eritellään selkeästi. Moraalia käsitellään enemmän filosofiassa ja arvoa voidaan käsitellä monen tieteenalan kautta. Hitlin ja Vaisey (2013, 55, 58-61) määrittelevät moraalin olevan universaali standardi siitä, mikä on hyvää ja väärin eli moraaliset ihmiset välttelevät muiden vahingoittamista ja mahdollisesti pyrkivät muiden hyvinvoinnin lisäämiseen. Näin ollen voidaan sanoa, että moraaliton ihminen on tämän vastakohta. Samaan aikaan nähdään, että moraalitonta on yksilö- ja ryhmäkohtaista ja historia ja kulttuuri muokkaavat sitä, mikä on universaalisti moraalista tai moraalitonta. Esimerkkinä tästä käytetään usein Natsi-Saksaa. Suuri osa ihmisistä näkee, että Hitler oli paha ihminen, mutta jotkut, esimerkiksi hänen seuraajansa 1930- ja -40 -luvulla, ovat eri mieltä. Tätä kautta ei voida sanoa, oliko Hitler paha ihminen vai ei, kyse on näkökulmasta. (Abend 2010, 567.) Moraalia muokkaavat luokka, kansallisuus sekä myös kokemukset esimerkiksi politiikassa, ympäristössä, taloudessa tai teollisuudessa (Black 2011).

Vaikka Hitlin ja Vaisey (2013, 55, 58-61) mainitsevat moraalin olevan universaali standardi siitä, mikä on hyvää, onko olemassa universaaleja ”hyviä” tai ”huonoja” arvoja? Voidaanko määrittellä, mitä on ”hyvyys” tai ”pahuus”? Psykologian professori Miller (2004, 5-7) käsiteli hyvän ja pahan eroja ja huomautti, että kumpaakin on ollut vaikea määrittää. Termiä paha määritellään sen mukaan, miten kamala teko on ollut. Pahuus poikkeaa normaalista, joka nähdään hyvytenä. Aikaisemmin hyvänä eli normaalina ihmisenä nähty henkilö tehdessään pahan teon voidaan nähdä erityisen pahana. Tämän määritelmän perusteella ei voida siis määrittellä universaaleja totuuksia pahoista tai hyvistä teoista, kuten nähdään yllä mainitusta Natsi-Saksan esimerkistä.

Koska arvoista ja moraaaleista puhutaan valitettavan usein sekaisin tutkimuksissa, jouduin itse erottelemaan termit toisistaan. Arvot ovat ihmisen toiminnan vaikuttimia ja voivat olla ”hyviä” tai ”huonoja” tai toisin sanoen moraalisia tai moraalittomia. Arvot ovat ylempi käsite, moraalinen arvo on ”hyvä” arvo. Moraali termi viittaa asian ”hyvyyteen” tai ”pahuu-teen” kun taas arvo on itsessään periaatteita tai vaikuttimia. Moraali voidaan nähdä eräänlaisena mittarina arvolle.

2.5.1 Nuorten arvot

Samoin kuin yleisesti kaikilta ihmisiltä, ei nuorilta ole löydetty yhdenmukaisia arvoja. Nuoria on tutkittu eri ajankohtina, mutta mitään tarkkaa yhteneväisyyttä ei ole löydetty. Nuorten maailmankuvaa ja arvoja tutkinut professori Helena Helve kirjoittaa kahdesta arvojen yhteneväisyyden teoriasta. Ydinkonsensuksen teoria sanoo, että kaikilla nuorilla ja kaikilla ihmisillä yleisesti on samat ydinarvot. Erilaisuuden konsensuksen teorian mukaan ihmisillä ei ole yhteisiä arvoja, mutta se tosiasia tulee hyväksyä. (Helve 1993, 86) Kumpaakaan teoriaa ei ole pystytty todistamaan täydellisesti (Helve 2003, 18).

Helve tutki nuorten maailmankuvaa ja sen muodostumista pitkittäistutkimuksessaan viiden ulottuvuuden kautta: toiminnallinen, kulttuurinen, tiedollinen, sosiaalinen, elämyksellinen. Tämä on erityisesti uskonnon tutkijoiden uskonnon määrittelyssä käytetty tarkastelumalli. Tutkimus toteutettiin monimenetelmätutkimuksen, jossa käytettiin kyselylomaketta, projektiivista testiä, sana-assosiaatioita, lauseentäydennystehtäviä sekä lisäksi yksilö- ja ryhmähaastatteluita. Myöhemmin Helve jatkoi arvojen ja asenteiden tutkimusta 1990-luvun puoleen väliin. Helve havaitsi, että arvot muodostuvat jo nuoruudessa ja niihin vaikuttavat vanhemmat sekä nykyään yhä enemmän kulttuuri. Erityisesti nuorten yksilölliset mediankäyttötavat korostavat ja muokkaavat nuorten arvoja uudella tavalla. Kulttuuri ja media, joka niitä tuottaa, auttavat nuorta aikuistumaan ja yhteiskuntaan integroitumisessa. (Helve 1987, 88, 242-243; Helve 2003, 222.)

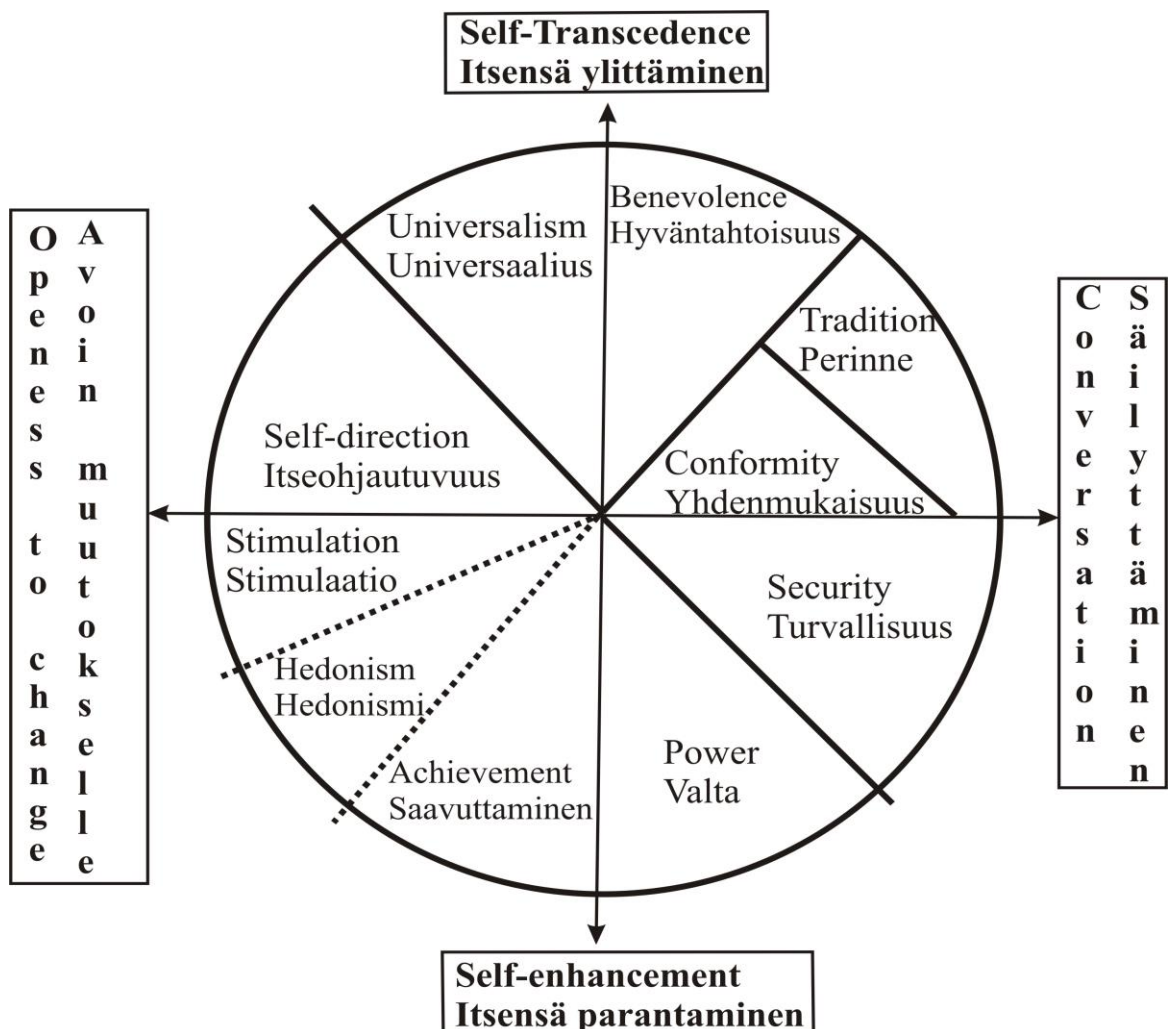
Myöhemmässä vertailututkimuksessaan Helve (1993) jaottelee nuoret faktorianalyysin perusteella humanisteihin, individualisteihin ja traditionalisteihin. Suurinta osaa tutkimuksen nuorista kuvasi faktori individualisti, jolle ominaista oli pessimistinen asenne politiikkaa ja yhteiskuntaa kohtaan ja kokemus, että yhteiskunta ei aja vastaajan asiaa. Toiseksi eniten nuoria kuvasti faktori humanisti, jolle ominaista oli ympäristöasioista huolehtiminen, muiden hyvinvoinnista välittäminen ja kriittisyys tiedettä ja teknologiaa kohtaan. Vähiten nuoria kuvasi faktori traditionalisti, jolle ominaista oli konservatiivisuus ja isänmaallisuus sekä halveksunta sosiaaliturvien varassa olevia ”siivelläeläviä” kohtaan. Harva nuori tutkimuksessa osui täydellisesti yhteen kuvaukseen ja monet omasivat ainakin kahden faktorin ominaisuuksia. Nopean tiedon jaon mahdollistanut teknologia kuitenkin vahvisti ympäristötietoisuutta nuorten keskuudessa, myös traditionaalisten nuorten.

2.5.2 SVS – Schwarz Value Survey

Tässä tutkimuksessa käytin teoriana Schwartzin arvoteoriaa, joka sopii tutkimukseni tekoon erinomaisesti. Schwartz kehitti teoriansa Rokeachin (1973) teorian pohjalta. Rokeach loi oman tutkimuksensa pohjalta kaksi arvoulottuvuutta, joiden alle levittäytyi 18 arvo-osiota. Rokeachin teorian mukaan ihmisellä on välineellisiä arvoja (instrumental) ja lopullisia (terminal) arvoja, jotka toimivat eri tavoin. Lopulliset arvot ovat sosiaalisia ja henkilökohtaisia. Ne keskittyvät sosiaalisuuteen tai henkilöön itseensä kuten maailmanrauhan tai itseensä keskittymisen arvostaminen. Lopulliset arvot ovat niitä lopputulemia, joihin ihminen pyrkii, isoja asioita, joita tavoittelee. Esimerkiksi ihmisen oma mielenrauha on henkilökohtainen lopullinen arvo ja maailmanrauha on sosiaalinen lopullinen arvo. Välineellisiä arvoja on moraalisia (moral) ja pätevyyteen liittyviä (competence). Nämä näkyvät ihmisen jokapäiväisessä elämässä ja linkittyvät käyttäytymiseen. Yksilön omien moraalisten arvojen rikkominen saa omatunnon kolkuttamaan ja pätevyyteen liittyvien arvojen rikkominen saa itsensä tuntemaan huonoksi ja riittämättömäksi. Näiden välillä voi olla ristiriitaa, esimerkiksi ihminen voi haluta olla rehellinen ja kertoa ystävälleen, että tämän vaikkapa kiusaava käytös on väärin, mutta samalla haluaa olla ystävällinen, eikä loukata ystäväänsä. Rokeach kuvaili arvojen olevan ovat kuin omat lapset: ne ovat kaikki rakkaita henkilölle, niitä pidetään ehdottomina, mutta kun yksi lapsi esimerkiksi sairastuu, tästä tulee tärkeämpi kuin muista. Tilanne määrää, minkä arvon pohjalta toimii, mutta muut arvot pysyvät taustalla ja saattavat jopa unohtua tilanteesta riippuen. Rokeachin teorian mukaan ihmisellä noin 16 lopullista arvoa, ja mahdollisesti jopa viisi tai kuusi tusinaa välineellistä arvoa.

Schwartz ja Blitsky listasivat (1987, 551) arvojen olevan uskomuksia ja käsityksiä, toivotuja lopputulemia tai käyttäytymistapoja, jotka ylittävät tiettyjä tilanteita, oppaita valikoida tai arvioida käytöstä ja tapahtumia ja niillä on yksilöllinen tärkeysjärjestys. He keräsivät tämän viiden kohdan listan kirjallisuuden perusteella ja sanoivat näissä kohdissa näkyvän arvojen yleisimmät määritelmät. He lisäsivät tähän, että arvot ovat biologisen organismin tarpeita, ihmisten välisen vuorovaikutuksen vaatimus ja ryhmän hyvinvoinnin ja selviytymisen edellytykset sosiaalisena instituutiona. Myöhemmin Schwartz (1992) kehitti universaalin teorian arvoille, jotka hän juonsi Rokeachin arvoteorian pohjalta lisäten tämän arvo-osioiden päälle lisää arvo-osioita. Schwartz testasi kahdessakymmenessä maassa, millaisia arvoja priorisoidaan ja kehitti teorian arvoulottuvuuksista ja arvo-orientaatioista. Kaksi arvoulottu-

vuutta, joiden välillä yksilöiden arvot liikkuvat, ovat itsensä parantaminen (self-enhancement) ja itsensä ylittäminen (self-transcendence) sekä säilyttäminen (conservation) ja avoimuus muutokselle (openness to change). Itsensä parantamisen ja itsensä ylittämisen ulottuvuudessa ihminen liikkuu sen välillä, kuinka paljon hän tekee töitä oman elämänsä parantamiseksi, vaikka sitten muiden kustannuksella ja kuinka paljon huolehtii muiden ihmisten hyvinvoinnista. Säilyttämisen ja muutokselle avoimuuden ulottuvuudessa ihminen liikkuu sen välillä, kuinka paljon hän seuraa omia kiinnostuksenkohteitaan ja tunteitaan ja kuinka paljon hän haluaa säilyttää nykyisen tilan ja sen tuoman turvallisuuden. Näiden sisälle Schwartz kokosi kymmenen arvo-orientaatiota tai arvoprioriteettia: itseohjautuvuus, stimulaatio, hedonismi, saavuttaminen, valta, turvallisuus, yhdenmukaisuus, perinne, hyvätahoisuus, universaalius.

Kuva 2.1 Schwartzin arvoulottuvuudet ja arvo-orientaatiot (1992)

Itsensä parantamisen ulottuvuudessa korostuu saavuttamisen ja vallan prioriteetit, jotka liittyvät oman elämän parantamiseen jopa toisten kustannuksella. Itsensä ylittämisen ulottuvuudessa korostuu universaalius ja hyväntahtoisuus, jotka liittyvät ihmisen haluun parantaa kanssaihminen hyvinvointia. Säilyttämisen ulottuvuudessa korostuu turvallisuus, perinne ja yhdenmukaisuus, jotka liittyvät haluun pitää nykytila entisellään ja miten tämä pitää elämän turvallisena. Muutokselle avoimuuden ulottuvuudessa korostuu itseohjautuvuus, stimulaatio ja hedonismi, jotka liittyvät omien tuntemusten ja kiinnostuksenkohteiden seuraamista ja omasta elämästä päättämistä. Schwartz huomasi, että arvoprioriteetit ovat arvoulottuvuuksien tavoin toisilleen vastakkaisia. Kulttuurissa, jossa arvostetaan perinnettä ei voi arvostaa yhtä paljon hedonismia tai stimulaatiota, koska nämä kuuluvat ulottuvuuksien eri päihin.

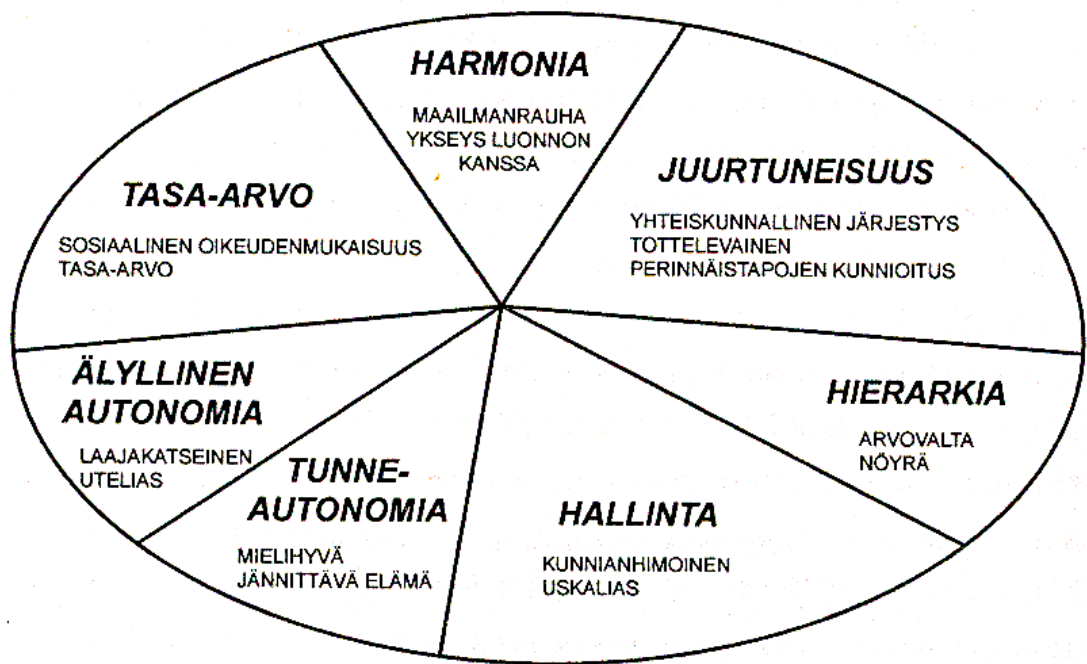
Vuonna 2008 Schwart julkaisi uuden vielä laajemman tutkimuksen, joka oli toteutettu suuremmalla otoksella kuin aikaisemmassa tutkimuksessaan. Tutkimuksessa oli mukana 75 maata, ja tämän pohjalta kehitettiin tunnettu arvokysely, SVS, Schwartz Value Survey, jota käytetään yleisesti arvoja tutkittaessa. Uudessa tutkimuksessa selvitettiin tarkemmin kansallisia eroja arvoprioriteeteissa ja niiden seurauksia. Arvoulottuvuuksien sijaan Schwartz määritteli seitsemän arvo-orientaatiota, joiden alle kerääntyy 46 arvo-osiota. Arvo-orientaatiot määriteltiin Schwartzin aikaisemman tutkimuksen pohjalta ja ne on suomennettu Martti Puohiniemen toimesta (Schwartz 2011, viii). Seitsemän arvo-orientaatiota ovat juurtuneisuus ja älyllinen ja tunneautonomia, tasa-arvo ja hierarkia, harmonia ja hallinta.

Schwartz (2011, 6-7) kehitti orientaatiot pohtimalla mahdollisia yhteiskunnallisia vastauksia keskeisiin ongelmiin. Ensimmäinen tärkeä ratkaisua vaativa asia on yksilöiden ja ryhmän välinen suhde. Kuinka juurtuneita tai autonomisia ihmiset ovat? Juurtuneissa kulttuureissa ihmiset ovat juurtuneita yhteisönsä ja tärkeää on sosiaaliset suhteet ja ryhmään linkittyminen. Yhteisön hyväksi toimimista, nykyisen olotilan säilyttämistä ja järjestyksen häiritsemisestä pidättäytymistä painotetaan tällaisissa kulttuureissa. Perinteiden kunnioittaminen, turvallisuus tottelevaisuus ja viisaus ovat tärkeitä arvoja. Tämän vastakohtaksi voidaan nähdä autonomia. Ihmisen autonomia voi olla kahdenlaista, älyllistä autonomiaa tai tunneautonomiaa. Älyllinen autonomia merkitsee ihmisen omien ideoiden toteuttamisen rohkaisua. Luovuus ja avarakatseisuus ovat tärkeitä arvoja tällaisessa kulttuurissa. Tunneautonomisissa kulttuureissa kannustetaan yksilöitä etsimään positiivisia tunne-elämyksiä ja tärkeitä arvoja kulttuurille ovat nautinto ja jännittävä elämä. Tämän kautta Schwartz kehitti juurtuneisuuden ja tunne- ja älyllisen autonomian arvo-orientaatiot. Nämä kaksi ovat vastakkaisia toisilleen.

Kun kulttuuri korostaa vahvasti juurtuneisuutta, jossa pyritään säilyttämään nykytila ja painotetaan ryhmään kuulumisen tärkeyttä, sama kulttuuri ei voi korostaa yksilön tunne-elämän ja uusien ideoiden toteuttamisen tärkeyttä.

Toinen kysymys, joka vaatii vastausta, koskee ihmisten käyttäytymistä vastuullisesti ja yhteiskuntaa vahvistavalla tavalla. Miten parhaiten saada ihmiset huolehtimaan toisten hyvinvoinnista ja sovittamaan elämänsä muiden ihmisten kanssa toimivaksi? Toinen vastauksista tähän on tasa-arvo, jolloin ihmiset tunnustavat toiset ihmiset tasa-arvoisiksi ja heidän odotetaan toimivan muiden hyvinvoinnin tukemiseksi. Tällaisten kulttuurien arvoja ovat sosiaalinen oikeudenmukaisuus, vastuullisuus, auttaminen ja rehellisyys. Tasa-arvon vastakohta on hierarkkinen kulttuuri, jossa hierarkkinen järjestelmä varmistaa ihmisten vastuullisen toiminnan. Tällaisessa kulttuurissa epätasainen vallan ja resurssien jako on normi ja ihmiset mukautetaan pysymään roolissaan noudattaen sääntöjä ja kunnioittaen ylempiään. Tällaisissa kulttuureissa tärkeitä arvoja ovat valta, nöyryys ja varakkuus. Nämä kaksi arvo-orientaatiota ovat vastakkaisia toisilleen. (Schwartz 2011, 7.)

Kolmas ongelma on ihmisten inhimillisten ja luonnon resurssien säätely. Toinen vastauksista tähän on harmonia, jossa ihminen sopeutuu sosiaaliseen maailmaan ja luontoon sekä hyväksyy asiat pikemminkin kuin muuttaa niitä. Tärkeitä arvoja tällaisissa kulttuureissa ovat maailmanrauha, yhdenmukaisuus luonnon kanssa ja ympäristönsuojelu. Vastakkainen vastaus on hallinta, jossa tavoitteena on hallita, määrätä ja muuttaa ympäristöä henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Tällaisen kulttuurin tärkeitä arvoja ovat kunnianhimo, menestys, omavaraisuus ja pätevyys. Harmonian arvo-orientaatio on vastakkainen hallinnan arvo-orientaatiolle. (Schwartz 2011, 8.)

Kuva 2.2 Schwartzin kulttuuriset arvo-orientaatiot: teoreettinen rakenne (2008)

Kun kulttuuri painottaa yhtä arvo-orientaatiota, se usein vieroksuu vastakkaista orientaatiota. Esimerkiksi vahvasti hierarkkinen kulttuuri, kuten Venäjä, vieroksuu tasa-arvoa. Samalla kun jokaiselle arvo-orientaatiolle on vastakkainen arvo-orientaatio, on niille myös vierekkäiset arvo-orientaatiot. Kun kulttuuri painottaa yhtä arvo-orientaatiota, sen vierekkäinen arvo-orientaatio korostuu myös. Esimerkiksi vierekkäiset arvo-orientaatiot juurtuneisuus ja hierarkia korostuvat Etelä- ja Kaakkois-Aasian kulttuureissa. Suomessa korostui tutkimuksessa tasa-arvo ja se sijoittui kulttuuristen arvojen maailmankartalla Länsi-Eurooppaan. Suomessa arvostettiin myös älyllistä autonomiaa ja harmoniaa. (Schwartz 2011, 9.)

Tämä arvoteoria ohjasi tutkimustani ja erityisesti aineiston analyysia. Teoria on yleisesti käytössä ja laajasti hyväksytty teoria, joten voin luottaa sen pätevyyteen. Esimerkiksi European Social Survey käyttää pohjanaan SVS:ää (Fitzgerald ym, 2016). Lisäksi pääsin vertailemaan omaa aineistoani Schwartzin keräämään aineistoon, joka on vuodelta 2008 eli vielä suhteellisen tuoretta. Vaikka esimerkiksi paljon nuorten arvoja tutkineen Helena Helven tutkimusten aineisto olisi sopivampaa vertailuun, sillä aineistot koostuvat vain nuorista, pitkitäistutkimuksen viimeisin aineisto on 1990-luvun puolesta välistä, eli vastaajien kokemukset eroaisivat paljon toisistaan. Vaikka Schwartzin aineistossa on mukana nuorten lisäksi vanhempiakin vastaajia, ovat ajallisesti lähempänä toisiaan kerättyjä aineistoja järkevämpi verrata toisiinsa. Käytin aineiston keruussa SVS:ää ja aineiston analyysin toteutin asettamalla aineistoni vastaajat orientaatiokartalla oikealle paikalle.

2.6 Arvojen syntyminen

Arvot eivät tule ihmiselle itsestään, niitä opitaan ympäristön kautta. Arvojen syntyminen ja muokkautuminen on yksilöllistä, mutta on pystytty erittelemään joitain mekanismeja, joiden kautta arvot syntyvät tai muokkaantuvat. Jotkin arvot syntyvät biologisesti tai ainakin ihmiset omaksuvat tiettyjä arvoja helpommin. Samalla voidaan argumentoida, että evoluutio on paljon hitaampaa kuin kulttuuriset muutokset, eli biologia ei ehdi mukaan arvojen muutoksiin. Toisaalta tutkimuksissa on huomattu, että esimerkiksi simpansseilla on havaittu sukupuolittuneita ominaisuuksia. (Tiger 1993 320, 322; de Waal 1993, 293-295.)

Sukupuolen merkitystä arvojen syntymisessä on ollut vaikea todistaa, aiheesta on löydetty ja ei ole löydetty todisteita. Samalla kun sukupuoli vaikuttaa arvoihin, vaikuttavat myös ikä ja taloudellinen asema sekä eteneminen työelämässä. Erot sukupuolten välillä näkyvät juurtuneisuudessa ja autonomiassa. Naiset arvostavat enemmän autonomiaa ja miehet juurtuneisuutta, etenkin vanhemmuudessa. Samalla voidaan nähdä, että arvoihin on vaikuttanut enemmän taloudellinen ja sosiaalinen status kuin sukupuoli. (Xiao 2000, 793, 799.)

Yhteiskuntaluokalla, jota määrittää työ, on nähty olevan merkitystä arvojen muodostumisessa (Kohn & Schooler 1973, 21, 180-181). Kohn ja Schooler (1983, 22-24) määrittivät erilaisten työolosuhteiden suhdetta arvoihin. Työn kahlittavuus, työn rutinoituminen ja monimutkaisuus voivat vaikuttavat siihen, mitkä arvot korostuvat yksilölle (mt. 1983, 22-26). Luokka kertoo erityisesti, mitä arvoja opetetaan omille lapsille. Samoin perhesuhteet vaikuttavat arvoihin. Lapset identifioituvat usein vahvasti vanhempiinsa ja lasten arvoja on mahdollista ennalta arvata vanhempien arvojen perusteella. Eniten samankaltaisuutta arvoissa on nähty, jos vanhemmat ovat uskonnollisia. Perhesuhteissa nähdään eroja sukupuolten välillä, sillä isän ja äidin omat arvot vaikuttavat lapsiin eri tavoin. (Acock & Bengtson 1983, 523-525.)

Ihmisen maahanmuuttajastatus voi myös vaikuttaa arvoihin. Lapset, joiden vanhemmat ovat maahanmuuttajia, mutta eivät itse ole maahanmuuttajia, samaistuvat enemmän uuden kulttuurin vertaisryhmän arvoihin kuin vanhempiensa ja vanhempiensa kotimaan arvoihin. (Phinney & Ong & Madden 2000, 536). Lasten ja vanhempien erot arvoissa näkyivät etenkin

avoimuudessa muutokseen ja juurtuneisuudessa, oli perheen lähtömaa mikä hyvänsä (Knafo & Schwartz 2001, 223-224).

Uskonnolla on myös merkitystä arvojen muodostumiseen. Uskonnolliset asenteet tulevat vahvasti vanhempien vaikutuksesta ja arvoista (Helve 2016, 102). Näihin uskonnollisiin arvoihin kuuluvat pidättäytyvyys ja turvallisuus. Schwartz ja Huismans (1995, 103) selvittivät neljän uskonnon, juutalaisuuden, protestanttisuuden, roomalaiskatolilaisuuden ja kreikkalais-ortodoksisuuden suhdetta arvoihin. He huomasivat, että kaikki uskonnot korreloivat vahvasti yhdenmukaisuuden arvon kanssa ja myös niiden vierekkäisten arvojen hyvätahitoisuuden ja turvallisuuden kanssa. Erityisen vähän uskonto korreloi stimulaation ja itseohjautuvuuden kanssa. Näiden uskontojen sisällä, uskonnolliset ihmiset siis arvostivat vähiten avoimuutta muutokselle, joten todennäköisesti uskonnolliseen ympäristöön syntynyt ihminen tulee arvostamaan tämän vastakohtaa, säilyttämistä. (mt. 1995, 103.)

Ihmisen elinympäristön kulttuuri tai fyysinen asumisympäristö vaikuttaa arvoihin. Schwartzin vuoden 2008 tutkimuksessa selvitettiin arvojen kansallisia eroja ja tätä kautta Schwartz pystyi erottelamaan kahdeksan kulttuurialuetta sekä kahdeksan poikkeusta. Kulttuuriset alueet ovat Schwartzin mukaan; Länsi-Eurooppa, joka painottaa tasa-arvoa, älyllistä autonomiaa ja harmoniaa; englantia puhuva alue, joka painottaa tunneautonomiaa ja hallintaa; Konfutselaisuuden vaikutusalue, joka painottaa hierarkiaa ja hallintaa; islamilainen Lähi-itä ja Saharan etelänpuolinen Afrikka, joka painottaa juurtuneisuutta; Etelä- ja Kaakkois-Aasia, joka painottaa hierarkiaa ja juurtuneisuutta; itäinen Keski-Eurooppa ja Baltia sekä Itä-Eurooppa ja Balkan, jotka molemmat painottavat juurtuneisuutta ja hierarkiaa, mutta Keski-Eurooppa ja Balkan hieman enemmän harmoniaa ja älyllistä autonomiaa ja vähemmän hierarkiaa kuin Itä-Eurooppa ja Balkan; sekä Latalainen Amerikka, joka painottaa hierarkiaa ja juurtuneisuutta, mutta on samalla kaikkein lähinnä kaikkien seitsemän orientaation keskiarvoa. (mt. 2008, 40-45.)

Näille alueille on poikkeuksia, kuten esimerkiksi ranskankielinen Kanada, joka on lähempänä länsieurooppalaisten kulttuuria ja erityisesti ranskalaista kulttuuria kuin englantia puhuvaa aluetta, johon se maantieteellisesti kuuluu. Toinen esimerkki poikkeuksista on Japani, jossa on erikoisia yhdistelmiä melkein kaikkia orientaatioita. Japani muun muassa korostaa hierarkiaa ja harmoniaa, mutta ei kuitenkaan näiden vierekkäistä orientaatioita, juurtuneisuutta. (mt. 2008, 37-38.)

2.7 Arvojen muuttuminen ja motivaatio

Arvot voivat myös muuttua ihmisen elämän aikana. Kun ympäristötekijät muuttuvat, voivat arvotkin muuttua. Arvot voivat muuttua yhteiskunnan rakenteen tai kulttuurin muutoksen kautta. Yksilön arvot voivat muuttua yksilön sosiaalisen tai taloudellisen tilanteen kanssa tai yhteiskunnallisen muutoksen mukana (Schwartz & Bardi 1997, 407). Arvojen uusi käsitteellistäminen voi itsessään muokata arvostamista tai jättää sen ennalleen (Williams 1979, 43). Inglehart (1977) tutki arvojen muutoksia maailmansotien jälkeen 1970-luvulle kirjassaan *The silent revolution*. Hän havaitsi, että muutoksia ovat aiheuttaneet teknologiset innovaatiot, muutokset työelämässä, jotka ovat vaikuttaneet myös toisiinsa, ekonominen kasvu, koulutuksen kasvaminen ja parantuminen, kommunikaatiovälineiden tuotanto, sukupolvien yhteiset kokemukset. Nämä muutokset ovat näkyneet uusina poliittisina agendoina, politiikan sosiaalisen pohjan muuttumisena, isänmaallisten instituutioiden tukemisena ja poliittisen osallistumisen muutoksina. Korkeasti kouluttautuminen, sosiaalinen ympäristö ja elämäntilanteen vaikutukset muokkaavat arvoja eniten.

Arvot eivät suoraan ohjaa käytöstä vaan pikemminkin käytöksen kautta yksilö voi ilmaista arvojaan. Arvot edustavat yksilön tunteita ja niitä käytetään tukemaan reaktioita tilanteisiin (Maio & Olson 1998, 308-309). Bardi ja Schwartz (2003, 1217) havaitsivat, että ihmisen käytös oli vahvasti linkittynyt arvoihin vain tiettyjen arvojen kohdalla. Stimulaatio ja perinne olivat vahvemmin linkittyneet käytökseen kuin esimerkiksi hyväntahtoisuus ja turvallisuus. Vaikka henkilö arvostaisi hyväntahtoisuutta, se ei näkyisi jokapäiväisessä elämässä yhtä vahvasti kuin perinnettä arvostava henkilö. Toisaalta tiedetään, että arvot linkittyvät vahvasti äänestämiseen, vähemmistöjen ymmärtämiseen ja yhdessä toimimiseen (Schwartz 2016, 128, 131, 137). Erityisesti arvojen merkitys toiminnassa näkyy halukkuudessa lähteä vapaaehtoistyöhön mukaan, mikä linkittyy hyväntahtoisuuteen (Omoto ja Snyder 1995, 683-684). Rokeachin (1973, 20) mukaan arvot ilmaisevat tarpeita ja nämä tarpeet motivoivat sosiaalista käytöstä. Martti Puohiniemen (1995, 129-130) tutkimus kuluttajakäytöksen, -asenteen ja arvojen yhteyksistä kertoo, että suomalaisten kuluttajatottumuksissa arvot eivät näy selkeästi. Samalla Puohiniemi kuitenkin huomioi, että tietyt arvot vaikuttavat tietynlaiseen kuluttamiseen, esimerkiksi arvot olivat yhteydessä ympäristöystävällisyyteen vahvasti vaikka kapeasti.

Fan fiction voidaan nähdä tekijänä, joka voi muodostaa tai muokata arvoja. Fan fictionin tullessa yksilön elämään, hän voi oppia uusia arvoja joko itse harrastuksesta tai fan fiction - yhteisön kautta. Yhteisön tullessa tärkeäksi, arvot voivat muuttua, kun uusi ystäväpiiri omaa erilaisia arvoja tai kyseenalaistaa yksilön erilaisia arvoja. Fan fiction voi olla myös käytös, joka ilmaisee arvoja, esimerkiksi luovuutta.

2.8 Populaarikulttuurista arvoja

Isossa-Britanniassa toteutettu haastattelututkimus toi esiin, että nuoret eivät tunne yhteyttä oman elämänsä ja poliittisten päätösten välillä, mikä ei kuitenkaan merkinnyt välinpitämättömyyttä. Samat nuoret löysivät innostuksen erilaisiin koulun ryhmiin ja sosiaalisuuteen musiikin tai kirjojen avulla. Populaarikulttuurin kuluttaminen, kuten musiikin kuuntelu, elokuvien katselu tai sarjakuvien lukeminen auttaa nuoria löytämään innostuksen yhteisöön vaikuttamiseen ja politiikkaan osallistumiseen, vaikka konservatiivisesti ajateltuna tällaista osallistumista ei nähdä kovin poliittisena. (Inthorn, Street, Scott 2012, 348.) Myös videopelien on huomattu herättävän pelaajissa toimiensa seurauksia moraaliselta näkökannalta, vaikka usein raportoidaan pelaamisen negatiivisista vaikutuksista. Schulzke (2009) esimerkiksi huomasi, miten sekä kanssapelaajien että pelin hahmojen reaktiot vaikuttavat pelaajaan ja saavat pohtimaan omaa käyttäytymistään oikeassa elämässä. Hip hop -tanssigenren ympärille muodostunut alakulttuuri on nähty kommenttina yhteiskunnan ongelmakohtista ja sitä harrastavat nuoret ovat ilmiön kautta tuoneet esille poliittisia epäoikeudenmukaisuuksia (Clark 2012, 45). Lastenelokuvat ovat oivia oppimisen paikkoja lapsille ja nuorille, jotka myös kykenevät elokuvien kautta löytämään moraalisia opetuksia (Wonderly 2009, 13).

Fathallah (2015, 1309, 1322-1323) esitti artikkelissaan, miten South Park -animaatiosarjasta fan fictionia kirjoittavat nuoret oppivat kirjallisuudesta heille hauskemalla ja läheisemmällä tavalla. South Parkin politiikkaa kyynisesti ruotiva tapa antoi nuorille myös innostuksen aktivoitua politiikassa fan fictionin avulla. Fathallah huomauttaa, että muun muassa Jenkins (2006, 169–177) ja Black (2008, 117) ehdottivat, miten fan fictionia on mahdollista käyttää nuorten kasvatuksessa ja koulutuksessa luovasti. Fan fiction on toki väline kirjallisuuden opettamiseen, yksi kirjallisuuden muoto kun on, mutta se voi auttaa myös muussa elämässä, kuten arvojen muodostuksessa.

McEvoy-Levy (2018) kuvailee miten populaarikulttuurin kirjat kuten Harry Potter- ja Nälkäpeli-kirjat kertovat nuorista sodan jaloissa ja miten nuoret myös taistelevat oikeudenmukaisuuden puolesta ja vallan väärinkäyttöä vastaan. McEvoy-Levy käsittelee kirjassa muun muassa, miten kyseiset kirjat inspiroivat nuoria käsittelemään sota ja rauhaa fan fictionin kautta ja analysoi, mitä teemoja ficcaajat ovat suoraan tuoneet tekstiin tai mitä voi lukea rivien välistä. Teksteissä löytyy paljon poliittisia teemoja, mutta McEvoy-Levy (2018, 291-291) huomauttaa, että kuten mikä tahansa kirjallisuus, suurin osa ficceistä ovat massiivisen pitkiä ja sisältävät lukuisia eri teemoja politiikan ja sodan lisäksi. Sen lisäksi, että kirjoittajat ottavat vaikutteita kirjojen teemoista, he kehittävät niitä itse, löytäen käsiteltäviä konflikteja ja aiheita omasta elämästään. Eri etnisyydet, sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt ja esimerkiksi vammaiset ihmiset ovat näkyvä osa fan fictionia, mikä kertoo ficceiden mahdollisuuksista käsitellä aihetta kuin aihetta. McEvoy-Levy kutsuu fan fictionin nettiyhteisön olevan väline nuorille jakaa ahdistustaan ihmisryhmien syrjinnästä ja omasta elämäntilanteesta. Kun netin välityksellä voi kirjoittaa, lukea ja kommentoida samanaikaisesti, fan fictionista tulee silta harrastajille eri puolilla maailmaa, jotka kykenevät keskustelemaan asioista asiallisesti. (mt. 2018, 314-316.) Fani aktivismi, kuten fan fictionin kirjoittaminen voi luoda uusia vaikuttamisen mahdollisuuksia ja uusia rauhan edistämisen muotoja (mt. 2018, 334).

2.9 Oma määritelmäni arvoista

Määrittelen arvot tässä tutkimuksessa ihmisen toiminnan vaikuttimiksi ja elämää ohjaaviksi periaatteiksi Schwartzin tutkimusten ja teorian mukaisesti. Arvot ovat olettamuksia tai käsityksiä, joiden kautta ihminen tuomitsee tai arvostaa omaa ja toisten käytöstä. Arvot voivat olla elämää ohjaavia periaatteita, toivottuja käyttäytymistapoja, ihanteita, joihin pyritään ja joita noudatetaan. Ne eivät välttämättä johda käytökseen, mutta käytöksellä on mahdollista ilmaista omaa arvoaan. (Schwartz & Blitsky 1987; Schwartz 1992; Schwartz 2008). Arvot voivat olla joko moraalisia tai moraalittomia eli ”hyviä” tai ”huonoja”. Arvon hyvyys tai huonous johtuu näkökulmasta ja voi vaihdella kulttuurien, yhteiskuntien, ryhmien tai jopa yksilöiden välillä. Arvoja muokkaavat historia ja ympäristö, mutta ne merkitsevät yksilöille omalla tavallaan.

Arvot voidaan määritellä olevan yksi osa maailmankatsomusta. Maailmankuva voidaan nähdä olevan toinen termi arvoille. Olen itse päättänyt käyttämään termiä arvot, sillä omiin tarkoituksiini sopii arvokyselylomake, SVS. Maailmankuvaa voisi tutkia esimerkiksi Helven

tutkimuksissa käytetyillä kyselylomakkeilla, joiden lisäksi käytettäisiin sana-assosiaatioita ja muun muassa lauseentäydennystehtäviä. SVS sopii tutkimukseeni paremmin, koska sillä on kerätty suomalaisten arvoista tuoreempaa tietoa, jota pystyn vertailemaan oman aineiston kanssa.

Arvot ovat voineet syntyä montaa eri reittiä, ja ihmisen omat kokemukset ja paikka maailmassa määrittää, millaisia arvoja hän on omaksunut ja miten ne saattavat vielä muuttua. Schwartzin SVS:ssä mainitut arvot on löydetty etsimällä samanlaisia arvoja kolmella eri kielellä, jotta arvot olisivat mahdollisimman universaaleja. Näin ollen oletan, että on olemassa universaaleja arvoja, mutta tietyt arvot korostuvat eri kulttuureissa. Suomessa korostui tasa-arvon arvo-orientaatio. (Schwartz 2011, xvii, 34.) Määrittelen fan fictionin yhdeksi tekijäksi, joka voi muokata tai muodostaa arvoja. Fan fiction on kuin ystäväpiiri tai perhe, joka ympäristötekijänä on mukana arvojen muodostumisessa. Fan fiction voidaan nähdä myös käyttäytymisenä, jolla ilmaistaan arvoa, samoin kuin esimerkiksi vapaaehtoistyö ilmaisee hyväntahtoisuuden arvoa. Lisäksi samoin kuin vapaaehtoisuustyö voi johtua hyväntahtoisuuden arvosta voi fan fiction olla keino luoda erilaisia arvoja.

Aikaisemmassa opinnäytetyössäni (Karasti 2016) vastaajat kertoivat itse arvoistaan. Vastajien mukaan fan fiction on avartanut heidän arvomaailmaansa, saanut ajattelemaan omaa elämää, innostanut tutustumaan asioihin ja huomannut lehtien otsikoita uudella tavalla. Nämä asiat ovat suoraan lähtöisin vastauksista ja kertovat, miten harrastajat ovat pohtineet omaa muuttunutta ajattelutapaa. Juuri tämä spontaani harrastajien huomio fan fictionin yhdestä osa-alueesta innoitti tämän tutkimuksen tekemiseen.

3 AINEISTON HANKINTA JA ANALYYSI

3.1 Aineiston keruu

Lähestyn tutkimusongelmaani hyvin konkreettisella tasolla. Olen itse harrastanut 14 vuotta fan fictionia, lukemalla ja kirjoittamalla. Oma kokemukseni harrastuksen parissa innoitti tutkimaan fan fictionia tieteellisesti ja halusin selvittää, millainen harrastus on tieteellisesti tutkittuna. Jenkins (2013, viii) kutsuu itseään termillä *acafan*, aca-fani, aca tulee sanasta academic ja tällä hän ilmaisee sitä, että tutkii omaa fanituksen kohdettaan. Koen, että lukeudun itse myös tähän kategoriaan eli olen *acafan*. Ilman tätä risteämiskohtaa, voisi olla vaikeaa

tutkia kyseistä aihetta. Huomasin opinnäytetyötäni (Karasti 2016) tehdessä, että harrastajia on helpompi saavuttaa netin välityksellä kuin kasvotusten. Yrittäessäni pitää ryhmähaastatteluita jouduin lopulta vähentämään haastateltavien määrää, koska en vain saanut tarpeeksi montaa henkilöä mukaan haastatteluihin, kuin olin alun perin suunnitellut. Koska fan fiction on tuttu minulle entuudestaan, tämä tilanne ei ollut yllätys henkilökohtaisesti. Nuorille ja myös fan fiction -harrastajille netti on mutkaton vuorovaikutuksen väline ja siellä toimiminen on monesti jopa luontevampaa kuin kasvotusten. Näin myös fan fiction harrastajat, jotka lähes täysin vaikuttavat netin kautta ja on harvinaista, että harrastajat tapaavat toisiaan kasvotusten (mt. 2016, 26). Netissä omaa persoonallisuutta ja ulostuloa on mahdollista muokata ja pystyy olemaan itsevarmempi ja sulavampi kuin oikeassa elämässä. (Pönkä, 2014, 48, 73). Tämä näkyy myös halukkuutena osallistua tutkimukseen mieluummin netissä kuin kasvotusten.

Netin välityksellä tavoitan harrastajat ja yhdistelmällä erilaisia menetelmiä saan heistä tietoa. Harrastajat kirjoittavat paljon ja ovat näin ollen kielellisesti lahjakkaita. Harrastajille tulee antaa mahdollisuus kertoa omin sanoin harrastuksestaan, sillä sen he osaavat. Fan fiction on hyvin vähän tutkittu, joten olettamuksia ja väitteitä sen piirteistä osaavat tehdä tarkoin vain harrastajat itse. Monimenetelmäisyyden avulla saan laajaa tietoa. Tutkimuksen tieteelliseksi viitekehikseksi valittu Schwarzin teoria ohjasi tutkimuksen tieteellistä menetelmää vahvasti. Teorian arvokyselylomake on luotettava työkalu kerätä tietoa hyvin erilaisten ryhmien arvoista ja tämän rinnalle nostin tärkeäksi saada kuuluviin myös harrastajien oman äänen. Schwartzin teoriassa tietoa kerätään ennalta määrättyjen monivalintakysymysten avulla ja tätä kautta on mahdollista saada luotettavaa, helposti havainnoitavaa informaatiota. Tämän lisäksi annan harrastajille äänen avoimilla kysymyksillä monivalintakysymysten lisäksi.

Tässä tutkimuksessa aineisto hankittiin nettikyselylomakkeen avulla. Ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä tehdessäni (Karasti 2016) huomasin, että koska harrastajat toimivat netissä, sen kautta heidät saa myös parhaiten kiinni. Sain runsaasti erinomaisia vastauksia netin kautta, vaikka netti voi olla epäluotettava väline kerätä tutkimusaineistoa (Valli & Perkkilä 2018, 120, 126). Kyselylomakkeesta on erilaisia vaihtoehtoja. Paperinen versio posti- tai kirjekyselynä on perinteisin. Kysely voidaan toteuttaa myös haastattelun tapaan. Tämä on yleistä esimerkiksi markkinatutkimuksissa puhelimella. Sähköposti- ja internetkyselyn suosio on kasvussa ja on taloudellinen sekä esimerkiksi estää lyöntivirheet aineiston syöttövaiheessa, mutta riippuu aina vastaajaryhmästä, sopiiko nettilomake tarkoitukseen. Lomakkeen,

paperisen tai sähköisen, ongelmana on, ymmärtääkö vastaaja kysymyksen niin kuin tutkija on sen tarkoittanut. Sanamuodot ovat tärkeä viilata tarkoiksi ja kysymykset yksiselitteisiksi. Lomakkeen pituus on myös tärkeä asia puntaroida, sillä liian pitkä lomake saattaa saada vastaajat lopettamaan kyselyn ennen kuin on ehtinyt kunnolla tutustua siihen. (Valli 2018, 92-93, 96, 100-102.)

Sähköinen kyselylomake sopi tutkimukseeni eri syistä. Yllämainittujen etujen lisäksi sähköisesti pystyin levittämään lomaketta laajasti. Netti on fan fictionin harrastajille turvallinen miljöö, ja lomakkeen täyttö netissä on helppoa. Paperisen version ongelma olisi ollut vastaajien löytäminen. Suomessa ei ole suurta, erillistä yhteisöä tai yhdistystä, jonne lähettää paperisia lomakkeita. Foorumit ovat ainoa yhteisöksi kutsuttava alusta ja tämäkin toimii netissä. Foorumin kautta ei voi saada käsiin käyttäjien sähköpostiosoitteita tai puhelinnumeroita. Näin ollen sähköinen lomake oli käytännössä ainoa mahdollinen tapa saavuttaa mahdollisimman paljon harrastajia.

Sosiaalinen media voi olla hyvä paikka jakaa kyselylomaketta. Se mahdollistaa nopean levityksen ja kyselyyn voi tulla hetkessä jopa tuhansia vastauksia. Tällöin kuitenkin on puhuttava näytteestä, eikä otoksesta, sillä vastaajat voivat olla ketä tahansa ja vastaajajoukko voi olla jollain lailla valikoitunut. Tulisi myös pohtia, miksi lomakkeeseen vastanneet ihmiset vastaavatkaan kyselyyn. Kysymysten tarkka rajaaminen saattaa helpottaa vastaajaryhmän rajausta. Omassa tutkimuksessani kysyin kysymyksiä fan fictionista, joten aiheesta tietämättömän voisi olla vaikea vastata kysymyksiin. Tämä rajaa näytettä jo otolliseen suuntaan. (Valli & Perkkilä 2018, 117-121.)

Oma aineistonkeruuni on tapahtunut yksinomaan sosiaalisessa mediassa, Facebookissa, kahdella eri fan fiction -foorumilla, Twitterissä ja Tumblrissa. Valli ja Perkkilä (2018, 124) mainitsevat lumipallo-otannon, jossa tutkija kutsuu aiheesta kiinnostuneita informanteja keskustelemaan yksityiselle keskustelualueelle, jonne he puolestaan kutsuvat uusia informanteja keskustelemaan. Näen omassa lomakkeen jakotavassani lumipallo-otannon piirteitä. Jaoin lomaketta foorumeilla ja omalla Facebook-seinällä, jonka näkevät vain tietyt henkilöt. Pyysin jakamaan lomaketta muualle, joten todellisuudessa en tiedä, missä kaikkialla lomaketta on varmasti jaettu.

Kyselylomakkeen luominen on tarkka prosessi, mutta minun ei tarvinnut tehdä lomaketta alusta alkaen itse. Tutkimukseeni sopi loistavasti Schwartzin kehittämä arvokyselylomake

SVS. Kyselylomake on kehitetty Schwartzin arvoteorian pohjalta ja sitä on käytetty muun muassa European Social Surveyn osioissa pohjana (Fitzgerald ym, 2016). SVS on listaus arvo-osioista, jotka kuuluvat jokainen yhden arvio-orientaation alle. Arvo-osiot on jaettu kahteen listaan, joista ensimmäinen sisältää elämää ohjaavia periaatteita. Toinen lista sisältää toimintatapoihin liittyviä periaatteita. Vastaaja ilmoittaa kyselyssä, miten tärkeä osio on omassa elämässään numerolla -1:stä 7:ään. Numero -1 merkitsee, että mainittu arvo on vastaajan arvojen vastainen, 0 merkitsee, että mainittu arvo ei ole vastaajalle tärkeä. 7 merkitsee, että mainittu arvo on äärimmäisen tärkeä vastaajalle. Numeroa 7 sai käyttää arvolistalla korkeintaan kaksi kertaa eli yhteensä neljä kertaa. Muille numeroille ei ollut rajoitusta.

Schwartzin kehitti myöhemmin teoriaansa perustuvan kyselylomakkeen, PVQ, Portrait Values Questionnaire, joka eroaa SVS:stä jonkin verran. Kun SVS:ssä kyselylomake koostuu arvo-osioista, jotka arvotetaan numeraalisesti, PVQ:ssa arvot on ilmaistu lauseilla, jotka selittävät tarkemmin arvon merkityksen. Esimerkiksi lause: ”Uusien ideoiden keksiminen ja luovuus ovat tärkeitä hänelle. Hän haluaa tehdä asiat omalla tavallaan.” kertoo henkilöstä, jolle autonomian arvot ovat tärkeitä. PVQ:ssa kysyttiin sitten, kuinka paljon kuvailtu henkilö on vastaajan kaltainen ja vastaaja valitsee kuudesta vaihtoehdosta, hyvin paljon minun kaltaiseni -vaihtoehdosta, ei lainkaan minun kaltaiseni -vaihtoehtoon. (Schwartz ym. 2001, 520.) Schwartz kehitti PVQ:n huomattuaan, että pelkät arvot sanoina ja niille numeraalisen arvon antaminen ei avaudu samalla tavalla jokaisessa kulttuurissa.

PVQ avautuu helposti erilaisista kulttuureista tuleville ihmisille, ja siksi muun muassa ESS käyttää sitä osana tutkimustaan. Käytin kuitenkin omassa tutkimuksessani alkuperäistä kyselylomaketta SVS:ää. Tämä johtui siitä, että Suomi oli mukana Schwartzin tutkimuksessa vuodelta 2008 ja aineisto kerättiin SVS:ää käyttäen. Tarkoitukseni oli käyttää tämän tutkimuksen Suomen tuloksia ja verrata niitä omiin vastauksiini tutkielmassani. Jotta vertailu olisi mahdollisimman uskottava, keräsin aineiston samoin kuin Schwartz tutkimuksessaan. Valmis lomake on helppo väline, jolla pääsee nopeasti keräämään aineistoa ja nettilomaketta on helppo jakaa laajasti. SVS antoi mahdollisuuden lisätä myös avoimia kysymyksiä ja näin yhdistää kysely omaan aiheeseen, fan fictioniin.

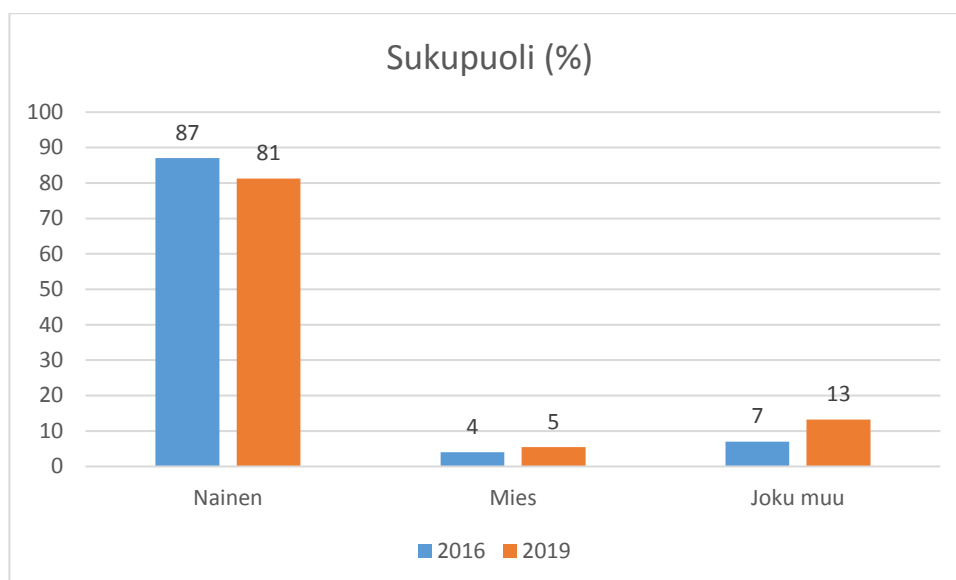
Lisäsin lomakkeeseen muutaman avoimen kysymyksen, koska aikaisemman opinnäytetyöni tuoman kokemuksen perusteella vastaajat jaksavat vastata pitkästikin, mistä saan paljon materiaalia raporttiin. Koska vastaajille kirjoittaminen on osa arkea, avointen vastauksiin vas-

taajat saivat laajemmin kertoa harrastuksensa ja arvojen välisestä yhteydestä. Pelkät keskiarvot arvoulottuvuuksista eivät kerro harrastajien omasta kokemuksesta juurikaan. Avoinmet kysymykset olivat tutumpi tapa kertoa harrastuksestaan kuin pitkä, säädelty monivalintakysely.

Koska käyttäytymisen kautta yksilö ilmaisee arvojaan, halusin tietää avointen vastausten kautta, pitääkö tämä paikkansa fan fictionin harrastamisessa. Kysyin myös, millainen on arvojen ja fan fiction -yhteisön yhteys harrastajien mielestä ja miten yhteisö näkyy yksilön omilla arvoissa. Arvot muokkaantuvat ympäröivän kulttuurin ja ihmisten kautta ja fan fiction voidaan nähdä yhtenä arvoja muokkaavana ympäristötekijänä ja näin ollen voivat muokata ja muodostaa arvoja. Avoinmet kysymykset olivat löyhästi teemoitettu, mutta kysymykset liittyivät kaikki jossain määrin pääteemaan eli arvoihin. Avoinmet kysymysten lisäksi lomakkeessa oli muutama taustakysymys, joiden avulla voin myös vertailla fan fiction -harrastajien arvoja keskenään, esimerkiksi iän tai koulutustaustan kautta.

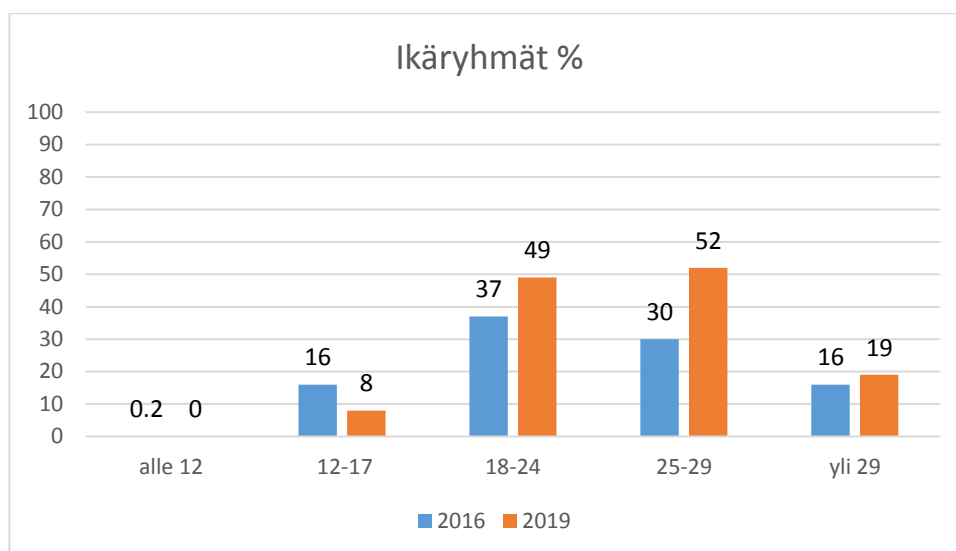
3.2 Aineisto

Vastauksia kertyi lopulta 167. Vastaajista naisia oli 104, miehiä 7 ja muu-vastausvaihtoehdon valinneita 17. On jälleen huomionarvoista, että muu-vaihtoehdon valinneita vastaajia oli paljon enemmän kuin miehiä. Näytteestäni pystyy huomaamaan, että muiden sukupuolten kuin naisten ja miesten osuus on kasvussa fan fictionissa (Karasti 2016, 18). Koska näytteeni on tässä tutkimuksessa aikaisemman opinnäytetyöni näytettä pienempi, voidaan päätellä, että kasvua on tullut todella paljon. Joku muu -vaihtoehdon valinneita on melkein kaksi kertaa yhtä paljon kuin kolme vuotta sitten. Eroa näkyy myös siinä, että naisia on kuusi prosenttia vähemmän kuin kolme vuotta sitten (Taulukko 3.1).

Taulukko 3.1 Vuoden 2016 ja 2019 kyselyyn vastanneet sukupuolen mukaan (prosentteina)

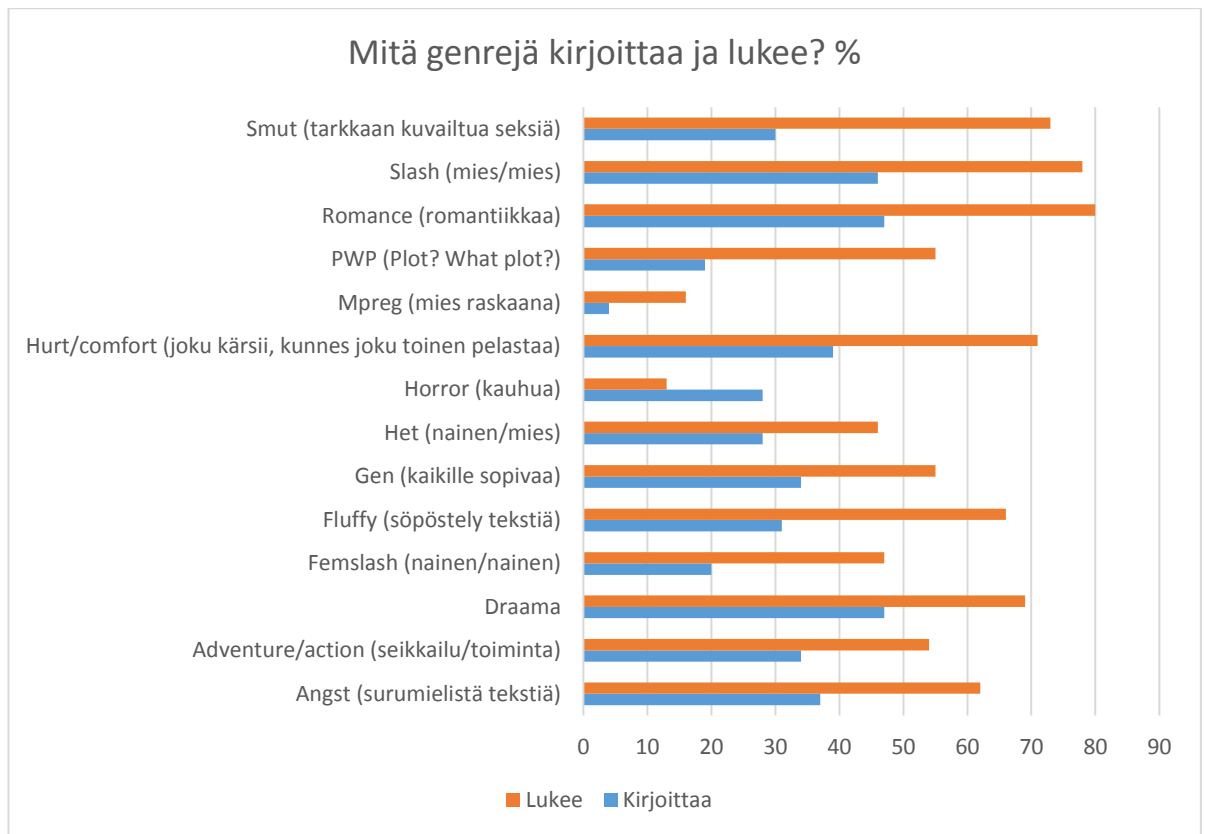
Eniten näytteessäni oli 25-29 vuotiaita, 52 vastaajaa, mutta lähes yhtä paljon oli 18-24 vuotiaita, joita oli 49. Kolmanneksi eniten oli yli 29-vuotiaita, heitä oli 19 ja vähiten 12-18 vuotiaita, joita oli 8. Alle 12-vuotiaita oli yksi, mutta kyseinen vastaaja oli vastannut ohjeiden vastaisesti eli merkinnyt arvon 7 useammin kun neljä kertaa, joten hänen vastauksensa poistettiin analysoitavasta aineistosta. Uuden näytteen perusteella voidaan myös nähdä, että fan fictionin harrastajat ovat hieman vanhentuneet kolmen vuoden takaisesta tutkimuksestani. Erona opinnäytetyöhöni on se, että opinnäytetyöni kyselyn ikähaarukat olivat hieman erilaiset. Aikaisemmassa opinnäytetyössäni haarukat olivat 18-23 sekä 24-29 mutta tässä tutkimuksessa ne olivat 18-24 ja 25-29. Tämä johtui täysin omasta virheestäni luodessani kyselylomaketta. En ollut huomannut tarkistaa millaiset ikäryhmät olivat täsmälleen olleet aikaisemmassa opinnäytetyössäni. Toisaalta tarkoitus ei ollut koskaan vertailla ikäryhmiä, mutta samalla se olisi ollut mahdollista. Vaikka ryhmät ovat hieman erilaiset, ei harrastajien vanhentumista voi selittää tällä pelkästään. Ikäryhmä 12-17 on pienentynyt ja yli 29 vuotiaiden ryhmä kasvanut.

Taulukko 3.2 Vuoden 2016 ja 2019 kyselyyn vastanneet ikäryhmien mukaan (prosentteina)

Aineistossani oli eniten peruskoulua korkeampaa astetta opiskelevia, heitä oli 71. Toiseksi eniten oli työssä käyviä, joita oli 35 ja kolmanneksi eniten oli työttömiä, heitä oli 16. Vähiten oli peruskoululaisia, joita oli vastaajista vain yksi ja toiseksi vähiten oli joku muu -vaihtoehdon valinneita vastaajia, joita oli 5.

Lomakkeessani kysyin myös mitä genrejä vastaajat kirjoittivat ja lukivat. Tämä oli lisätty kyselyyn, koska halusin selvittää näkyvätkö arvojen korostukset siinä, mitä genrejä harrastajat kirjoittavat ja lukevat. Näytteeni oli kuitenkin liian pieni tällaiseen vertailuun, mutta sain silti kerättyä uutta tietoa siitä, mitä fan fictionia kirjoitetaan ja luetaan tällä hetkellä.

Taulukko 3.3 Vastanneiden ilmoittamat lukemisen ja kirjoittamisen genret vuonna 2019 (prosentteina, N=167).

Toisin kuin ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä tehdessäni, vastauksia oli vaikea saada kerättyä tätä tutkimusta varten. Opinnäytetyössäni ensimmäiset 200 vastausta kertyivät muutamana ensimmäisen tunnin aikana. Nyt lomakkeeni oli avoinna aluksi kaksi ja puoli viikkoa, mutta vastauksia oli kertynyt vasta muutama kymmenen. Jouduin lopulta pidentämään aukioloaika viikolla, jolloin sain lopulta tarpeeksi vastauksia. Eroa edelliseen aineistonkeruuseeni oli myös se, että lomakettani ei jaettu yhtä innokkaasti. Tällä kertaa etsin itse monia erilaisia sosiaalisen median sivustoja, joissa jakaa lomaketta. Lopulta vastauksia alkoi tulla, kun ilmoitin, että lomake on auki ylimääräisen viikon ja pyysin jämäkästi, että tuttavani jakaisivat lomaketta sosiaalisissa medioissa. Vaikka olin pyytänyt tätä omasta mielestäni samalla tavalla jo kahteen kertaan, vasta viimeisellä kerralla lomake alkoi levitä kunnolla ja sain kerättyä riittävän määrän vastauksia lomakkeeseeni. Lomake oli netissä kaiken kaikkiaan 24 päivää ja kaksi kolmasosaa aineistosta kertyi viimeisen viikon aikana. Tämä ero aineiston keruuseeni kolmen vuoden takaiseen on mielenkiintoinen huomio, jota pohdin hieman myöhemmässä luvussa.

3.3 Aineiston analyysi

Kvantitatiivinen aineisto analysoitiin Schwartzin vuoden 2008 arvoteorian avulla. Arvo-osiot jaoteltiin seitsemän arvo-orientaatioiden alle. Tämän jaottelun perusteella nähtiin mille kulttuurialueelle fan fictionin harrastajat sijoittuvat. Kun harrastajat on asetettu kartalle, näin, eroaako orientaatio oletetusta sijainnista ja onko orientaatioissa isoja tai pieniä eroja. Vastaajat koostuivat suomalaisista, joten hypoteesini oli, että näytteeni sijoittuu Länsi-Euroopan kulttuurialueelle ja korostaa tasa-arvon orientaatiota. Vertailin myös, asettuvatko suomalaiset fan fiction harrastajat samaan paikkaan kulttuuristen arvo-orientaatioiden kartalla kuin suomalaiset yleisesti. Tämän pystyy laskemaan orientaatioiden absoluuttisten etäisyyksien avulla. Orientaation keskiarvot vähennetään pienempi isommasta, jolloin syntyy etäisyyden määrä. Esimerkiksi Suomen keskiarvo harmonialle oli 4.3 ja Venäjän 3.9 (Schwartz 2008, 34) jolloin näiden kulttuurinen etäisyys on 0.4.

Kvantitatiivinen aineisto analysoitiin käyttäen apuna SPSS-ohjelmaa. Schwartzin teorian mukaisesti arvo-osioista laskettiin keskiarvot ja nämä yhdistettiin arvo-orientaatioiden alle. Näistä muodostui arvo-orientaatioiden kokonainen keskiarvo. Aritmeettinen keskiarvo ilmoittaa jakaumamassan painopisteen. Se lasketaan seuraavalla kaavalla. (Holopainen & Pulkkinen 2012, 83.)

$$\bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i$$

Kaava 3.1 Aritmeettinen keskiarvo (em. 83.)

Ylläolevassa kaavassa x_i on muuttujan x i:s arvo. Näiden summa jataan alkioden määrällä ja näin saadaan aritmeettinen keskiarvo. Tässä työssä aritmeettisestä keskiarvosta käytetään lyhyden vuoksi nimeä keskiarvo. Lisäksi muuttujista laskettiin keskihajonta. Keskihajonta ilmoittaa havaintoarvojen hajaantumisen keskiarvon ympärille. Seuraava kaava kertoo millainen tunnusluku keskihajonta on. Tässä kaavassa x_i =muuttujan x i:s arvo ja \bar{x} =muuttujan x keskiarvo. (Em. 90.)

$$s = \sqrt{\frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}$$

Kaava 3.2. Keskihajonta (em. 90.)

Tässä tutkimuksessa käytin t-testiä mittaamaan muuttujien korrelaatiota. T-testi on tilastollinen testi kahden ryhmän keskiarvojen erolle. Kahden muuttujan t-testi on lyhyesti ilmaistuna muuttujien keskiarvojen erotus jaettuna erotuksen keskivirheellä. Alla olevassa kaavassa \bar{x} on muuttujan x keskiarvo, \bar{y} =muuttujan y keskiarvo ja SE on keskiarvojen erotuksen keskivirhe. (Laininen 2000, 31-32.)

$$t = \frac{\bar{x} - \bar{y}}{SE}$$

Kaava 3.3. T-testin kaava (em. 31-32.)

Alla olevalla kaavalla lasketaan erotuksen keskivirhe SE. Kaavassa $Var(X)$ on muuttujan X varianssi, n_x muuttujan X otosmäärä, $Var(Y)$ muuttujan Y varianssi ja n_y muuttujan Y otosmäärä. Keskihajonta (Kaava 3.2) saadaan ottamalla varianssista neliöjuuri. (Em. 31-32.)

$$SE = \sqrt{\frac{Var(X)}{n_x} + \frac{Var(Y)}{n_y}}$$

Kaava 3.4 Erotuksen keskivirhe (em. 31-32.)

Selvitin arvo-orientaatioiden välistä korrelaatiota käyttämällä Pearsonin korrelaatiota. Pearsonin tulomomenttikorrelaatiokerroin (yleensä nimellä Pearsonin korrelaatio) on kahden jatkuvan muuttujan riippuvuuden tutkimiseen käytetty menetelmä. Korrelaatiokerroin saa arvoja välillä -1 ja 1. Yleensä esitetään, että jos $-0.05 < r < 0.05$ muuttujilla ei ole korrelaatiota. Pearsonin tulomomenttikorrelaatiokerroin kertoo myös mahdollisen korrelaation suunnan eli, jos arvo on negatiivinen, korrelaatiokin on negatiivinen. Pearsonin tulomomenttikorrelaatiokerroin lasketaan seuraavalla kaavalla. Tässä x_i =muuttujan x i:s arvo, y_i =muuttujan y i:s arvo, \bar{x} =muuttujan x keskiarvo, \bar{y} =muuttujan y keskiarvo. (Holopainen & Pulkkinen 2012, 233-234.)

$$r = \frac{\sum(x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum(x_i - \bar{x})^2 \sum(y_i - \bar{y})^2}}$$

Kaava 3.5. Pearsonin tulomomenttikorrelaatiokerroin (em. 233)

Vastauksia kertyi lopulta 167. Näistä 39 oli poistettava kvantitatiivisen aineiston analyysistä, sillä näissä oli vastattu ohjeiden vastaisesti, esimerkiksi annettu arvo 7 useammalle kuin neljälle arvo-osiolle. Aineistosta myös poistettiin kahdeksan arvo-osiota, jotka eivät enää kuuluneet Schwartzin vuoden 2008 uuteen teoriaan. Schwartzin omienkin tutkimusten perusteella 46 osiota olivat kohtuullisen samoja eri maissa ja kahdeksan osiota poistettiin, koska niiden merkitykset vaihtelivat eri kulttuureissa tai niiden määritelmä vastasi toista arvo-osiota (Schwartz 2008, 15). Schwartz (1992, 18, 20) ilmoitti poistaneensa omasta tutkimuksestaan vastaukset, joissa arvoa 7 on annettu yli 21 kertaa tai mitä tahansa arvoa yli 35 kertaa tai joissa on jätetty antamatta vastaus alle 41 arvo-osioon. Schwartz perustelee tätä sillä, että vastaajat, jotka olivat näin tehneet, eivät olisi tosissaan vastanneet kyselyyn. Hän ei kuitenkaan perustele, miksi juuri luku on yli 21, sillä ohjeissa määrätään käyttämään yhteensä neljä kertaa arvoa 7. Tämän ylittäminen 17:llä on todella paljon ja voisi helposti vääristää tuloksia. Itse näen, että jos yksi vastaaja merkitsee arvon 7 20 kertaa lomakkeessa, se vääristää liikaa omia tuloksiani, etenkin kun aineistoni on pieni. Arvon 7 käyttäminen 20 kertaa saattaisi nostaa arvo-orientaation keskiarvoa epäuskottavasti. Siispä, jos vastaaja on käyttänyt arvoa 7 yli neljä kertaa, hänet on poistettu aineistostani. Lisäksi kyselylomakkeeni oli muodostettu niin, että ensimmäisellä sivulla oli molemmat arvolistat ja niihin sai merkitä vain arvoja -1, 0, 1 tai 7. Toisella sivulla oli jälleen molemmat arvolistat ja niihin vain muita arvoja. Päädyin tähän siksi, että lomake olisi selkeämpi vastaajalle. Jos toisella sivulla oli käytetty arvoja -1, 0, 1 tai 7, nämä merkittiin tyhjiksi, jotta tulokset olisivat luotettavia.

Avoimista kysymyksistä saatu aineisto analysoitiin sisällönanalyysillä. Sisällönanalyysia voidaan käyttää kaikkeen laadullisen aineiston analyysiin (Sarajärvi & Tuomi 2018, 16), koska se soveltuu erittäin monenlaisen aineiston jäsentelyyn. Sisällönanalyysi voidaan jakaa kahteen ryhmään. Toista ryhmää ohjaa teoreettinen perusta ja toista ei suoranaisesti ohjaa mikään täsmällinen teoria, mutta siihen on mahdollista soveltaa teoreettisia lähtökohtia. Sisällönanalyysi voidaan jaotella aineistolähtöiseen, teoriasidonnaiseen ja teorialähtöiseen analyysiin. Aineistolähtöisessä analyysissä edetään konkreettisesta aineistosta sen kuvaamiseen käsitteiden kautta ja aineiston luokittelu rakentuu aineistosta nouseviin huomioihin. Aineiston analyysia ei suoraan ohjaa mikään teoria. Teoriasidonnaisessa analyysissä vuorottelevat aineisto ja teoria eli teoriaa voidaan käyttää aineiston analyysin apuna, mutta se ei ole välttämätöntä. Teorialähtöinen analyysi sanamukaisesti tukeutuu johonkin teoriaan tai malliin ja tällöin tavoitteena on olemassa oleva teorian todentaminen tai vahvistaminen. (Sarajärvi & Tuomi 2018, 103, 108-111.) Tässä tutkimuksessa käytin aineistolähtöistä analyysia.

Halusin antaa aineistolle vapauden, joten en tahtonut painostaa sitä tiettyyn muottiin ja siksi valitsin olla seuraamatta mitään teoriaa analysoidessani avoimia vastauksia.

Käytännössä sisällönanalyysissa on tärkeintä löytää aineistosta ne asiat, jotka liittyvät tutkimuksen aiheeseen ja epäolennaiset asiat tulee rajata pois. Kerätty aineisto joko luokitellaan, teemoitellaan tai tyypitellään. Luokittelua voi olla kaavamainen taulukointi esille nousseista aiheista. Teemoittelussa painotetaan sitä, mitä teemasta on sanottu, eikä niinkään kuinka paljon teema on noussut esille. Tyypittely ei juuri eroa teemoittelusta, sillä siinä aineistosta etsitään tyyppisiä ja näille etsitään yhteisiä ominaisuuksia. (Eskola & Suoranta 2014, 165-166, 175-176, 182.) Tässä tutkimuksessa tyypittelin avoimista kysymyksistä nousseet aiheet kahteen ihmistyyppiin.

Tulostin kaikki avoimet vastaukset ja luin ne läpi muutaman kerran löytääkseni yhtenäisiä teemoja. Löydetyt teemat merkitsin eri väreillä tulosteisiin. Laskin vielä tämä jälkeen montako kertaa mitään teemaa tai tyyppiä oli mainittu aineistossa. Alun perin tarkoitukseni oli teemoitella aineisto ja antaa aineiston ohjata, mitä teemoja sieltä nousee. Lukiessani aineistoa huomasin kuitenkin nopeasti, että aineistossa näkyy hyvin vahvasti kaksi erilaista ihmistyyppiä, jotka kuvailevat fan fictionin ja arvojen välistä suhdettaan eri tavoin. Ymmärsin, että on turha yrittää luoda aineistosta tiettyjä teemoja väkisin, jos aineisto itse toimii eri tavoin. Koska annoin avoimista kysymyksistä tulleen aineiston ohjata itseäni ja analyysia, pystyin antamaan paremmin mahdollisuuden vastaajille kertoa harrastuksestaan.

Tarkoitukseni oli myös selvittää omasta aineistostani, onko sillä merkitystä, kuinka kauan on fan fictionia harrastanut suhteessa arvoihin. Myös sukupuolen merkitys on asia, jonka halusin selvittää. Monilla muilla asioilla, kuten sillä, miten korkeasti vastaaja on koulututtunut tai missä päin Suomea asuu, voisi olla myös merkitystä harrastajien arvojen rakentamiseen, mutta haluan keskittyä fan fictionin merkitykseen arvoissa, jolloin useilla fan fictioniin liittymättömällä muuttujilla ei ole merkitystä.

3.4 Eettiset kysymykset

Kyselylomaketta käyttäessä pitää huomioida, että lomakkeen kysymykset on luotu tarpeeksi hyvin, jotta sillä saa vastauksia aukinasiin kysymyksiin. Koska kyselylomakkeessa ei ole mahdollista haastattelutilanteen tavoin tarkistaa, mitä vastaaja tarkoitti vastauksellaan, on

kysymykset muotoiltava tarkasti, jotta ne ymmärretään tutkijan tarkoittamalla tavalla. Näin myös tutkija pystyy analysoimaan vastauksia siinä viitekehyksessä kuin oli tarkoitus. (Borg 2010.) Tärkeää on lomakkeessa myös antaa ymmärtää selkeästi, että annettuja tietoja tullaan käyttämään vain kyseiseen tutkimukseen ja niitä analysoidaan ja säilytetään asianmukaisesti. Lomake oli luotu Tampereen yliopiston tarjoamalla alustalla, josta vastaukset pystyi suoraan lataamaan tietokoneelle analysoitavaan muotoon SPSS:n tunnistamana tiedostona tai tallentaa sellaisenaan esimerkiksi Excel-tiedostona. Jotta tiedosto pysyisi anonyymina eikä leviäisi minnekään, en ladannut aineistoa esimerkiksi pilvipalveluihin vaan pidin sitä tallessa vain henkilökohtaisena tiedostona.

Olen itse harrastanut fan fictionia noin 14 vuotta, sekä kirjoittanut että lukenut. Tämä tulee huomioida tutkimusta tehdessäni. Pidin mahdollisen puolueellisuuteni mielessäni koko tutkimuksen ajan ja pyrin pitämään itseni neutraalina esimerkiksi vastauksia analysoidessani.

3.5 Tutkimuksen tehtävä

Suomessa on tehty häviävän vähän tutkimusta fan fictionista nuorten näkökulmasta. Fan fiction kaipaa syvempää tutkimustietoa, jotta ilmiö tulee tutummaksi niin nuorisotyön kuin yleisesti suomalaisten keskuudessa. Yleisen tiedon lisäksi fan fiction kaipaa tutkimusta siitä, miten vahvasti harrastus voi olla mukana nuoren elämässä. Ammattikorkeakoulun opinnäytetyössäni (Karasti 2016) moni vastaaja kertoi, miten fan fiction on auttanut elämässä, kun muualta elämänalueilta ei saanut kaipaamaansa tukea. Tätä aukkoa korjaan tutkimuksellani fan fictionia harrastavien nuorten arvoista. Vastaajat myös suoraan kertoivat, että fan fiction on laajentanut maailmankuvaansa ja saanut ajattelemaan uudella tavalla. Harrastajien mielestä fan fiction on avoin kaikenlaiselle spekulatiolle ja fan fictionin kirjoittamisen kautta asioista voi keskustella muiden harrastajien kanssa. Myös arvokeskusteluita on mahdollista käydä ficciien välityksellä ja oppia uutta hahmoista, tarinasta tai omasta ajattelutavastaan erilaisten ihmisten ficcejä lukemalla.

Haluan tutkia fan fictionia nuorten omasta näkökulmasta ja heidän ehdoillaan. Määrittelen nuoriksi kaikki 29-vuotiaat ja sitä nuoremmat henkilöt. Lomakkeeseen pystyi kuitenkin vastaamaan myös tätä vanhemmat henkilöt, mutta suurin osa harrastajista on vielä alle 30-vuotiaita (Karasti 2016, 19) ja tästä syystä puhun nuorista, joita valtaosa vastaajista on. Lomak-

keessa kysyttiin ikää ja korkein ikäryhmä oli yli 29-vuotiaat. Mainitusta syystä ei ollut tarvetta laittaa tästä yli meneviä ikäryhmiä. Vastaajat, joista valtaosa oli 18-24-vuotiaita, spontaanisti huomioivat arvojen merkityksen fan fictionin harrastamisessa opinnäytetyöni vastauksissa, vaikka en ollut millään tavalla koskettanut itse aihetta kysymyksillä. Koska arvot tulivat niin yllättävästi esiin aikaisemman opinnäytetyöni vastauksissa, koin, että aihe on varmasti merkityksellinen fan fictionin harrastajille ja asiasta kysyminen heiltä itseltään avaisi tarkemmin eroaako fan fictionia kirjoittavan nuoren arvomaailma keskimääräisen nuoren arvoista.

Tämän tutkimuksen tehtävänä on kartoittaa, millaisia ovat fan fictionin harrastajien arvot. Halusin myös selvittää, eroavatko harrastajien arvot kaikkien suomalaisten arvoista. Tämän kautta on mahdollista nähdä selkeämmin, antaako fan fiction harrastuksena erilaisia eväitä elämään verrattuna suomalaisiin, jotka eivät harrasta fan fictionia. Tämä auttaa ymmärtämään fan fictionin moninaisuutta ja harrastuksen tärkeyttä nuorelle. Samalla laajennetaan tietämystä fan fictionista harrastajien ulkopuolisille. Tutkimuskysymys on: millaisia ovat fan fictionin harrastajien arvot. Alakysymykset ovat, miten arvot näkyvät fan fictionia harrastamisessa ja miten fan fictionia harrastavien arvot eroavat valtaväestön arvoista.

Hypoteesini on, että fan fictionin harrastajat eivät tule asettumaan Schwartzin kartalla eri paikkaan kuin suomalaiset yleisesti. Pelkkä yksi elämän osa-alue, joka eroaa muusta väestöstä, vaikka sitten eroaisi valtavasti, ei muuttaisi sijaintia tuntuvasti. Oletan, että fan fictionin harrastajat korostavat eniten tasa-arvon orientaatiota samoin kuin suomalaiset, mutta korostus saattaa olla suuntaansa painotetumpaa eli fan fictionin harrastajat korostavat suomalaisia enemmän esimerkiksi tasa-arvoa ja suomalaisia vähemmän hierarkiaa. Tämä johtuu jo pelkästään siitä, että fan fictionin harrastajissa on nuorempaa ja naispainotteisempaa väestöä kuin koko Suomessa. Kuten aiemmin on mainittu, sukupuolella voi olla merkitystä arvoissa. Naiset herkästi ovat autonomisempia kuin miehet. (Xiao 2000, 793, 799.)

4 TULOKSET

4.1 Fan fictionia harrastavien arvot

Suomalaiset fan fictionin harrastajat korostivat eniten tasa-arvon arvo-orientaatiota. Tälle annettiin keskimäärin arvo 6.0 (Taulukko 4.1). Vastaajat korostivat myös sen vierekkäistä

arvo-orientaatiota, älyllistä autonomiaa ja antoivat sille keskimäärin arvon 5.8 (Taulukko 4.2). Kolmanneksi eniten vastaajat korostivat tunneautonomiaa, jolle annettiin keskimäärin arvo 4.7 (Taulukko 4.3). Vähiten korostettiin hierarkiaa, jonka keskimääräinen arvo oli 1.7 (Taulukko 4.7) ja juurtuneisuutta, jolle annettiin keskimäärin arvo 2.8 (Taulukko 4.6). Harmonia sijoittui näiden ääripäiden välimaastoon, keskimääräisellä arvolla 3.8 (Taulukko 4.4), samoin hallinta, jonka keskimääräinen arvo oli 3.7 (Taulukko 4.5). Fan fictionin harrastajat asettuvat siis Schwartzin (2008) teorian mukaisesti Länsi-Euroopan kulttuurialueelle.

	Keskiarvo	Keskihajonta
Tasa-arvo	6.0	1.1
Tasa-arvo	6.3	
Sosiaalinen oikeudenmukaisuus	5.9	
Uskollinen	5.1	
Rehellinen	5.6	
Avulias	5.3	
Vastuullinen	5.5	

Taulukko 4.1 Tasa-arvon arvo-osiot

	Keskiarvo	Keskihajonta
Älyllinen autonomia	5.8	1.1
Vapaus	5.6	
Luovuus	5.4	
Laajakatseinen	5.9	
Utelias	5.3	

Taulukko 4.2 Älyllisen autonomian arvo-osiot

	Keskiarvo	Keskihajonta
Tunneautonomia	4.7	1.5
Mielihyvä	4.1	
Jännittävä elämä	3.8	
Elämän miekkyys	5.1	
Monipuolinen elämä	4.2	
Elämästä nauttiva	5.1	

Taulukko 4.3 Tunneautonomian arvo-osiot

	Keskiarvo	Keskihajonta
Harmonia	3.8	2.4
Maailmanrauha	5.2	
Ykseys luonnon kanssa	4.3	
Kauneuden maailma	4.6	
Ympäristöä suojeleva	4.8	
Oman elämänsä hyväksyvä	1.6	

Taulukko 4.4 Harmonian arvo-osiot

	Keskiarvo	Keskihajonta
Hallinta	3.7	2.2
Yhteiskunnallinen tunnustus	4.0	
Riippumaton	4.3	
Kunnianhimoinen	3.8	
Uskalias	3.9	
Vaikutusvaltainen	2.8	
Omia tavoitteita valitseva	4.1	
Kyvykäs	4.4	
Menestyvä	3.6	

Taulukko 4.5 Hallinnan arvo-osiot

	Keskiarvo	Keskihajonta
Juurtuneisuus	2.8	2.4
Henkinen tai hengellinen elämä	2.9	
Yhteiskunnallinen järjestys	4.4	
Kohteliaisuus	5.1	
Kansallinen turvallisuus	3.4	
Palvelusten vastavuoroisuus	3.9	
Perinteiden kunnioitus	2.5	
Itsekuri	3.4	
Perheen turvallisuus	5.5	
Viisaus	5.0	
Maltillinen	4.1	
Vanhempia ja vanhoja ihmisiä kunnioittava	3.8	
Julkisen kuvan säilyttävä	1.6	
Tottelevainen	4.0	
Uskoon pitäytyvä	0.1	
Anteeksiantava	4.5	
Puhdas	4.2	

Taulukko 4.6 Juurtuneisuuden arvo-osiot

	Keskiarvo	Keskihajonta
Hierarkia	1.7	2.3
Yhteiskunnallinen valta	0.3	
Varakkuus	3.0	
Arvovalta	1.6	
Nöyrä	3.5	

Taulukko 4.7 Hierarkian arvo-osiot

Keskihajonta on eniten korostuneissa orientaatioissa pientä, mutta harmoniassa, hallinnassa, juurtuneisuudessa ja hierarkiassa suurempaa. En tässä tutkimuksessa voinut tutkia syitä suu-
 ralle hajonnalle, mutta osaan esittää hypoteesin. Vastajilla on voinut olla eri ymmärrys tie-
 tyistä arvo-osioista kuin Schwartzilla. Arvo-osioiden nimeäminen ja kääntäminen eri kielille

oli hankalaa ja näin oli myös suomeksi kääntämisessä (Schwartz 2008, vii). Esimerkiksi juurtuneisuuden arvo-orientaatiossa on arvo-osio perheen turvallisuus. Schwartz liittyy tämän yhteisöstä huolehtimiseen ja tasapainon ylläpitämiseen (mt. 2008, 6), mutta omassa näytteessäni vastaajat saattavat kokea sen ennemminkin solidaarisuudeksi ja haluksi suojella läheisiä. Tämä taas liittyy tasa-arvon arvo-orientaatioon lähemmin. Tarkemmin en pysty arvioimaan keskihajonnan suuruutta osassa arvo-orientaatioita.

Länsi-Euroopan kulttuurialue korostaa tasa-arvoa ja sen vierekkäistä orientaatiota älyllistä autonomiaa. Samoin vähiten fan fictionin harrastajat korostivat hierarkiaa, joka on tasa-arvon vastakkainen orientaatio. Samoin vähäisesti korostettiin juurtuneisuutta, joka on hierarkian vierekkäinen ja älyllisen autonomian vastakkainen orientaatio. Tasa-arvon toinen vierekkäinen orientaatio on harmonia, mutta fan fictionin harrastajat arvostivat harmoniaa enemmän tunneautonomiaa. Tämä ei ole poikkeuksellista, sillä tunneautonomian korostaminen on yleistä Länsi-Euroopan kulttuurialueella. Esimerkiksi Ranska korostaa harmoniaa enemmän tunneautonomiaa ja kuuluu kyseiselle alueelle (Schwartz 2008, 35).

Vastaajat korostivat tunneautonomiaa melkein yhtä paljon kuin tasa-arvoa ja näin ollen sen vierekkäinen orientaatio, hallinta korostui myös jonkin verran, melkein yhtä paljon kuin harmonia. Hallinnan korostaminen ei ole välttämättä erikoista, mutta se, että se on niin tasoissa harmonian kanssa, on erikoista Länsi-Euroopan kulttuurialueella. Huomattavaa on myös se, että vastaajat korostivat vähiten hallinnan vierekkäistä orientaatiota hierarkiaa. Fan fictionin harrastajat kuitenkin sijoittuivat hypoteesini mukaisesti arvokartalle. Tuloksieni todenmukaisuutta tukee myös se, että ficcaajat sijoittuvat samalle paikalle kuin suomalaiset. Vaikka arvoissa saattaa olla eroja valtaväestöön nähden, olisi erikoista ja epäuskottavaa, jos fan fictionin harrastajat samaistuisivat enemmän esimerkiksi englantia puhuvan arvoalueen kanssa.

4.2 Pearsonin korrelaatio

Arvo-orientaatioiden välistä korrelaatiota selvitettiin käyttämällä Pearsonin korrelaatiota. Yleisesti kahden muuttujan välistä riippuvuutta voidaan nimittää korrelaatioksi. Jos korrelaatio on voimakasta, on toisen muuttujan arvoista mahdollista päätellä toisen muuttujan arvot jokseenkin täsmällisesti. Jos korrelaatio on heikko, voidaan arvioida, että muuttujien välillä ei ole yhteisvaihtelua. Tässä tutkimuksessa käytettiin Pearsonin korrelaatiota, johon

usein korrelaatiolla viitataan. (KvantiMOTV 2004.) Valitsin tämän tavan, koska Schwartz on laskenut muuttujien korrelaatiota kyseisellä menetelmällä.

Jos Pearsonin korrelaation arvo lähestyy lukua 1 voidaan todeta, että korrelaatio on suuri ja positiivinen. Jos taas arvo lähestyy lukua -1, korrelaatio on suuri mutta negatiivinen. Jos arvo lähestyy lukua 0, korrelaatiota ei ole tai se on vähäistä. Pearsonin korrelaation avulla nähdään, että tässä tutkimuksessa vierekkäisten arvo-orientaatioiden korrelaatiot ovat voimakkaita ja vastakkaisien arvo-orientaatioiden korrelaatiot vähäisiä. Esimerkiksi tasa-arvon ja älyllisen autonomian Pearsonin korrelaatio on 0.763. Alla olevasta taulukosta (Taulukko 4.8) voidaan päätellä, että tulokseni arvo-orientaatiot korreloivat vierekkäisten arvo-orientaatioiden kanssa ja taas vastakkaiset orientaatiot eivät korreloi keskenään.

Suurimman osan orientaatioiden kohdalla korrelaatio on tilastollisesti merkitsevä. Ainoat poikkeukset ovat verratessa hallintaa ja harmoniaa sekä hallintaa ja tunneautonomiaa. Korrelaation itseisarvon tulisi olla 0.05, jotta korrelaatio on merkitsevä, mutta harmonian ja hallinnan välillä tämä on -0.095, eli korrelaatiota on, mutta se on hyvin pieni. Harmonia ja hallinta ovat toistensa vastakkaisia orientaatioita, joten niitä ei pitäisi voida korostaa yhtä paljon. Schwartz kuitenkin toteaa, että on olemassa arvoalueita, joissa on erikoisia poikkeuksia, kuten esimerkiksi Japani, joka korostaa samanaikaisesti älyllistä autonomiaa ja hierarkiaa, mitä ei pitäisi tapahtua. Tämä sama näkyy vahvemmin hallinnan ja tunneautonomian erossa. Niiden välinen korrelaatio on -0.025 eli korrelaatiota ei ole. Nämä kaksi ovat toistensa vierekkäisiä orientaatioita eli niitä tulisi korostaa suunnilleen yhtä paljon eli korrelaatiota tulisi olla. Nämä poikkeukset tuloksissa ovat kuitenkin mahdollisia, vaikkakin huomaimisen arvoisia.

	Juurtuneisuus	Hallinta	Hierarkia	Tunneautonomia	Älyllinen autonomia	Tasa-arvo
Harmonia	.361**	-0.095	.457**	-.405**	-.314**	-.225**
Juurtuneisuus		.170*	.629**	-.330**	-.503**	-.389**
Hallinta			.453**	-0.025	-.255**	-.276**
Hierarkia				-.596**	-.708**	-.712**
Tunneautonomia					.422**	.281**
Älyllinen autonomia						.763**
**Korrelaatio on merkitsevä tasolla 0.01 (2-tailed).						
*Korrelaatio on merkitsevä tasolla 0.05 (2-tailed).						

Taulukko 4.8 Pearsonin korrelaatio

4.3 Arvojen erot

Fan fictionia harrastavien arvot ovat hyvin lähellä suomalaisia ja länsi-eurooppalaisia arvoja (Taulukko 4.9). Tämä tulos oli hypoteesin mukainen, sillä kyselyyn vastasivat suomalaiset fan fiction harrastajat, eikä ole syytä, miksi Schwartzin teorian mukaiseen länsi-eurooppalaiseen kulttuurialueeseen kuuluvat ihmiset eivät kuuluisi tähän alueeseen, vaikka heidän harrastuksensa eroaisivat muusta väestöstä. Hypoteesissani arvioin, että fan fiction harrastajat eivät tule poikkeamaan suomalaisista ja tämä pitää lähes täysin paikkaansa. Fan fictionin harrastajat korostivat eniten tasa-arvoa kuten suomalaiset ja vähiten hierarkiaa kuten suomalaiset.

	Fan fiction harrastajat	Suomalaiset	Absoluuttinen etäisyys	Sig. (2-tail.)
Harmonia	3.8	4.3	0.5	0.003*
Juurtuneisuus	2.8	3.4	0.6	0.000*
Hierarkia	1.7	1.8	0.1	0.697
Hallinta	3.7	3.7	0.0	0.943
Tunneautonomia	4.7	4.0	0.7	0.000*
Älyllinen autonomia	5.8	4.9	0.9	0.000*
Tasa-arvo	6.0	4.9	1.1	0.000*
Absoluuttinen etäisyys (kaikki orientaatiot)			3.9	
*Ero on tilastollisesti merkitsevä, jos se on alle 0.05.				

Taulukko 4.9 Suomalaisen ja fan fictionin harrastajien arvo-orientaatiot

Fan fictionin harrastajat korostivat eniten tasa-arvoa samoin kuin suomalaiset. Fan fictionin harrastajat asettivat älyllisen autonomian toiseksi selkeämmin kuin suomalaiset, jotka korostivat älyllistä autonomiaa lähes yhtä paljon kuin tasa-arvoa. Kolmanneksi ja neljänneksi korostuneimmat arvot olivat sen sijaan päinvastoin suomalaisilla ja fan fictionin harrastajilla. Suomalaiset korostivat harmoniaa enemmän kuin tunneautonomiaa, kun taas fan fictionin harrastajat korostivat tunneautonomiaa harmoniaa enemmän. Suurin ero oli tasa-arvon arvostuksessa. Sig. (2-tail.) sarake kertoo, että suurin osa orientaatioiden eroista oli tilastollisesti merkitseviä.

Suomalaisten ja fan fictionin harrastajien kulttuurinen etäisyys on 3.8. Tasa-arvon kulttuurinen etäisyys oli tässä jopa 1.1. Älyllisessä autonomiassa etäisyys oli 0.9. Etäisyys on suhteellisen suuri. Esimerkiksi Ruotsin ja Suomen kulttuurinen etäisyys oli Schwartin (2008, 34) mukaan 1.0. Voidaan siis päätellä, että fan fictionin harrastajat ovat kauempana suomalaisista arvoiltaan kuin suomalaiset ovat ruotsalaisista.

4.4 Ikä, sukupuoli, koulutus/työ ja genret

Aineiston perusteella ei voi sanoa vaihtelevatko arvot sukupuolen mukaan, sillä määrät jäivät pieniksi. Sukupuolella on kuitenkin todettu olevan jonkin verran vaikutusta arvoihin (Xiao 2000, 793). Näytteestä on poistettu ohjeiden vastaisesti vastanneet, mutta ilman tätä aineisto oli silti melko pieni. Suuret erot sukupuolten määrissä tekee vertailusta vaikean. Miehet harrastavat vähemmän fan fictionia, ja tästä syystä miesten etäisyys kaikkien keskiarvoon on suuri. Naisten ero keskiarvoon on pieni ja tämä johtuu vain siitä, että naiset ovat suurin osa näytettäni. Joku muu -vaihtoehdon valinneiden etäisyys on myös melko suuri, mutta heidän määränsä on niin pieni, että etäisyys todennäköisesti johtuu vain siitä (Taulukko 4.10).

Sukupuoli	Nainen	Mies	Joku muu	Kaikki
N	104	7	17	
Harmonia	3.6	3.5	4.7	3.8
Juurtuneisuus	2.8	2.5	2.5	2.8
Hierarkia	1.7	1.8	1.7	1.7
Hallinta	3.7	4.6	3.2	3.7
Tunneautonomia	4.8	4.5	4.5	4.7
Älyllinen autonomia	5.8	5.9	6.2	5.8
Tasa-arvo	5.9	5.6	6.1	6.0
Etäisyys keskiarvoon	0.4	2.3	2.1	

Taulukko 4.10 Sukupuolet ja arvo-orientaatiot

Ikäluokkien kohdalla voidaan nähdä hieman samoja ongelmia. 12-17 -vuotiaita oli todella vähän ja melko vähän oli myös yli 29 vuotiaita. Sen sijaan 18-24 vuotiaita ja 25-29 vuotiaita oli tarpeeksi järkevään vertailuun. Ikäluokkien välillä oli eroa etäisyyksissä arvo-orientaatioiden keskiarvoihin. 18-24 -vuotiaat olivat kauempana keskiarvosta kuin heitä vanhemmat. Näiden kahden kulttuurinen etäisyys oli 1.4 (Taulukko 4.11). Esimerkiksi Suomen ja Ruotsin etäisyys oli 1.0 eli ero kahden ikäryhmän välillä on huomattava.

Ikä	12-17	18-24	25-29	yli 29	Kaikki
N	8	49	52	19	
Harmonia	3.8	3.7	3.8	3.7	3.8
Juurtuneisuus	3.4	2.7	2.9	2.4	2.8
Hierarkia	2.3	1.9	1.6	1.5	1.7
Hallinta	3.6	4.0	3.5	3.7	3.7
Tunneautonomia	5.2	4.7	4.8	4.4	4.7
Älyllinen autonomia	6.2	5.8	5.8	5.7	5.8
Tasa-arvo	6.1	5.8	6.0	6.0	6.0
Etäisyys keskiarvoon	2.2	0.9	0.5	1.1	

Taulukko 4.11 Ikä ja arvo-orientaatiot

Koulutus tai työssäolon merkitys oli myös vaikea nähdä, sillä otos oli jälleen liian pieni. Peruskoulua ylempänä opiskelevat oli ainoa ryhmä, jota voisi vertailla, mutta seuraavaksi suurin ryhmä eli työssä käyvät oli jo niin pieni verrattuna opiskelijoihin, että vertailu olisi vaikeaa. Opiskelijoiden ryhmä on myös melko lähellä etäisyydeltään keskiarvoa, joten ainaakaan opiskelijastatuksella ei näytä olevan merkitystä ficcaajien arvoihin (Taulukko 4.12).

Koulutus/työ	Opiskelija (peruskoulua ylempi)	Opiskelija (peruskoulu)	Työssä käyvä	Työtön	Joku muu	Kaikki
N	71	1	35	16	5	
Harmonia	3.7	2.5	3.8	3.9	3.7	3.8
Juurtuneisuus	2.9	1.6	2.7	2.6	2.8	2.8
Hierarkia	1.8	2.5	1.9	1.2	1.5	1.7
Hallinta	3.7	4.2	3.7	3.3	5.4	3.7
Tunneautonomia	4.8	5.9	4.7	4.4	4.9	4.7
Älyllinen autonomia	5.9	0.0	5.6	6.0	6.3	5.8
Tasa-arvo	5.9	5.7	5.8	6.2	6.3	6.0
Etäisyys keskiarvoon	0.6	-	0.7	1.9	3.0	

Taulukko 4.12 Koulutus/työ ja arvo-orientaatiot

Kyselylomakkeessa kysyttiin myös, mitä genrejä vastaajat kirjoittavat ja lukevat fan fictionissa. Suosituimmat genret lukea olivat slash (mies/mies), romance (romantiikka) ja smut (tarkkaan kuvailtua seksiä). Suosituimmat genret kirjoittaa olivat myös slash ja romantiikka, mutta smutin sijaan kolmas oli draama. Genremieltyyksillä ei kuitenkaan ollut merkitystä arvoihin. Hieman kiistanalaiset genret, joissa olisi voinut nähdä eroja arvojen suhteen, kuten horror (kauhu) tai mpreg (miesraskaus) eivät olleet suosittuja, joten niitä oli höydytöntä vertailla keskiarvojen kanssa.

Enempää ristiintaulukointeja ei ollut hyödyllistä tehdä, sillä seuran Schwartzia siinä, miten hän analysoi tuloksiaan, eikä Schwartz ristiintaulukoi arvoulottuvuuksia. Ikäryhmien ja sukupuolien lisäksi ristiintaulukointi ei kertoisi enempää, sillä näytteeni koko on melko pieni,

joten viiteryhmät jäisivät vielä pienemmäksi, eikä näin pienistä ryhmistä voisi vetää johtopäätöksiä.

4.5 Avoimet vastaukset

Avointen vastausten perusteella vastaajat voidaan karkeasti jakaa kahteen tyyppiin: niihin, jotka kertoivat, että arvot ovat mukana harrastamisessa (n=92) ja niihin, jotka kertoivat, että arvot eivät ole mukana harrastamisessa (n=37). Näiden lisäksi oli ryhmä, jotka eivät olleet varma, onko arvot mukana harrastamisessa tai eivät vastanneet kysymykseen siitä, olivatko arvot mukana fan fictionissa (n=38). Erikseen oli myös he, joille arvot olivat yhteydessä yhteisöön (n=46). Kutsun tätä tyyppiä, jolle arvot olivat osa harrastamista nimellä muumit. Niille, joille arvot eivät olleet merkityksellisiä fan fictionin harrastamisessa, annan nimen hemulit. Annoin ryhmille tällaiset nimet suurin osin siksi, että nimet erottuisivat ja että tutkimusta olisi mielekäästä lukea. Ryhmien nimet eivät kuitenkaan saaneet antaa aihetta vastakkainasettelulle. Jos olisin antanut kahden eri rodun nimen ryhmille, esimerkiksi hobitit ja haltiat, olisivat nimet määrittäneet ryhmää liikaa. Hemulit ja muumit ovat melko samankaltaisia omassa lähdemateriaalissaan, joten ikävää vastakkainasettelua ei synny.

Ryhmien välillä oli näkyviä eroja, mutta myös päällekkäisyyksiä. Tulen tulevissa luvuissa kertomaan, miten suurin osa vastaajista koki, että arvot ovat merkityksellisiä fan fictionin harrastamisessa ja pienempi osa näki asian päinvastoin. Samalla vastaajista yli puolet oli sitä mieltä, että vaikka arvot ovat osa harrastamista, fan fiction ei itsessään ylläpidä arvoja. Vaikka suurin osa vastaajista pystyi luokittelemaan selkeästi toiseen kahdesta ryhmästä, voi vastaajilla olla myös ristiriitaisia ajatuksia siitä, miten arvot ja fan fiction risteävät heidän omassa elämässään.

4.6 Muumit

Tässä tyypissä vastaajat kuvailivat millaiset arvot ovat merkityksellisiä fan fictionin harrastamisessa, miten ne näkyvät harrastamisessa ja miten arvot ovat jopa muodostuneet harrastuksen kautta. Jotkut kokivat fan fictionin tärkeänä välineenä ylläpitää omia arvojaan (n=33). Fan fiction oli saanut ajattelemaan uudella tavalla, joko lukemalla tai kirjoittamalla ficcejä tai keskustelemalla foorumeilla muiden harrastajien kanssa. Fan fiction ei ollut ehkä suoraan

muuttanut arvoja, mutta se oli antanut lisää ulottuvuutta ja heijastepintaa jo olemassa oleville arvoille (n=11). Jotkut kertoivat, että hyvä ficci voi antaa oivalluksen tai hyviä neuvoja tai oman oivalluksen voi upottaa omaan tekstiin. Ficit ovat saaneet kiinnittämään huomiota elämän pieniin iloihin. Romantiikassa ja rakkaudessa oli saatu itsevarmuutta ja selkeyttä, millaista rakkautta toivoo elämältään. Fan fiction oli myös kirkastanut, mitä suostumus merkitsee. Muutamat kertoivat, että fan fictionin kautta oli syntynyt halu vaikuttaa asioihin ficciä kautta ja tämä on saanut aikaan konkreettisen muutoksen arvojen synnyttämässä käytöksessä.

Olen itse tullut ihmisenä ja kuluttajana tarkemmaksi. Vaadin esimerkiksi kuluttamassani mediassa representaatiota ja seksistiset elokuvatroupit ottavat päästä. Olen myös oppinut feminismistä paljonkin fanfictionin parissa.

Tässä vastaaja on hyvä esimerkki harrastajasta, jonka kuluttajavalinnat ovat muuttuneet fan fictionin myötä. Vastaaja kokee, että hänen konkreettinen käytös koskien kuluttamaansa mediaa on muuttunut fan fictionin takia ja fan fiction on opettanut hänelle myös uutta ideologiasta, tässä tapauksessa feminismistä.

Avarakatseisuus oli käytetyin sana kaikkialla avoimissa vastauksissa, erityisesti muumien kohdalla. Noin puolet kaikista vastaajista (n=82) ilmoittivat, fan fictionin takia he olivat nykyään avarakatseisempia ja suvaitsevaisempia. Vastauksissa vaihteli, kokiko vastaaja, että fan fiction oli täysin vai osin syy avarakatseisuudelle. Vastaajat kertoivat, että avarakatseisuus näkyi siinä, että oli tullut ymmärrystä erilaisista ihmisistä, esimerkiksi sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöistä (n=32). Nähtiin, että vaikka ei itse kuuluisi kyseiseen vähemmistöön, samaistumisen tunteet ja representaatio fan fictionissa olivat tärkeitä. Vastaajien mukaan arvot näkyvät siinä, että ficciä kautta voi ottaa kantaa sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen kohteluun. Alla olevien lainausten vastaajat kertovat, että erilaisista kulttuureista tulevia ihmisiä oli alettu ymmärtää fan fictionin kautta, kun oli pitänyt etsiä tietoa ficciä varten. Koettiin, että fan fiction oli auttanut olemaan vähemmän rasistinen. Fan fiction on muokannut heidän omaa käytöstään ja saanut myös pysähtymään ajattelemaan, miten kohtelee kanssaihmissä ja miten näkee ympäröivät maailman.

Olen oppinut arvostamaan erilaisuutta ja monikulttuurisuutta aivan eri tavalla kuvitteellisten hahmojen ja maailmojen kautta, kuin olisin koskaan voinut törmätä fan fictionissa käsiteltyihin tapahtumiin ja vaikeuksiin omassa elämässäni.

Ne ovat saaneet ajattelemaan omaa käyttäytymistä ja omaa kirjoittamista (esim. pitää tehdä enemmän taustatyötä eri kulttuureista kirjoitettaessa, ettei mene vikaan).

Luovuus mainittiin yhtenä arvona, jota korostettiin vastauksissa erikseen (n=28). Vastaajat näkivät tärkeänä, että yhteisössä saa ilmaista itseään ilman laajaa tuomitsemista. Fan fictionin kautta voi leikitellä asioilla enemmän kuin perinteisessä kirjallisuudessa. Jos kirjoittaja halusi kirjoittaa esimerkiksi inestistä tai seksuaalisesta väkivallasta, se nähtiin kokeiluna, eikä asian ihannointina. Vastaajat kertoivat iloitsevansa omaperäisyydestä, josta kumpuavat monenlaisia kirjoitustapoja ja luova ote fan fictionin kirjoittamisessa. Fan fiction oli tehnyt vastaajista luovempia kirjoittamistyyliltään.

Iso osa vastaajista kertoi, että ei halua lukea tai kirjoittaa omien arvojen vastaisia tekstejä (n=92). Eniten välteltiin todella väkivaltaisia ficcejä tai tarinoita, joissa oli raiskauksia tai naisten alistamista, RPF:ää (real person fiction, oikeista ihmisistä kirjoitettua fan fictionia), mpregiä, homofobiaa, sekä Raamattu-aiheisia ficcejä. Raamattu-aiheisten ficciä välttely johtui joko siitä, että itse oli uskonnollinen ja piti Raamattu-aiheisia ficcejä epämuikavana tai sitten ei ollut lainkaan uskonnollinen ja esimerkiksi näki epäuskottavana, että hahmosta oli tehty uskonnollinen täysin canonin vastaisesti. Vastaajat halusivat vältellä tekstejä, joissa näitä on, koska ne eivät sovi omaan arvomaailmaan. Kuten kaikkialla kirjallisuudessa, raiskaus-ficcejä kerrottiin välteltävän, koska ne eivät vain kiinnosta. Vastaajat pakenevat ficciä maailmaan, koska siellä voi kirjoittaa ja lukea ihannemaailmastaan. Omia arvoja pyritään heijastamaan hahmojen käytöksessä. On helpompi ymmärtää ja kirjoittaa hahmoja, joiden motiivit ovat peräisin kirjoittajan omasta arvomaailmasta. Vastaajat näkivät tärkeänä kirjoittaa tasapainoisia parisuhteita, joissa ei ihannoida ikäviä asioita, joita on romantisoitu, kuten alaikäisen ja täysi-ikäisen suhdetta.

Osa vastaajista kertoi, että voivat lukea ficcejä, joissa on väkivaltaa, jos sitä ei ihannoida. Monien mukaan tärkeää on käytöksen kyseenalaistaminen. Seuraavassa lainauksessa vas-

taaja kiteyttää tämän. Hän näkee, että esimerkiksi inestin kirjoittaminen ficciin on hyväksyttävää, jos sitä ei ihannoitu ja se kuvattiin omalle arvomaailmalle sopivassa valossa. Samoin monet kertoivat, että raiskausten tai esimerkiksi masennuksen kaunisteleminen nähtiin vääränä ficceissä. Samalla ymmärrettiin, että teksti ei aina välttämättä vastaa kirjoittajan arvoja.

En halua lukea, kirjoittaa tai jakaa suositussa blogissani esimerkiksi inestiä, lapsiin kohdistuvaa hyväksikäyttöä tai bestialitya ihannoivia ficcejä. Ymmärrän kuitenkin aiheet jos ne ovat juonen ja henkilöiden kasvun kannalta oleellisia, mutta ne tulee aina käsitellä negatiivisina asioina.

Muutammat kertoivat vastauksissa suoraan, että fan fiction oli ollut tärkeä asia elämässä teini-iässä, eikä enää niinkään, mutta oli tällöin ollut osa arvojen muodostumista (n=14). Lisäksi muutammat kertoivat, että koska fan fiction oli tullut osaksi elämää teini-iässä, ei ollut varma ovatko arvot peräisin harrastuksesta vai muuten muodostuneet teini-iässä, kuten alla olevassa lainauksessa vastaaja pohtii. Hän pohtii, olisiko ajautunut joka tapauksessa siihen arvomaailmaan, jossa oli tällä hetkellä, ilman fan fictionia.

On vaikea sanoa, onko fanfiction itsesään vaikuttanut arvoihini Voi olla, että arvoni johdattivat minut fanfictionin pariin. Kun tutustuin fanfictioniin olin teini ja arvomaailmani oli vasta muotoutumassa.

Kuten Schwartz ja Bardi (2003, 1216) havaitsivat, arvot eivät aiheuta käytöstä vaan arvoja ilmaistaan käytöksellä. Tämä voidaan nähdä myös kyselyn avoimista vastauksista. Kun vastaajat puhuivat arvojen yhteydestä fan fictioniin, asia ilmaistiin juuri niin, että arvojen pohjalta luetaan tai kirjoitetaan tietynlaista fan fictionia. Vähemmistöjen ymmärtämiseen liittyvät arvot on nähty harvoina arvoina, jotka saattavat johtaa konkreettiseen käytökseen (Schwartz 2016, 128, 131, 137) ja tämä näkyi myös kyselyn vastauksissa. Vastaajat olivat myös hyvin huomioineet, että fan fiction ei ole välttämättä ollut iso tekijä arvojen muodostumisessa, vaikka omat arvot vastaavat ficciin maailman arvoja. Nuoruudessa arvomaailma muokkaantuu ja nuoret ovat herkempiä vaikutuksille, myös arvojen muokkaantumislle (Helve 1987; Schwartz & Bardi 1997, 407).

4.7 Yhteisön merkitys

Osa vastaajista oli sitä mieltä, että yhteisö oli ollut tai on yhä merkityksellinen arvojen muodostumisessa, muokkautumisessa tai ilmaisussa (n=46). Vastaajat ilmoittivat monia arvoja, jotka heidän mukaansa näkyvät vahvasti fan fiction -yhteisössä. Avarakatseisuus, tasa-arvo ja suvaitsevaisuus olivat eniten mainitut arvot, kun kysyttiin yhteisön arvoja (n=42). Nämä kolme nähtiin yhteisö eniten sitovana tekijänä. Yhteenkuuluvuus mainittiin myös (n=11) ja samoin luovuus (n=7). Yhteenkuuluvuus nähtiin haluna ottaa kaikki mukaan ja kannustaminen oli tärkeä osa foorumikulttuuria. Ficcejä keuhuttiin, jopa siinä tapauksessa, kun ficci on huono, sillä kritiikkiä ei koettu hyödyllisenä välineenä kehittää kirjoittajan taitoja. Vastaajat kokivat, että kun kannustaa muita, muut kannustavat takaisin.

Yhteisö on opettavainen ja saa yksilön ajattelemaan omia arvojaan yleensä foorumien keskustelualueiden kautta (n=7). Vastaajat myös kertoivat, että yhteisö heijastaa ja vahvistaa omia jo olemassa olevia arvojaan ja yleensä kuulutaan yhteisöihin, joissa on jo valmiiksi samankaltaiset arvot kuin itsellä (n=12). Luovuus näkyi yhteisössä vastaajien mukaan siinä, että kaikenlaiset kokeilut ficceissä ovat sallittuja ja arvostetaan kekseliästä ajattelua.

Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluville tiivis ja suvaitsevainen yhteisö oli äärimmäisen tärkeä. Vastaajien mukaan vähemmistöihin kuuluvia henkilöitä oli fan fiction -yhteisössä enemmän kuin muualla. Seuraavassa lainauksessa vastaaja kertoo, miten yhteisö on ollut vastaanottavainen ja miten hän on löytänyt ihmisiä, joilta saada vastakaikua.

Seksuaalivähemmistöön kuuluvana yhteisön löytäminen, johon tuntee yhteenkuuluvuutta ja joka tuottaa sisältöä johon voin samaistua on ollut mieleistä.

Siitä huolimatta, että monet vastaajista näkivät, että fan fiction ei ole muokannut arvoja, iso osa koki, että fan fictionin takia heistä on tullut suvaitsevaisempia. Fan fiction on oma kulttuurinsa, ympäristö, joka on vaikuttanut harrastajien arvomaailmaan, samoin kuin perhe tai ystävät voivat ympäristönä vaikuttaa arvoihin (Helve 2016, 102). Yhteisö voi muokata arvoja ja jopa muodostaa uusia, kun sosiaalinen paine pistää henkilön pohtimaan omaa arvomaailmaansa. Yhteisö kerää joukkoonsa henkilöitä, joiden jo olemassa oleva arvomaailma heijastelee yhteisön arvoja ja yksilö myös hakeutuu yhteisöön, joka arvomaailmaa vastaa omaa. (Rokeach 1973, 13.)

4.8 Hemulit

Hemulit kokivat, että fan fiction ei ole osa arvojen muodostumista tai muokkaantumista (n=37). Noin puolet kaikista vastaajista oli sitä mieltä, että fan fiction ei ole tärkeä osa arvojen ylläpitämistä (n=88). Lomakkeessa kysyttiin erikseen, oliko fan fiction osa arvojen muodostumista tai muokkaantumista ja oliko fan fiction tärkeä osa arvojen ylläpitämistä. Vastaajille nämä kaksi asiaa olivat melko erillään toisistaan, mikä näkyy siinä, miten moni ei kokenut fan fictionia osana arvojen ylläpitoa, mutta tästä huolimatta pienempi osa vastaajista koki, että fan fiction ei ollut osa arvojen muodostumista tai muokkaantumista. Hemuleista moni koki, että fan fiction ei ole tärkeä osa arvojen ylläpitämisessä, mutta myös moni niistä, joiden mukaan arvot ovat osa fan fictionin harrastamista koki, että fan fiction ei ole tärkeä osa arvojen ylläpitämisessä. Vaikka vain 37 vastaajaa ilmoitti, että fan fiction ei ole merkittävä tekijä arvojen muodostumisessa tai muokkaantumisessa, 40 vastaajaa sen sijaan ilmoitti, että arvot eivät merkitse ficciin lukemisessa tai kirjoittamisessa. Arvojen muodostuminen nähdään itsessään isompana asiana, jolloin vain fan fiction ei vaikuta siihen merkittävästi, mutta sen sijaan arvot voidaan nähdä osana käyttäytymistä harrastuksessa, vaikka tässä tapauksessa fan fiction ei vaikuta harrastamiseen. Tästä syystä isompi osa vastaajista näki, että arvot eivät ole mukana lukemisessa tai kirjoittamisessa ja pienempi osa vastaajista koki, että fan fiction ei ole tärkeä asia arvojen muodostumisessa ja muokkaantumisessa.

Ne, joiden mukaan fan fiction ei vaikuta ficciin lukemiseen tai kirjoittamiseen kertoivat, että fan fiction on fiktiota ja ikään kuin leikkikenttä, jossa arvoja ei tarvitse miettiä. Fan fiction on pakopaikka ja viihdettä, jonka avulla voi lähteä seikkailulle toisiin maailmoihin. Tämä tarkoittaa, että lukijan tulee osata erottaa todellisuus ja fantasia toisistaan. Isolle osalle vastaajista oli myös hyväksyttävää ja jopa mieluisempaa lukea tai kirjoittaa tekstiä, joka on omien arvojen vastaista (n=40). Omista arvoista poikkeavat seksisuhteet, suhde väkivaltaan ja hahmojen käytös olivat heidän mukaansa mielenkiintoisia. Hahmojen kautta voi juuri leikitellä ja siksi on hyväksyttävää kirjoittaa arvojen vastaisesti. Alla kahdessa lainauksessa vastaajat kertovat, miten kiinnostava juoni vaatii konfliktia ja siksi murhaaminen, raiskaaminen ja väkivalta voi olla mielenkiintoinen juonen komponentti.

(...) Tärkeintä on hyvä ja kiinnostava tarina. Ehkä arvoni näkyvät siinä, että en jaksa kiinnostua kovin sovinnaisista tarinoista, kaipaen massaviihdestä poikkeavia representaatioita ja teemoja.

Loppupeleissä ei kovinkaan tärkeä, sillä fan fictionin maailma on kuitenkin se paikka, johon piiloudun tosielämän murheilta, ja pyrin olemaan ajattelematta arvoasioita.

Hemulit kertoivat myös, että yhteisö ei ole ollut merkityksellinen arvojen muodostumisessa tai muokkaantumisessa (n=38). Vastaajien mukaan foorumeilla voi herätä ajatuksia liittyen arvoihin, mutta eivät muokkaa jo vakiintuneita arvoja tai luo niitä. Samaa sanottiin ficeistä. Sen sijaan, että fan fiction olisi muokannut arvoja, ne enemmän tukivat jo olemassa olevia arvoja (n=11).

Rokeach (1973, 17-19) näkee, että ihminen saattaa olla aggressiivinen, mutta ei arvosta aggressiivisuutta. Tämä havainto heijastelee kyselyni vastauksi, joskin päinvastoin. Kirjoittajat omaavat arvoja, joihin ei kuulu väkivallan tai pedofilian ihannointi, mutta on heidän mielestään silti hyväksyttävää lukea tai kirjoittaa kyseisistä teemoista. Vastaajien käytös ei siis ole lähtöisin arvoista lainkaan, mikä on yleisempää kuin käytöksen johtuminen arvoista. Hemulien ryhmään kuuluvat saattavat omata esimerkiksi suvaitsevaisuuden arvoja, mutta nämä eivät näy suoraan harrastamisessa.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

5.1 Tärkein on tasa-arvo

Tässä tutkimuksessa selvitin, millaisia arvoja fan fictionin harrastajille on, miten arvot ovat näkyvät fan fictionin harrastamisessa, sekä miten fan fictionin harrastajien arvot eroavat suomalaisten arvoista. Lähdin tutkimaan tätä asiaa, koska aikaisemmassa opinnäytetyössäni vastaajat olivat spontaanisti nostaneet esille sen, että fan fiction oli saanut ajattelemaan enemmän ympäröivää maailmaa ja jopa muokannut maailmankuvaa. Asia jäi kiinnostamaan minua, ja koin, että asia tarvitsee tutkimusta. Fan fiction on vähän tutkittu mutta laajalle levinnyt ilmiö, jota tulee tutkia enemmän. Harrastus on tärkeä monille nuorille, mutta siitä tiedetään silti vähän tutkimuksen saralla.

Pääasiallinen tutkimuskysymykseni oli, että millaisia arvoja fan fictionin harrastajilla on. Fan fictionin harrastajat korostivat eniten Schwartzin teorian arvo-orientaatioista tasa-arvoa.

Tämä kertoo vahvasti, että suomalaiset fan fictionin harrastajat kuuluvat länsieurooppalaiseen kulttuurialueeseen. Fan fictionin harrastajat kertoivat avoimissa vastauksissa, miten suvaitsevaisia ficcaajat ovat ja miten fan fiction on myös ollut osasy tähän. Vastauksissa kerrottiin myös, että foorumeilla on vahva auttamisen halu, kun konkreettisesti tuetaan toisia kirjoittajia antamalla palautetta. Tämä myös heijastelee vahvasti tasa-arvon arvoja. Tasa-arvon vastakkainen orientaatio on hierarkia ja se korostui vähiten fan fictionin harrastajien keskuudessa. Avoimissa vastauksissa vastaajat kritisoivat, miten media käyttää valtaansa, eikä näytä monimuotoisia representaatioita sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen edustajista. Median käyttämä valta on yksi yhteiskunnallinen vallan muoto ja sitä fan fictionin harrastajat tuomitsivat.

Toinen alakysymyksistäni oli, miten arvot näkyvät fan fictionin harrastamisessa. Tuloksieni perusteella voidaan sanoa, että arvot näkyvät eri tavoin fan fictionissa. Pääpainot ovat siinä lukeeko ja kirjoittaako omien arvojen mukaisesti tai vastaisesti. Iso osa harrastajista pitää arvot mielessä myös fan fictionia harrastaessa ja osa ei koe tarpeelliseksi sekoittaa omia arvojaan fan fictioniin. Arvot näkyvät siinä, millaista tekstiä kirjoittaa, eikä välttämättä haluta kirjoittaa aiheista, jotka ovat oman arvomaailman vastaisia kuten raiskauksista tai homofobiasta. Arvot eivät kuitenkaan välttämättä ole tärkeä asia fan fictionin parissa, sillä harrastajat osaavat erottaa nämä toisistaan. Ymmärretään, että vaikka kirjoitetaan tekstejä, joissa on väkivaltaa, ei kirjoittaja välttämättä ajattele kirjoituksen kaltaisesti. Arvot siis näkyvät fan fictionin harrastamisessa suurimmalla osalla harrastajista ja ne voivat vaikuttaa merkittävästi siihen, mitä lukee ja kirjoittaa.

Toinen tutkimuskysymys oli, miten fan fictionin harrastajien arvot eroavat suomalaisten arvoista. Arvot eivät hypoteesin mukaisesti eronneet suuresti. Fan fictionin harrastajat korostavat eniten tasa-arvoa kuten myös suomalaiset ja samoin molemmat ryhmät korostivat vähiten hierarkiaa. Harmonian korostuksessa näkyi ero, sillä fan fictionin harrastajat korostivat harmoniaa vähemmän kuin suomalaiset. Isoimmat erot olivat tasa-arvossa ja älyllisessä autonomiassa. Fan fictionin harrastajat arvostivat myös enemmän tunneautonomiaa kuin harmoniaa toisin kuin suomalaiset. Muutoin orientaatiot olivat samassa järjestyksessä fan fictionin harrastajilla ja suomalaisilla. Fan fictionin harrastajilla kaikki orientaatiot olivat suuntaansa painotetumpia kuin suomalaisilla, jotkin enemmän kuin toiset. Osasy tälle johtuu oman aineistoni pienuudesta, mutta syitä löytyy myös vastaajista itsestään. Arvot eivät siis eroa laajasti fan fictionin harrastajilla ja suomalaisilla, mutta pieniä eroja löytyy.

Tasa-arvoa painotettiin kaikista eniten korostetuimmaksi orientaatioksi suomalaisia enemmän. Fan fictionin harrastajat näkyvät siis arvostavan tasa-arvoa yleisesti suomalaisia enemmän, mutta korostus saattaa johtua oman näytteeni pienuudesta. Toisaalta suvaitsevaisuutta painotettiin laajasti myös avoimissa vastauksissa. Vahva ymmärrys vähemmistöjä ja erilaisista kulttuureista tulevia ihmisiä kohtaan korostui avoimissa vastauksissa. Vastaajat myös huomasivat, miten tavallisessa arjessa vähemmistöt eivät saa samanlaisia representaatioita, missä ehkä näkyy, miten suomalaiset eivät yhtä painotetusti korosta tasa-arvoa. Pelkästään sukupuolijakaumasta näkee, että fan fictionin harrastajiin kuuluu keskimääräistä enemmän muun sukupuolisia kuin naisia ja miehiä, mikä voi osaltaan vaikuttaa tasa-arvon vahvaan korostukseen. Omassa näytteessäni on kuitenkin liian vähän vastaajia, että voisi todentaa, että naisten enemmistö vaikuttaa vahvasti tuloksiin.

Syy sille, että fan fictionin harrastajat korostivat suomalaisia enemmän älyllistä autonomiaa, löytyy avoimista vastauksista. Vaikka suomalaiset ovat varmasti myös luovuutta arvostavia, fan fictionin harrastajat mainitsivat erikseen useaan otteeseen luovuuden merkityksen sekä elämässään että harrastuksen parissa. Älyllinen autonomia painottaa luovuutta ja uteliaisuutta. Fan fictionissa kaikki on sallittua ja mahdollista ja tämä näkyy myös arvo-orientaatioiden korostuksessa. Tunneautonomia painottaa yksilön tunne-elämyksiä ja laajakatseisuus ajaa tällaisen ohi fan fictionin harrastajien keskuudessa. Kirjoittaessa haluaa ottaa selvää esimerkiksi erilaisista kulttuureista jo senkin takia, että haluaa olla kunnioittava, mutta myös siksi, että haluaa itse ottaa selvää asioista. Myös fan fictionin lukemisessa näkyy uteliaisuus. Harrastajat haluavat keskustella asioista ficcien välityksellä ja nähdä, miten joku toinen ajattelee asiasta, oli aihe yleismaailmallinen tai liittyisi alkuperäisteokseen, josta kirjoitetaan.

Tunneautonomian korostaminen suomalaisia enemmän johtuu vahvasti siitä, että älyllinen autonomia oli korostunut. Kaksi erillistä autonomiaa liitetään yhteen ja ne ovat yhdessä juurtuneisuuden vastakkainen orientaatio. Avoimissa vastauksissa nostettiin esille se, että ficit ovat mukavaa ajanvietettä ja fiktiota, jossa voi olla ilman maailman murheita. Tämä liittyy tunneautonomiaan, jossa korostetaan mielihyvää ja yksilön mieleisiä tunne-elämyksiä.

Juurtuneisuuden orientaation vähäinen korostuminen fan fictionin harrastajissa kertoo siitä, että he kaihtavat perinteiden kunnioittamista ja tottelevaisuutta. Ero suomalaisiin oli myös melko suuri eli fan fictionin harrastajat välttelevät juurtuneisuuden arvoja vielä enemmän. Juurtuneisuus on älyllisen ja tunneautonomian vastakkainen orientaatio, eikä tämä ole ihme,

etenkin kun myös autonomioiden orientaatioissa oli suuri ero suomalaisten ja fan fictionin harrastajien välillä. Juurtuneisuuden kulttuureissa ei arvosteta luovuutta tai mielihyvää, jotka olivat mainittu myös avoimissa vastauksissa tärkeiksi arvoiksi ficcaajille. Muutamassa vastauksessa mainittiin yhteiskunnan normien kritisoiminen ficcien kautta ja juurtuneisuuden yksi arvoista on yhteiskunnallinen järjestys.

Fan fictionin harrastajat korostivat hallintaa yhtä paljon kuin suomalaiset, mutta harmonia ja hallinta olivat lähes yhtä korostuneita, kun taas suomalaiset korostivat harmoniaa paljon hallintaa enemmän. Se, että fan fictionin harrastajat eivät arvostaneet harmoniaa selittyy vastaajien halulla muuttaa ympäröivää maailmaansa. Vaikka harmoniassa korostetaan luonnon kunnioittamista, tämä ei fan fictionin harrastajille välttämättä ole sama asia kuin luonnon suojeleminen. Halu muuttaa ympäröivää maailmaa juontuu tasa-arvon painottamisesta. Halutaan taata kaikille ihmisille samanlaiset oikeudet pärjätä maailmassa ja tukea heikompia. Konkreettinen esimerkki tästä on fan fictionin genre AU, alternative universe, jossa otetaan alkuperäistarinan hahmot ja laitetaan heidät uuteen tilanteeseen tai maailmaan. Toinen samankaltainen genre on fix-it, jossa kirjoittaja voi muuttaa pieniä asioita halutessaan, usein yksittäisen hahmon kuoleman. Ficcaajat haluavat lisää jo kerrotulta tarinalta ja joskus se tapahtuu muokkausten avulla. Hallinnan kohtalainen korostus johtuu osin samoista syistä. Hallinnassa korostetaan kunnianhimoa ja uskallusta, joita fan fictionin harrastajat kertoivat arvostavansa avoimissa vastauksissa. Kokeilunhalu ja halu kehittyä kirjoittamisessa olivat asioita, joita vastaajat mainitsivat tärkeinä asioina harrastuksen parissa ja nämä ovat osa hallinnan orientaatiota.

Hierarkian vähäinen korostus johtuu suurin osin siitä, että tasa-arvo oli painotetun korostunut verrattuna suomalaisiin. Hierarkiassa arvostetaan arvovaltaa, nöyryyttä ja varakkuutta. Nämä eivät sovi suomalaiseen arvomaailmaan yleisesti, joten ei ole ihme, että ne hierarkia ei korostu myöskään fan fictionin harrastajien keskuudessa. Hierarkia ei ollut vahvasti enemmän painottunut suuntaansa verrattuna suomalaisiin, joten voidaan päätellä, että sen vähäinen korostus johtui vain sen vastakkaisen orientaation, tasa-arvon, voimakkaasta korostuksesta.

Huomionarvoista on se, että vaikka erot suomalaisiin voisi kuitata fan fictionilla, näytteensäni oli muita eroja Schwratzin näytteeseen. Schwratzin tutkimuksessa näytteen keski-ikä oli korkeampi kuin omani, joten tämäkin saattaa osaltaan vaikuttaa eroihin. Schwratzin tutkimuksessa alle 38-vuotiaiden ja yli 37-vuotaiden etäisyys oli 0.91 keskimäärin ja isoin ero

oli juurtuneisuudessa, 0.96. Lisäksi omassa aineistossani oli enemmän naisia kuin muita sukupuoliä. Naiset painottavat erityisesti autonomiaa miehiä enemmän, joten voi olettaa tämän vaikuttavan tuloksiin. Schwartz havaitsi keskimäärin 0.91 etäisyyden naisten ja miesten välillä ja suurin ero oli juurtuneisuuden lisäksi juuri älyllisessä autonomiassa. (mt. 2008, 25). Fan fictionin harrastajien ja suomalaisten etäisyys oli kuitenkin niin iso, että sitä ei voi pelkästään selittää naisten tai nuorten enemmistöllä näytteessäni.

Fan fiction koetaan olleen mukana arvojen muodostumisessa tai muokkaantumisessa suurimman osan vastaajista mukaan. Fan fiction on itsessään opettanut erityisesti suvaitsevaisuutta, yhtenäisyyttä ja luovuutta. Vastaajat kertoivat avoimissa vastauksissa, että fan fictionin kirjoittaminen itsessään auttaa ymmärtämään esimerkiksi vähemmistöjä ja erilaisista kulttuureista tulevia ihmisiä. Fan fiction nähdään luovuuden ulostulona ja fan fictionin kautta luovuus on myös kehittynyt ja sille on tullut uutta arvostusta. Vastaajat kertoivat, että yhteisössä tärkeänä arvona suvaitsevaisuuden lisäksi nähtiin yhtenäisyys, se, että yhteisössä nähdään tärkeimpänä muiden auttaminen ja tukeminen. Nämä asiat nähtiin myös sellaisina, joita yhteisöstä saa itselleen.

Vaikka fan fiction nähtiin muokanneen arvoja tai sen arvojen ilmaisutapana, monet kokivat, että fan fiction ei itsessään kuulu arvoihin mitenkään. Fan fiction on fiktiota, jossa voi kokeilla kaikkea, mitä tosi elämässä ei voi. Raiskausten ja väkivallan kuvaaminen nähtiin vain osana hyvää juonta, eikä kirjoittaja välttämättä itse ihannoit kirjoittamiaan asioita. Toisaalta raiskaukset ja väkialta nähtiin arveluttavana vain, jos niitä ihannoitiin, eikä niitä tai niiden tekijöitä tekstissä kyseenalaistettu mitenkään. Vaikka ei olisi mitään vastaan masennuksen ottamista mukaan tekstiin, vastaaja ei pitänyt ficistä, jos aihetta romantisoitiin.

Vastaajien avoimissa vastauksissa näkyy vahvasti aineistossa nousseet arvo-orientaatiot. Tasa-arvo oli eniten esillä, kun vastaajat puhuivat suvaitsevaisuudesta. Luovuus peilasi älyllistä autonomiaa. Myös huomio siitä, että fan fiction on fiktiota, eikä näin ollen liity arvoihin, liittyy älylliseen autonomiaan, samoin kuin huomio, että esimerkiksi masennuksen romantiointi ficissä on väärin. Älyllisessä autonomiassa painotetaan ihmisen älyllisiä pyrkimyksiä ja tämä näkyy muun muassa siinä, että ihminen voi tutkia asioita vaikkapa kirjallisuuden keinoin. Vastaajat kertoivat, että olivat oppineet kypsästä rakkaudesta ja seksuaalisuudesta fan fictionin kautta. On yleistä, että nuoret ja myös fan fictionin harrastajat oppivat seksistä enemmän kuin koulun seksuaalikasvatuksesta (DeHaan ym. 2011, 426–427; Karasti 2016).

5.2 Pohdinta

Onnistuin tutkimuksen tavoitteessa hyvin. Sain kerättyä tietoa fan fictionin harrastajien arvoista ja miten fan fiction voi olla mukana muokkaamassa arvoja. Tutkimus kertoo hyvin, miten fan fictionin harrastajat ovat valveutuneita ja haluavat ottaa selvää asioista. Tasa-arvo on heille läheinen asia, jopa läheisempi kuin keskimääräisesti suomalaiselle. Tämä auttaa ymmärtämään, miten merkityksellisestä harrastuksesta, tai jopa elämäntavasta on, kun se voi muokata ihmisen maailmankuvaa tavallista tasa-arvoisemmaksi. Arvon ei voi käytännössä sanoa olevan hyvä tai paha, mutta koska Suomessa arvostetaan tasa-arvoa, voidaan sanoa, että on hyvä, että fan fiction voi auttaa tasa-arvoisemmaksi. Tämä olisi hyvä näkyä mahdollisesti myös nuorisotyössä. Tutkimukseni osoittaa, että yllättävät paikat voivat johtaa arvojen muodostumiseen.

Schwartzin teoria ja kyselylomake sopi erinomaisesti tutkimukseeni, vaikka kehitettävääkin löytyi. Kun testasin lomaketta, palautetta tuli ohjeista, jotka olivat liian pitkät ja sekavat. Palautteen perusteella lyhensin ohjeita ja jaoin lomakkeen niin, että netissä olevan alustan, jonne lomakkeen tein, ensimmäisellä sivulla tuli merkitä arvolistoihin vain arvoja -1, 0, 1 ja 7. Toisella sivulla arvolistoihin sai merkitä muut arvot 2-6. Tämä ehdotus toteutettiin, jotta vastaaja ymmärtäisi miten merkitykselliset äärimmäisen tärkeät, vastustamat ja ei tärkeät arvot ovat. Tästä huolimatta suurin osa poistetuista vastauksista poistettiin siksi, että esimerkiksi ensimmäiselle sivulle oli merkitty kaikki arvot jokaiselle arvo-osiolle. Ohjeissa oli siis edelleen ongelmia.

Ongelmia on ollut aikaisemmissakin tutkimuksissa lomakkeen täytössä. Schwartz itse päätyi vuoden 1992 (1992, 18-21) tutkimuksessa poistamaan aineistostaan vastaukset, joissa oli esimerkiksi arvo 7 merkitty yli 21 kertaa. Itse päädyin poistamaan kaikki vastaukset, joissa arvoja -1, 0, 1 tai 7 oli käytetty toisella sivulla ja joissa arvoa 7 oli käytetty yli neljä kertaa ensimmäisellä sivulla. Valitsin tämän tavan, jotta tulokset eivät radikalisoituisi liikaa. Schwartz poisti aineistonsa eri näytteistä keskimäärin 2 prosenttia vastauksia. Koska Schwartz ei kerro tarkkaa syytä, miksi valitsi 21 olevan raja montako kertaa arvoa 7 saa olla, ei voida olettaa mitään kuinka paljon arvoa 7 on keskimäärin annettu. 21 on kuitenkin suuri luku ja voisi olettaa, että mukana on vastauksia, joissa arvo 7 on annettu jopa tämä 21 kertaa. Koska todellisuudessa arvoa 7 saisi olla korkeintaan 4 kertaa, Schwartzin tapa saattaa radikalisoida tuloksia jopa merkittävästi. Omissa tuloksissa näkyy, että fan fictionin harrastajien

arvot eivät juuri poikkeaa keskimääräisen suomalaisen arvoista, mutta painottuvat suuntaansa. Jos olisin jättänyt vastaukset, joissa oli merkitty arvoa 7 korkeintaan 21 kertaa, painotus olisi voinut olla vielä voimakkaampi ja eettisesti epäilyttävä. Se, että tasa-arvon korostus olisi esimerkiksi 6,5 tai jopa yli, ei olisi millään lailla kestävä, sillä noin vahva konsensus kertoo voimakkaasti virheestä analyysissa.

Näytteeni keskihajonta oli osassa arvo-orientaatioissa melko suurta, juurtuneisuudessa ja harmoniassa jopa 2.4. Epäilin tämän johtuvan arvo-osioiden nimeämisestä. Schwartz käytti aikaa osioiden yhdenmukaistamiseen ja Puohiniemen käännökset sopivat hyvin suomen kieleen. Uskon kuitenkin, että kielimuuri on yksi syy sille, että harmonian ja juurtuneisuuden keskihajonta oli suurta. Näen, että erityisesti juurtuneisuudessa on tiettyjä osioita, jotka vastaajat ovat ymmärtäneet eri lailla kuin Schwartz. Perheen turvallisuus, kohteliaisuus ja viisaus olivat muun muassa osioita, jotka olivat todella korostuneita juurtuneisuuden orientaatioissa. Nämä liittyvät juurtuneisuuden status quon ylläpitoon ja ryhmän yhteyden tärkeyteen, kun vastaajille ne ovat saattaneet liittyä enemmän läheisistä huolehtimiseen ja ystävällisyyteen sekä loogisuuteen, jotka liittyvät lähemmin esimerkiksi tasa-arvon arvo-orientaatioon tai älyllisen autonomian arvo-orientaatioon. Mutta kuten mainitsin, en tässä tutkimuksessa voinut tutkia syitä keskihajonnan suuruudelle pohdintaa ja arvioita enempää.

SVS on usean kymmenen vuoden aikana kehitetty lomake, jota käytetään hyvin laajasti. Sen pohjalta kehitetty PVQ, jota myös ESS käyttää, poistaa SVS:n lomakkeen ongelmia. Silti SVS ei välttämättä vielä ole täysin valmis väline arvojen tutkimiseen. Pelkästään sen pituus on ongelmallinen ja tässä PVQ on hyödyllinen, sillä se on paljon lyhyempi. Ongelmistaan huolimatta, SVS on tämän hetken parhaimpia mittareita ja tapoja tutkia arvoja ja siksi päädyin siihen itsekin.

Toinen iso ongelma, josta mainitsin aikaisemmassa luvussa, oli aineiston kerääminen. Kerätessäni opinnäytetyöhöni vuonna 2016 vastauksia nettikyselylomakkeeseeni, sain valtavan aineiston, yhteensä 462 vastausta, joista yli puolet tuli ensimmäisen parin päivän aikana, kun lomake oli auki. Tällä kertaa vastaukset eivät kertyneet niin helposti. Kun aukioloaika loppui ja jouduin jatkamaan lomakkeen aukioloaika viikolla, jaoin sitä samoilla kanavilla kuin aikaisemminkin, tällä kertaa epätoivoisesti pyytäen tuttaviani jakamaan lomaketta, koska en ollut ensimmäisen kahden ja puolen viikon aikana saanut lähellekään tarpeeksi vastauksia. Tällä kertaa lomake alkoi levitä ja sain tarpeeksi vastauksia. 167 vastausta on silti kaukana kolmen vuoden takaisesta aineiston määrästä ja jäin pohtimaan syitä tälle.

Tämän tutkimuksen lomake eroaa edellisestä lomakkeesta. Edellinen kysely koostui muutamista taustakysymyksistä, monivalintakysymyksestä sekä avoimista kysymyksistä. Lomake oli paljon yksinkertaisempi ja vastausmahdollisuudet laajemmat. Tässä tutkimuksessa lomake oli pitkä ja sisälsi kymmeniä monivalintoja, joiden vastausvaihtoehtoja oli 9. Tämä on saattanut näyttää uuvuttavalta ja siksi lomake on jäänyt täyttämättä. Opinnäytetyöni lomake oli myös Google Formsissa luotu, mikä saattaa olla tutumpi väline yleisesti netin käyttäjille kuin fan fictionin harrastajille. Tässä tutkimuksessa lomake oli pitänyt tehdä Tampereen yliopiston oman lomakealustan kautta, sillä Google Forms oli liian yksinkertainen työkalu Schwartzin lomakkeen luomiseen. Sarakkeista kaksi viimeistä jäi piiloon ja ne sai esiin hiiren rullalla, mutta kursori tuli näkyviin vasta kyselyn alalaidassa, joten kaksi piiloon jääneistä sarakkeista olisi saattanut mennä ohi monella.

Vuodenaika on lähes täsmällinen edelliseen kertaan, kun keräsin aineistoa alkutalvesta. Jaoin lomaketta samoilla alustoilla kuin viime kerralla, nyt hieman laajemmin, kun huomasin nopeasti, että vastauksia ei kerrykään yhtä paljon kuin viimeksi. Sain jopa erikoisluvan liittyä suljetulle Facebook-sivustolle, jolle on kuukausien jonot, jotta sain sinne laitettua lomakkeeni, kun viime kerralla tuttavani Facebookissa jakoi sen sinne itse oma-aloitteisesti, kun oli jo valmiiksi jäsen. Eli kyse ei ollut siitä, etteikö lomake olisi ollut kaikkialla mahdollisilla löytämilläni alustoilla.

Koska taustalla ei ole tutkimustietoa, voin luottaa vain 14 vuoden historiaani fan fictionin ja sen yhteisön parissa pohtiessani syitä eroille aineiston kertymisessä. Ikäiseni harrastajat puhuvat usein ficcaamisen kultavuosista, jotka sijoittuvat karkeasti arvioiden vuosiin 2002-2008. Tällöin ilmestyivät Taru Sormusten Herrasta -elokuvat ja Harry Potter -kirjat, jotka ovat olleet pitkää suosituimpia fandomeita Suomessa ja edelleen ovat isoimpia fandomeita myös kansainvälisesti. Tällöin fan fiction oli iso juttu, fan fictionia kirjoitettiin paljon ja foorumeilla kävi paljon ihmisiä. Hiljalleen tämän jälkeen isot fandomit alkoivat hiljentyä ja tilalle tuli paljon pienempiä fandomeita. Isot foorumit eivät olleet oikea alusta pienten fandomien ylläpidolle, sillä näiden ficit löytyivät helpommin isoista arkistoista, esimerkiksi AO3:sta. Foorumeilla ei käynyt samalla lailla ihmisiä ja keskustelut hiljenivät. Harrastajat jakaantuivat muille sosiaalisen median alustoille sekä kansainvälisiin arkistoihin etsimään sopivaa luettavaa. Opinnäytetyöni ja tämän tutkimuksen ikäjakaumasta näkee, että harrastajat ovat myös ehtineet jo kolmessa vuodessa ikääntyä. Vuonna 2016 18-24 vuotiaita oli runsaasti enemmän, mutta nyt enemmän oli 25-29 vuotiaita, vaikka 18-24 vuotiaita oli melkein

yhtä paljon (Karasti 2016, 18). Kymmenessä vuodessa teini-iässä fan fictionin löytäneet ovat nyt aikuisia ja heille on tullut muuta elämää, työ, perhe ja muuta vapaa-ajan ohjelmaa. Fan fiction on jäänyt taka-alalle.

Tämä muutos on tapahtunut hiljalleen, mutta selkeästi fan fiction -kulttuuri on Suomessa muuttunut rajusti myös aivan muutaman viimeisen vuoden aikana. Kun kolme vuotta sitten tavoitin satoja harrastajia laittamalla lomakkeeni yhdelle ainoalle sosiaalisen median alustalle, nyt sain noin kolmasosan kiinni, kun jaoin lomakettani paljon laajemmin ja aggressiivisemmin. Tämä kulttuurin muutos näyttäytyy toisaalta selkeänä kaltaiselleni harrastajalle sekä suomalaiselle fan fictionin harrastajille, mutta en pysty sanomaan samaa kansainvälisestä kulttuurista. Yhteisö on laajentunut ja kansainvälistynyt toki, mutta samalla pirstaloitunut, kun pieniä fandomeita ja niiden pieniä faniryhmiä ilmestyy tiheään.

Vastauksia kolutessani heräsin kunnolla tähän muutokseen ja se olisikin jännittävä tutkimuksen kohde tulevaisuudessa. Mitä suomalaiselle fan fiction kulttuurille on tapahtunut viimeisen kymmenen tai viidentoista vuoden aikana? Tutkimusmenetelmä vaatisi paljon harkintaa ja voi olla, että mitään selkeitä johtopäätöksiä ei olisi mahdollista vetää. Foorumeita voisi toki nyt tutkia netnografian avulla, mutta kymmenen vuotta sitten toimineita foorumeita ei ole enää olemassa sellaisenaan. Haastattelut sitten taas kertovat vain tapauksista. Kuten mainitsin, kuulun juuri tähän ikäluokkaan, joka aloitti kulta-ajan alussa ficcaamisen ja on elänyt sen läpi viime vuosien murrokseen saakka. Myönnän ajattelevani, että ”aiemmin kaikki oli paremmin” ja tämä puhe on läsnä muiden kultavuosien ficcaajien puheissa. Tuloshan tämäkin olisi, mutta koen, että fan fictionin tutkimus vaatii muutakin kuin tapaustutkimusta.

Arvojen ja fan fictionin yhteyden tutkimisessa olisi yksi aukko ja se on käytöksen ja arvojen yhteys fan fictionin harrastajilla. Avoimissa vastauksissa harrastajat kertoivat, että arvot olivat muokanneet millaista fan fictionia he kirjoittavat ja tämä on yksi esimerkki siitä, miten arvot suoraan näkyvät käytöksessä. Yksi vastaaja kertoi kulutustottumustensa muuttuneen ja toinen kertoi olevansa valveutuneempi politiikassa fan fictionin kautta. Nämä ovat kuitenkin melko pieniä piirteitä käytöksessä. Olisi mielenkiintoista tutkia, onko fan fiction muokannut käytöstä suoraan tai epäsuorasti, mutta merkittävästi. En kysynyt tätä asiaa suoraan avoimissa kysymyksissä, joten kovin moni ei huomionnut aihetta. Sitä voisi jatkotutkimuksissa selvittää.

Aineistoni sukupuoli-jakauma oli kallistunut naisten puolelle. Joku muu -vaihtoehdon valintoja vastaajia oli jälleen runsaasti, kuten edellisessä tutkimuksessani. Koska sukupuoli on merkitystä arvoihin, olisi mielenkiintoista nähdä miten muut kuin naiset ja miehet korostavat arvoja. Tämä olisi yleisesti hyvä tutkimuskohde, mutta myös nämä erot fan fictionin harrastajissa olisivat tutkimuksen arvoisia. Tämä edellyttäisi toki suurempaa näytettä, mikä voi olla vaikeaa hankkia yllämainitsemieni syiden takia.

Huomioin sukupuolivähemmistöjen ylliedustuksen vuonna 2016 opinnäytetyöni pohdinnassa. Edelleen aihe vaatisi tutkimusta, sillä on erikoista, että juuri fan fiction kerää binäärisen sukupuoli-jakauman ulkopuolella olevia ihmisiä harrastajiksi keskimäärää enemmän. Syitä tähän on varmasti yhtä paljon kuin on harrastajia. Tässä tutkimuksessa mainittiin, miten fan fictionissa on enemmän representaatioita sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen edustajista, mikä on varmasti tärkeimpiä syitä ylliedustukseen. Aihetta tulisi kuitenkin tutkia tarkemmin ja selvittää myös, millaisena fan fiction näkyy sukupuolivähemmistöjen elämässä.

Olen tutkimuksellani vasta raapaissut pintaa, kun puhutaan fan fictionin tutkimisesta. Niin tärkeä asia kun se onkin nuoren elämässä, sitä on tutkittu todella vähän. Tutkimuksestani näkee, että fan fiction on paljon muutakin kuin kirjoittamisharrastus tai pelkkää slashia. Fan fiction näyttäytyy harrastajalle niin monisäikeisenä, että tuntuu riittämättömältä käyttää termiä harrastus. On jo todistettu, että fan fiction on yksinäiselle nuorelle tuki ja turva ja mahdollisuus saada ystäviä, kun muualla elämänalueilla se on vaikeaa. Nyt voi sanoa, että fan fiction on keino avartaa maailmaa, oppia tärkeitä asioita tasa-arvosta ja vähemmistöistä. Fan fictionista on todella moneksi ja sen tietävät harrastajat. Seuraavaksi muiden tulee nähdä se.

LÄHTEET

Abend, Gabriel (2010) What's New and What's Old about the New Sociology of Morality. Teoksessa Steven Hitlin & Stephen Vaisey (toim.) Handbook of the Sociology of Morality. New York: Springer.

Acock, Alan & Bengtson, Vern (1978) On the relative influence of mothers and fathers: a covariance analysis of political and religious socialization. *Journal of Marriage and Family* 40:3, 519-530.

Bacon-Smith, Camille (1992) *Enterprising women: television fandom and the creation of popular myth*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Bardi, Anat & Schwartz, Shalom H (2003) Hebrew University of Jerusalem, Values and Behavior: Strength and Structure of Relations. *Personality and Social Psychology Bulletin* 29:10, 1207-1220.

BBC (2011) Benedict Cumberbatch and Martin Freeman return to BBC One in Sherlock. Interview with Steven Moffat. <http://www.bbc.co.uk/mediacentre/mediapacks/sherlock/moffat.html>. Viitattu 20.2.2018.

Black, Donald (2011) *Moral Time*. New York: Oxford University Press.

Black, Rebecca W (2008) *Adolescents and Online Fanfiction*. New York: Peter Lang.

Borg, Sami (2010) KvantimOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Verkkojulkaisu. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kyse-lylomake/laatiminen.html>. Viitattu 30.1.2018. Päivitetty 26.8.2010.

Busse, Kristina & Hellekson, Karen (2006) *Fan fiction Studies Reader*. University of Iowa Press.

Clark, Msia Kibona (2012) Hip Hop as Social Commentary in Accra and Dar es Salaam. *African Studies Quarterly* 13:3, 23-46.

Coppa, Francesca (2017) *The fanfiction reader: folk tales for the digital age*. Ann Arbor: University of Michigan Press.

DeHaan, Samantha & Kuper, Laura E. & Magee, Joshua C. & Bigelow, Lou, & Mustanski, Brian S. (2013). The interplay between online and offline explorations of identity, relationships, and sex: A mixed-methods study with LGBT youth. *Journal of Sex Research* 50 (5), 421–434.

Driscoll, Catherine (2006) *One True Pairing: The romance of Pornography and the Pornography of Romance*. Teoksessa Busse, Kristina & Hellekson, Karen (toim.) *Fan Fiction and Fan Communities in the Age of the Internet: New Essays*. Jefferson, North Carolina & Lontoo: McFarland & Company, Inc., Publishers. 79-96.

Eskola, Lari & Suoranta, Juha (2014) *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Channel 4 News (2014) George R. R. Martin: Game of Thrones to have 'a bittersweet ending'. <https://www.youtube.com/watch?v=HaFViB8mZ9I>. Viitattu 1.3.2018.

Fathallah, Judith (2015) Won't somebody please think of the children? Or, South Park fanfic and the political realm. *Journal of Youth Studies* 18:10. 1309-1325.

Fitzgerald, Rory & ESS Core Scientific Team & Ervasti, Heikki (2016) *European Social Survey 2016: Suomen aineisto Versio 1.0 (2018-02-09)*. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3217>.

Helve, Helena (1987) *Nuorten maailmakuva: Seurantatutkimus pääkaupunkiseudun erään lähiön nuorista*. Helsinki: Yliopistopaino. Helsinki: Yliopistopaino.

Helve, Helena (2003) *Arvot, nuoret ja muutos*.

Helve, Helena (2015) A longitudinal perspective on worldviews, values and identities. *Journal of Religious Education* 63:2–3, 95–115.

Hirsjärvi, Irma (2009) Faniuden siirtymiä: Suomalainen science fiction- fandomin ver-kos-tot. Jyväskylä: Gummerus.

Hitlin, Steven & Pilivian, Jane Allyn (2004) VALUES: Reviving a Dormant Concept. *Annual Review of Sociology* 30, 359-393.

Hitlin, Steven & Vaisey, Stephen (2013) The New Sociology of Morality. *Annual Review of Sociology* 39, 51-68.

Holopainen, Martti & Pulkkinen, Pekka (2004) Tilastolliset menetelmät. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Inglehart, Ronald (1977) *The Silent Revolution*. Princeton: Princeton University Press.

Inthorn, Sanna & Street, John & Scott, Martin (2013) Popular Culture as a Resource for Political Engagement. *Cultural Sociology* 7:3, 336-351.

Jenkins, Henry (1992) *Textual Poachers: Television Fans & Participatory Culture*. New York & London: Routledge.

Jenkins, Henry (2006) *Convergence Culture: where old and new media collide*. New York: New York University Press.

Jenkins, Henry (2013) *Textual Poachers: Television Fans & Participatory Culture*. New York & London: Routledge.

Knafo, Ariel & Schwartz, Shalom H. (2001) Value socialization in families of Israeli-born and Soviet-born adolescents in Israel. *Journal of Cross-Cultural Psychology* 32:2, 213-228.

Kohn, Melvin & Schooler, Carmi. (1983) *Work and Personality: An Inquiry into the Impact of Social Stratification*. New Jersey: Ablex Publishing Corporation.

Kluckhohn, Clyde (1951) Values and value-orientations in the theory of action. Teoksessa Talcott Parsons & Edward A. Shils (toim.) *Toward a general theory of action*. New York: Harper. 388-433.

- Kvanti-MOTV (2004) Korrelaatio ja riippuvuusluvut. <https://www.fsd.uta.fi/menetelma-opetus/korrelaatio/korrelaatio.html#pearson>. Viitattu 17.4.2019.
- Laininen, Pertti (2000) Tilastollisen analyysin perusteet. Helsinki: Otatieto Oy Yliopistokustannus.
- Lehtonen, Heikki (1990) *Yhteisö*. Tampere: Vastapaino.
- Maio, Gregory & Olson, James (1998) Values as Truisms: Evidence and Implications. *Journal of Personality and Social Psychology* 74:2, 294–311.
- Martin, George R. R. (2010) Someone Is Angry On the Internet. <http://grm.livejournal.com/151914.html>. Viitattu 20.02.2018.
- McEvoy-Levy, Siobhán (2018) *Peace and Resistance in Youth Cultures: Reading the Politics of Peacebuilding from Harry Potter to The Hunger Games*. Lontoo: Palgrave Macmillan.
- Michod, Richard E. (1993) *Biology and Origin of Values*. Teoksessa Hechter, Michael & Nadel, Lynn & Michod, Richard E (toim.) *The Origin of Values*. New York: Aldine de Gruyter. 261-272.
- Miller, Arthur (2004) Introduction and Overview. Teoksessa Arthur Miller (toim.) *The social psychology of good and evil*. New York: The Guilford Press. 1-17.
- Moonbeam (2017) Fanfiction Terminology. <http://www.angelfire.com/falcon/moonbeam/terms.html>. Viitattu 20.02.2018.
- Niiniluoto, Ilkka 1994. *Järki, arvot ja välineet*. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Nikunen, Kaarina (2005) *Faniuden aika. Kolme tapausta televisio-ohjelmien faniudesta vuosituhannen taitteesta Suomessa*. Tampere: Tampere University Press.
- Nikunen, Kaarina (2008) *Fanikirja: Tutkimuksia nykykulttuurien fani-ilmiöistä*. Jyväskylä: Nykykulttuurin tutkimuskeskus.

Omoto, Allen & Snyder, Mark (1995) Sustained Helping Without Obligation: Motivation, Longevity of Service, and Perceived Attitude Change Among AIDS Volunteers. *Journal of Personality and Social Psychology* 68:4, 671–686.

Penley, Constance (1992) *Feminism, Psychoanalysis, and the Study of Popular Culture*. Teoksessa Grossberg, Lawrence & Nelson, Cary & Treichler, Paula A (toim.) *Cultural studies*. New York: Routledge. 479–500.

Phinney, Jean S & Ong, Anthony & Madden, Tanya (2000) Cultural Values and Intergenerational Value Discrepancies in Immigrant and Non-Immigrant Families. *Child Development* 71:2, 528-539.

Pugh, Sheenagh (2005) *The Democratic Genre: Fan Fiction in a Literary Context*. Glasgow: Seren.

Puohiniemi, Martti (1995) Values, consumer attitudes and behaviour: An application of Schwartz's value theory to the analysis of consumer behaviour and attitudes in two national samples. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Pönkä, Harto (2014) *Sosiaalisen median käsikirja*. Jyväskylä: Docendo Oy.

Rokeach, Milton (1973) *The Nature of Human Values*. New York: Free press.

Saastamoinen, Mikko (2007) Ryhmätutkimuksen suuntia sosiaalipsykologiassa. Teoksessa Kuusela, Pekka. 67–109. (toim.) *Sosiaalipsykologia. Yksilöstä yhteiskuntaan*. Kuopio: Unipress.

Sarajärvi, Anneli & Tuomi, Jouni (2018) *Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi*. Tammi.

Saurio, Jussi (2014) *Lexical and syntactic transfer in the English language fan fiction texts of Finnish native speakers*. Pro gradu. Tampere: Tampereen yliopisto.

Schulzke, Marcus (2009) Moral decision making in fallout. *Game Studies: The International Journal of Computer Game Research* 9:2. <http://gamestudies.org.helios.uta.fi/0902/articles/schulzke>. Viitattu 30.01.2018. Ei päivitystietoja.

Schwartz, Shalom H. & Bardi, Anat (1997) Influences of Adaptation to Communist Rule on Value Priorities in Eastern Europe. *Political Psychology* 18:2, 385-410.

Schwartz, Shalom H. & Bilsky, Wolfgang (1987) Toward a psychological structure of human values. *Journal of Personality and Social Psychology* 53:3, 550-562.

Schwartz, Shalom H & Huismans, Spike (1995) Value Priorities and Religiosity in Four Western Religions. *Social Psychology Quarterly* 58:2, 88-107.

Schwartz, Shalom H. (1992) Universals in the content and structure of values: theoretical advances and empirical tests in 20 countries. In *Advances in Experimental Social Psychology* 25, 1-65.

Schwartz, Shalom H. & Melech, Gila & Lehmann, Arielle & Burgess, Steven Harris, Mari & Owens, Vicki (2001) Extending the Cross-Cultural Validity of the Theory of Basic Human Values with a Different Method of Measurement. *Journal of Cross-Cultural Psychology* 32:5, 519-542.

Schwartz, Shalom H. (2008) *Cultural Value Orientations: Nature & Implications of National Differences*. Moskova: Publishing House of SU HSE.

Schwartz, Shalom H. (2011) *Kulttuuriset arvo-orientaatiot: Kansallisten erojen luonne ja seuraukset*. Espoo: Limor kustannus.

Schwartz, Shalom H. (2016) Value priorities & Behavior: Applying a theory of integrated value systems. *Psicod Debate* 2:0, 119-144.

Silén, Sannariikka (2012) "Everything is possible in fan fiction": The thrill of rewriting and reading according to Finnish fan fiction buffs. *Pro gradu Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto*.

Tiger, Lionel (1993) Morality recapitulates phylogeny. Teoksessa Hechter, Michael & Nadel, Lynn & Michod E. Richard (toim.) *The Origin of Values*. New York: Aldine De Gruyter. 319-331.

Viitanen, Leena (2008) *Fanfiction kirjallisuutena eli kuinka koulukiusaajasta tuli seksikäs sankari*. Pro gradu. Tampere. Tampereen yliopisto.

Valli, Raili (2018) *Aineistonkeruu kyselylomakkeella*. Teoksessa Valli, Raili (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. Jyväskylä: PS-kustannus. 92-116.

Valli, Raili & Perkkilä, Päivi (2018) *Sähköinen kyselylomake ja sosiaalinen media aineistonkeruussa*. Teoksessa Valli, Raili (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. Jyväskylä: PS-kustannus. 117-128.

de Waal, Frans B. M. (1993) Sex differences in chimpanzee (and human) behaviour: A matter of social values? Teoksessa Hechter, Michael & Nadel, Lynn & Michod, Richard E (toim.) *The Origin of Values*. New York: Aldine de Gruyter. 285-304.

Wellman, Barry & Gulia, Milena (1999) *Virtual communities as communities. Net surfers don't ride alone*. Teoksessa Smith, Marc A. & Kollock, Peter (toim.) *Communities in Cyberspace*. London: Routledge. 167-193.

Williams, Robin Jr. 1979. *Change and stability in values and value systems: a sociological perspective*. Teoksessa Rokeach, Milton (toim.) *Understanding Human Values*. New York: The Free Press. 15-48.

Wonderly, Monique (2009) *Children's film as an instrument of moral education*. *Journal of Moral Education* 38:1, 1-15.

Xiao, Hong (2000) *Class, gender, and parental values in the 1990s*. *Gender & Society* 14:6, 785-803.

Julkaisemattomat lähteet

Hokkanen, Laura (2014) Nuorisokulttuurit ja nuoruuden ilmiöt. Luentomuistiinpanot. Mikkelin ammattikorkeakoulu. 18.11.2014.

LIITE 1

KYSELYLOMAKE

Tällä kyselyllä on tarkoitus kartoittaa suomalaisten fan fiction -harrastajien arvoja. Kyselyyn vastaaminen kestää noin 10-15 minuuttia.

Kysely on osa Tampereen yliopiston nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen maisteriopintojen pro gradu -tutkielmaa. Kyselyllä koottava aineisto käsitellään luottamuksellisesti, eikä aineistosta tule paljastumaan vastaajien henkilöllisyys missään vaiheessa.

Ohjeet

Vastatessasi ajattele omaa elämääsi. Mieti miten tärkeitä lomakkeella kysytyt arvot ovat omaa elämääsi ohjaavina periaatteita. Anna jokaiselle arvolle numero sen mukaan, miten tärkeä se on Sinulle alla olevan malliasteikon mukaisesti.

Tämä arvo on elämääni ohjaavana periaatteena:

arvojeni	ei tärkeä	tärkeä	hyvin	äärimmäisen	
vastainen			tärkeä	tärkeä	
-1	0	1	2	3	4
	5	6	7		

Mitä korkeampi numero, sitä tärkeämpi arvo on elämääni ohjaavana periaatteena.

Lue ensin arvolista 1 kokonaan. Valitse listalta yksi tai kaksi arvoa, jotka ovat Sinulle itsellesi kaikkein tärkeimmät ja anna näille numero yllä olevan ohjeen mukaisesti.

Jos listalla on arvoja, joita vastustat, anna näille numero -1.

Jos listalta ei löydy arvoja, joita vastustat, valitse itsellesi vähiten tärkeät arvot ja anna niille numeroksi 0 tai 1.

Kun olet käynyt läpi arvolista 1 kokonaan, noudata samoja ohjeita täyttäessänne arvolista 2.

Tämän jälkeen mene seuraavalle sivulle. Tällä sivulla ovat molemmat arvolistat uudelleen. Anna kaikille listassa oleville arvoille numero sen mukaan kuinka tärkeitä ne ovat Sinulle

itsellesi. Sinun ei tarvitse merkitä kaikkein tärkeimpiä arvoja tai vastustamiasi arvoja uudelleen.

Viimeisellä sivulla on avoimia kysymyksiä.

Arvolista 1: Elämää ohjaavat periaatteet

1. Tasa-arvo (yhtäläiset mahdollisuudet kaikille)
2. Sisäinen sopusointu (rauha itseni kanssa)
3. Yhteiskunnallinen valta (muiden hallitseminen, valta-asema)
4. Mielihyvä (mielihalujen tyydyttäminen)
5. Vapaus (toiminnan ja ajatuksen vapaus)
6. Henkinen tai hengellinen elämä (henkisten tai hengellisten, ei aineellisten asioiden korostus)
7. Yhteenkuuluvuuden tunne (tunne, että toiset välittävät minusta)
8. Yhteiskunnallinen järjestys (yhteiskunnan vakaus)
9. Jännittävä elämä (piristävät kokemukset)
10. Elämän mielekkyys (jokin tarkoitus elämälle)
11. Kohteliaisuus (hyväntahtoisuus, hyvät tavat)
12. Varakkuus (aineellinen omaisuus, raha)
13. Kansallinen turvallisuus (oman kansani suojeleminen viholliselta)
14. Itsekunnioitus (usko omaan arvoon)
15. Palvelusten vastavuoroisuus (kiitollisuudenvelkojen välttäminen)
16. Luovuus (omaperäisyys, mielikuviutus)
17. Maailmanrauha (vailla sotia ja ristiriitoja)
18. Perinteiden kunnioitus (aikaa uhmanneiden tottumusten säilyttäminen)
19. Kypsä rakkaus (syvä tunteellinen ja henkinen läheisyys)
20. Itsekuri (itsehillintä, houkutusten vastustaminen)
21. Irtautuminen (maailman huolista ja murheista)
22. Perheen turvallisuus (rakkaiden turvallisuus)
23. Yhteiskunnallinen tunnustus (kunnioitus, toisten hyväksyntä)
24. Ykseys luonnon kanssa (sopeutuminen luontoon)
25. Monipuolinen elämä (täynnä haasteita, uusia asioita ja muutosta)
26. Viisaus (kypsä elämänymmärrys)
27. Arvovalta (oikeus johtaa ja käskää)

28. Tosi ystävyys (läheiset, tukea antavat ystävät)
29. Kauneuden maailma (luonnon ja taiteen kauneus)
30. Sosiaalinen oikeudenmukaisuus (epäoikeudenmukaisuuden korjaaminen, heikoista huolehtiminen)

Arvolista 2: Toimintatavat.

31. Riippumaton (itseensä luottava, itseriittoinen)
32. Maltillinen (toiminnan ja tunteiden äärimmäisyyksiä välttelevä)
33. Uskollinen (uskollinen ystäville, ryhmälle)
34. Kunnianhimoinen (työteliäs, eteenpäin pyrkivä)
35. Laajakatseinen (erilaisia ajatuksia ja uskomuksia suvaitseva)
36. Nöyrä (vaatimaton, syrjään vetäytyvä)
37. Uskalias (seikkailua etsivä, riskejä ottava)
38. Ympäristöä suojeleva (luontoa suojeleva)
39. Vaikutusvaltainen (vaikuttaminen ihmisiin ja tapahtumiin)
40. Vanhempia ja vanhoja ihmisiä kunnioittava (osoittaa kunnioitusta)
41. Omia tavoitteita valitseva (omien pyrkimysten valikoiminen)
42. Terve (ettei ole sairas keholtaan tai mieleltään)
43. Kyvykäs (pätevä, tehokas, aikaansaava)
44. Oman elämänosansa hyväksyvä (alistuminen elämänoloihin)
45. Rehellinen (aito, vilpitön)
46. Julkisen kuvan säilyttävä ("kasvojen" suojeleminen)
47. Tottelevainen (velvollisuudentuntoinen, velvollisuuksista huolehtiva)
48. Älykäs (johdonmukainen, ajatteleva)
49. Avulias (toisten hyvinvoinnin vuoksi työskentelevä)
50. Elämästä nauttiva (ruoasta, sukupuolisuuudesta, vapaa-ajasta yms. nauttiva)
51. Uskoon pitäytyvä (hurskas, jumalinen)
52. Vastuullinen (luotettava)
53. Utelias (kaikesta kiinnostunut, tutkiva)
54. Anteeksiantava (halukas antamaan muille anteeksi)
55. Menestyvä (tavoitteet saavuttava)
56. Puhdas (siisti)

Taustakysymykset:

Ikä:

Sukupuoli: Nainen/Mies/Muu

Kauanko harrastanut fan fictionia?

Koulutustaso:

Valitse seuraavista: Työssäkäyvä/Opiskelija/ peruskoulu /Työtön/Joku muu

Avoimet kysymykset:

Onko fan fictionin harrastaminen vaikuttanut arvoihisi? Jos, niin miten?

Miten arvosi vaikuttavat lukemaasi ja kirjoittamaasi fan fictioniin?

Miten tärkeä fan fiction on arvojesi ylläpitämisessä?

Millaisia arvoja suomalaisessa fan fiction -yhteisössä mielestäsi on?

Miten fan fiction -yhteisön arvot vaikuttavat arvoihisi?

Mitä genrejä luet/kirjoitat seuraavista?

- Angst (surumielistä tekstiä)
- Draama
- Fluffy (söpöstely tekstiä)
- Horror (kauhua)
- Hurt/comfort (joku kärsii, kunnes joku toinen pelastaa)
- Mpreg (mies raskaana)
- PWP (Plot? What plot?)
- Slash (mies/mies)
- Femslash (nainen/nainen)
- Romance (romantiikkaa)
- Het (nainen/mies)
- Adventure/action (seikkailu/toiminta)
- Smut (tarkkaan kuvailtua seksiä)
- Gen (kaikille sopivaa)

Muu: